

ریاست جمهوری
سازمان برنامه و بودجه کشور
سازمان مدیریت و برنامه ریزی خراسان رضوی

**بررسی وضعیت توسعه ای
استان خراسان رضوی
و عدم تعادل های درون منطقه ای**

پاییز ۱۴۰۲

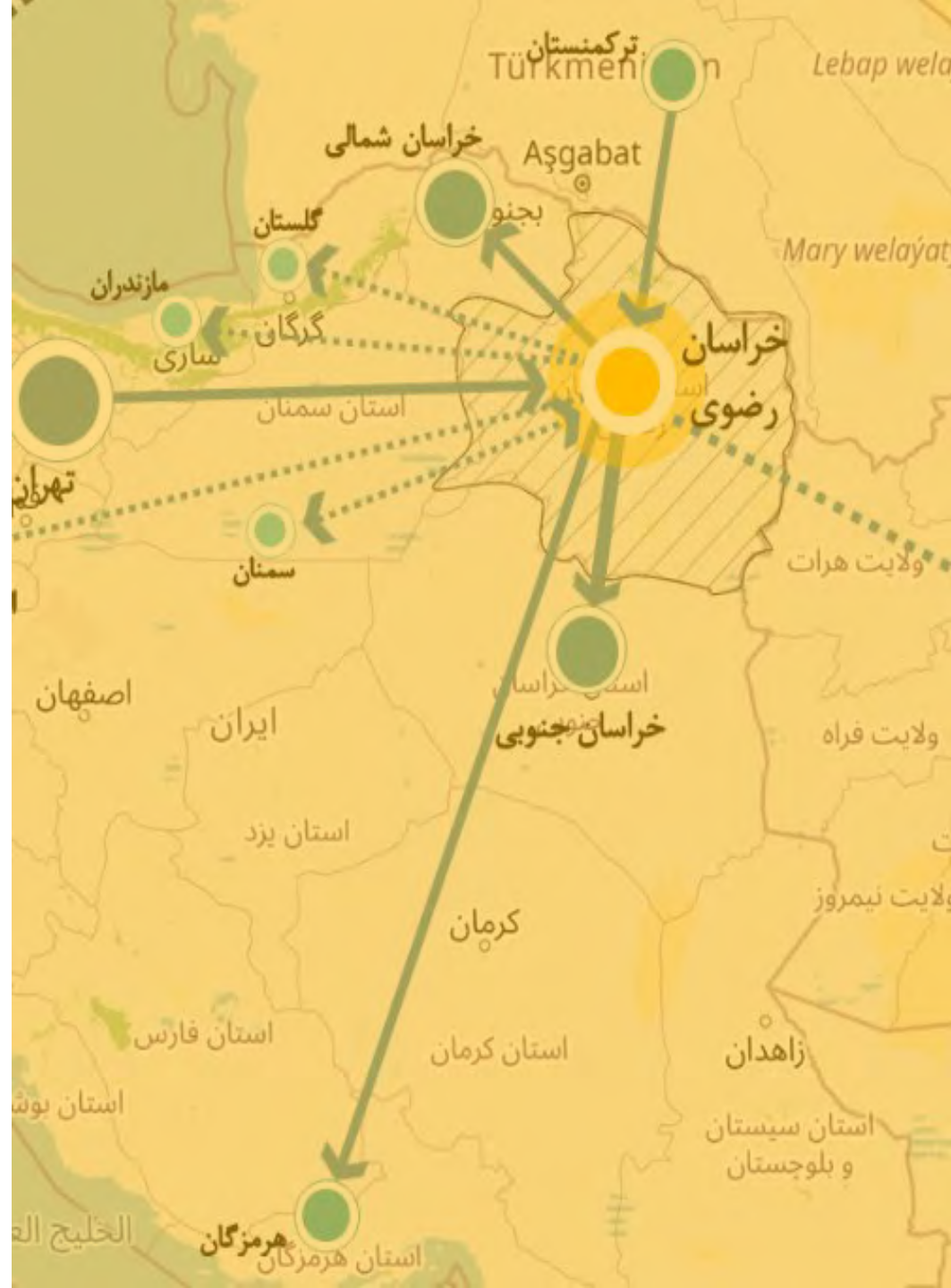

عاشوراء

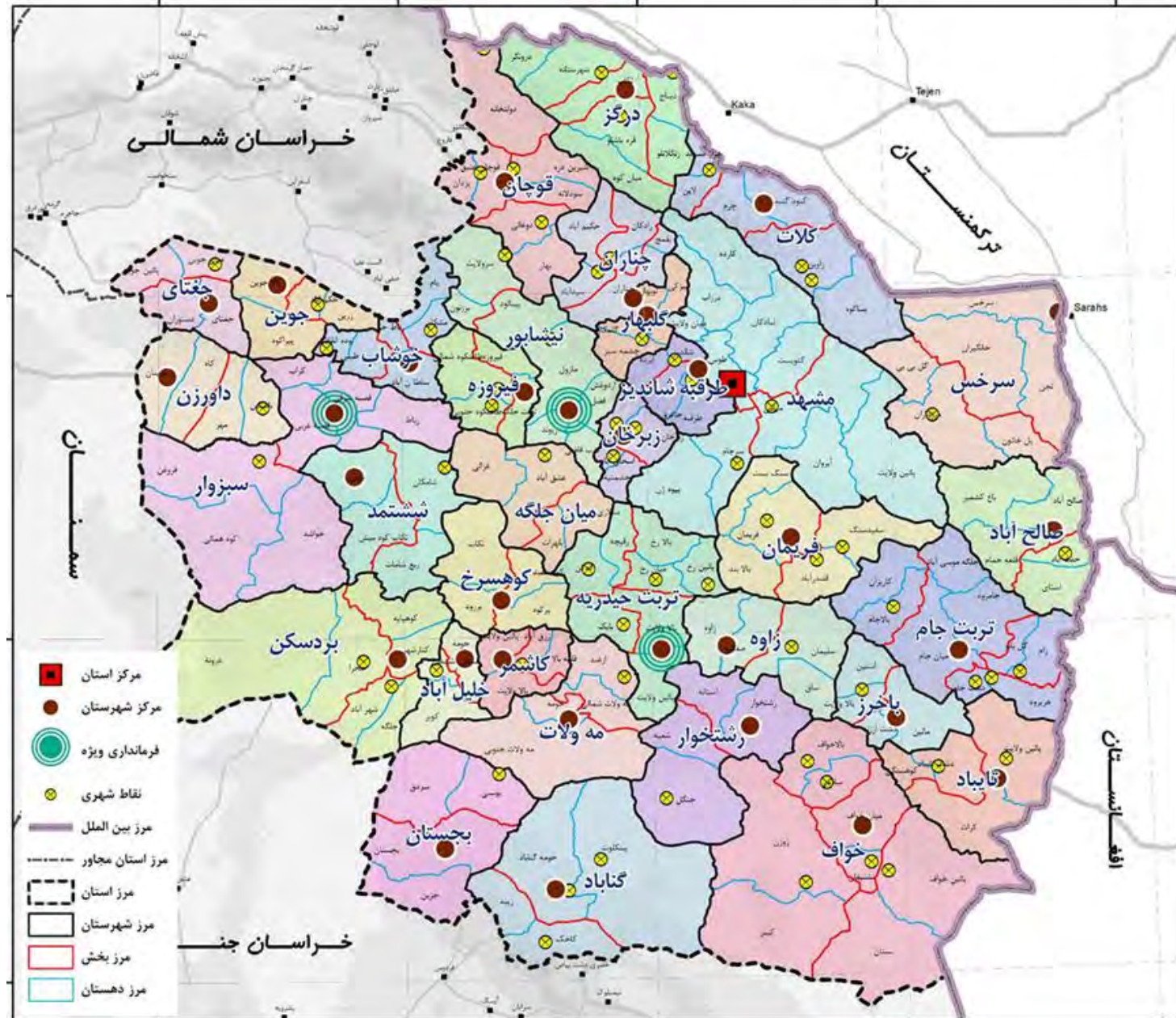
وضعیت موجود استان

- تقسیمات سیاسی
- جمعیت
- سکونتگاه ها
- مهاجرت
- اقتصاد
- زیربنایی
- اصلی ترین قابلیت های توسعه استان
- مسایل و چالش های توسعه استان

تقسیمات سیاسی و جمعیت استان خراسان رضوی در سال ۱۴۰۱

- طول مرز مشترک با ترکمنستان، ۵۳۱ کیلومتر و با افغانستان ۳۰۲ کیلومتر
- وسعت استان ۱۱۶۴۸۶ کیلومتر مربع، معادل ۷.۱ درصد از کل مساحت کشور است که چهارمین استان وسیع ایران می‌باشد.
- جمعیت استان در سال ۱۳۹۵، ۶ میلیون و ۴۳۱ هزار نفر
- جمعیت شهری استان در سال ۱۳۹۵: ۴ میلیون و ۷۰۱ هزار نفر
- جمعیت روستایی استان در سال ۱۳۹۵: ۱ میلیون و ۷۳۳ هزار نفر
- سهم جمعیت استان از کشور در سال ۱۳۹۵: ۸ درصد
- دومین استان پر جمعیت ایران بعد از تهران
- جمعیت کلانشهر مشهد در سال ۱۳۹۵: ۳ میلیون و ۶۰ هزار نفر
- بیشترین تعداد جمعیت روستایی کشور براساس سرشماری سال ۱۳۹۵ مربوط به استان خراسان رضوی است.
- بالاترین تراکم جمعیتی در استان مربوط شهرستان مشهد با حدود ۳۶۸ نفر در کیلومتر مربع است که بالغ بر ۶ برابر استان (۵۵ نفر در کیلومتر مربع) است.
- بالغ بر ۵۲ درصد جمعیت استان و ۶۴ درصد جمعیت شهری استان در شهر مشهد سکونت دارند که جمعیتی بیش از ۳ میلیون نفر را در سال ۱۳۹۵ داشته است.

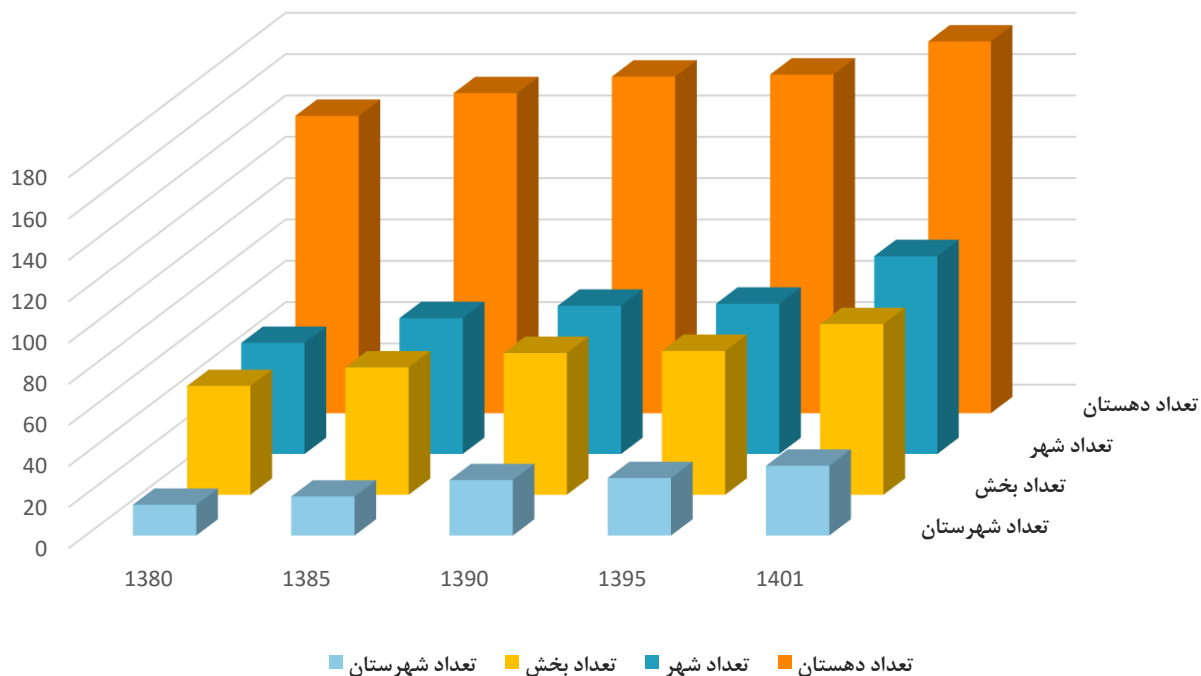

تقسیمات سیاسی استان خراسان رضوی در سال ۱۴۰۱

جایگاه خراسان در تقسیمات کشوری

وضعیت	۱۴۰۰		۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	شاخص	
	رتبه در کشور	سهم (درصد)						
روند ثابت	۴	۷.۲	۷.۳	۷.۳	۷.۳	۷.۳	سهم (درصد)	سهم استان از مساحت کشور
روند افزایشی	۲	۷	۷.۲	۶.۷	۶.۷	۶.۵	سهم (درصد)	توزیع تعداد شهرستان‌ها در استان
روند افزایشی	۳	۶.۷	۶.۳	۵.۸	۵.۸	۶.۰	سهم (درصد)	توزیع تعداد شهر در استان‌ها
روند افزایشی	۲	۷.۱	۷.۲	۶.۷	۶.۶	۶.۶	سهم (درصد)	توزیع تعداد بخش‌ها

(نشریه جایگاه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی استان‌ها: ۱۴۰۰-۱۳۹۶)

تعداد شهرستان، بخش، شهر و دهستان در خراسان رضوی بر اساس تقسیمات کشوری تا سال ۱۴۰۱

سال	تعداد شهرستان	تعداد بخش	تعداد شهر	تعداد دهستان
۱۳۸۰	۱۵	۵۳	۵۴	۱۴۴
۱۳۸۵	۱۹	۶۲	۶۶	۱۵۵
۱۳۹۰	۲۷	۶۹	۷۲	۱۶۳
۱۳۹۵	۲۸	۷۰	۷۳	۱۶۴
۱۴۰۱	۳۴	۸۳	۹۶	۱۸۰
وضعیت	روند افزایشی	روند افزایشی	روند افزایشی	روند افزایشی

(سالنامه آماری استان ۱۳۹۹ و اطلاعات دریافتی از سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان)

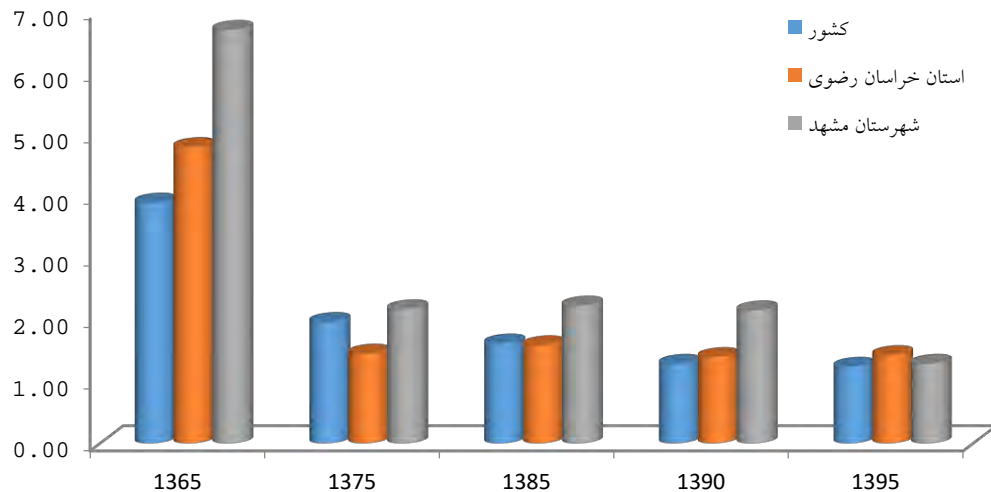
وضعیت شاخص های جمعیتی در استان

پیش بینی جمعیت و خانوار به تفکیک مناطق شهری و روستایی، استان و شهرستان: سال ۱۴۰۰ (ارقام به هزار نفر)

پیش بینی خانوار			پیش بینی جمعیت				کل کشور	خراسان رضوی
روستایی	شهری	جمع	روستایی	شهری	کل			
					زن	مرد		
۶,۰۰۸	۲۰,۳۷۶	۲۶,۳۸۴	۲۰,۱۷۹	۶۳,۸۷۶	۴۱,۵۸۸	۴۲,۴۶۷	۸۴,۰۵۵	
۵۳۴.۶	۱,۵۹۰.۸	۲,۱۲۵.۴	۱,۷۵۶.۸	۵,۱۳۲.۵	۳,۴۲۵.۵	۳,۴۶۳.۷	۶,۸۸۹.۲	

(مرکز آمار ایران)

مقایسه متوسط نرخ رشد سالانه جمعیت کشور، استان و شهرستان مشهد طی سال های ۹۵-۱۳۶۵

رتبه در کشور	جمعیت / سهم (درصد)	۱۴۰۰				توضیحات
		۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
××	۸۴۰۵۵	۸۳۴۰۹	۸۲۷۱۰	۸۱۹۶۲	۸۱۰۵۳	کل کشور (هزار نفر)
۲	۶۸۸۹	۶۸۱۶	۶۷۳۹	۶۶۵۶	۶۵۵۶	جمعیت استان (هزار نفر)
۲	۸.۲	۸.۲	۸.۱	۸.۱	۸.۱	توزیع نسبی جمعیت استان به کل کشور
۲	۸.۰	۸.۰	۸.۰	۸.۰	۸.۰	توزیع نسبی جمعیت شهری
۱	۸.۷	۸.۶	۸.۵	۸.۵	۸.۴	توزیع نسبی جمعیت نقاط روستایی و غیر ساکن
۱۱	۷۴.۵	۷۴.۲	۷۳.۹	۷۳.۷	۷۳.۴	میزان شهر نشینی استان
۸	۳۴.۲	۲۷.۸	۲۷.۷	۲۷.۵	۲۷.۳	نسبت جمعیت کمتر از ۱۵ سال

(نشریه جایگاه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی استان ها: ۱۴۰۰-۱۳۹۶)

وضعیت شاخص های جمعیتی و سکونتهای در استان

-بالغ بر ۵۲ درصد جمعیت استان و ۶۴ درصد جمعیت شهری استان در شهر مشهد سکونت دارند که جمعیتی بیش از ۳ میلیون نفر را در سال ۱۳۹۵ داشته است.

-نرخ شهرنشینی استان در سال ۱۳۹۵ بیش از ۷۳ درصد است و جمعیت شهرنشین ۱۵ شهرستان استان که غالباً شهرستان های بزرگ استان هستند، بیشتر از جمعیت روستانشین است.

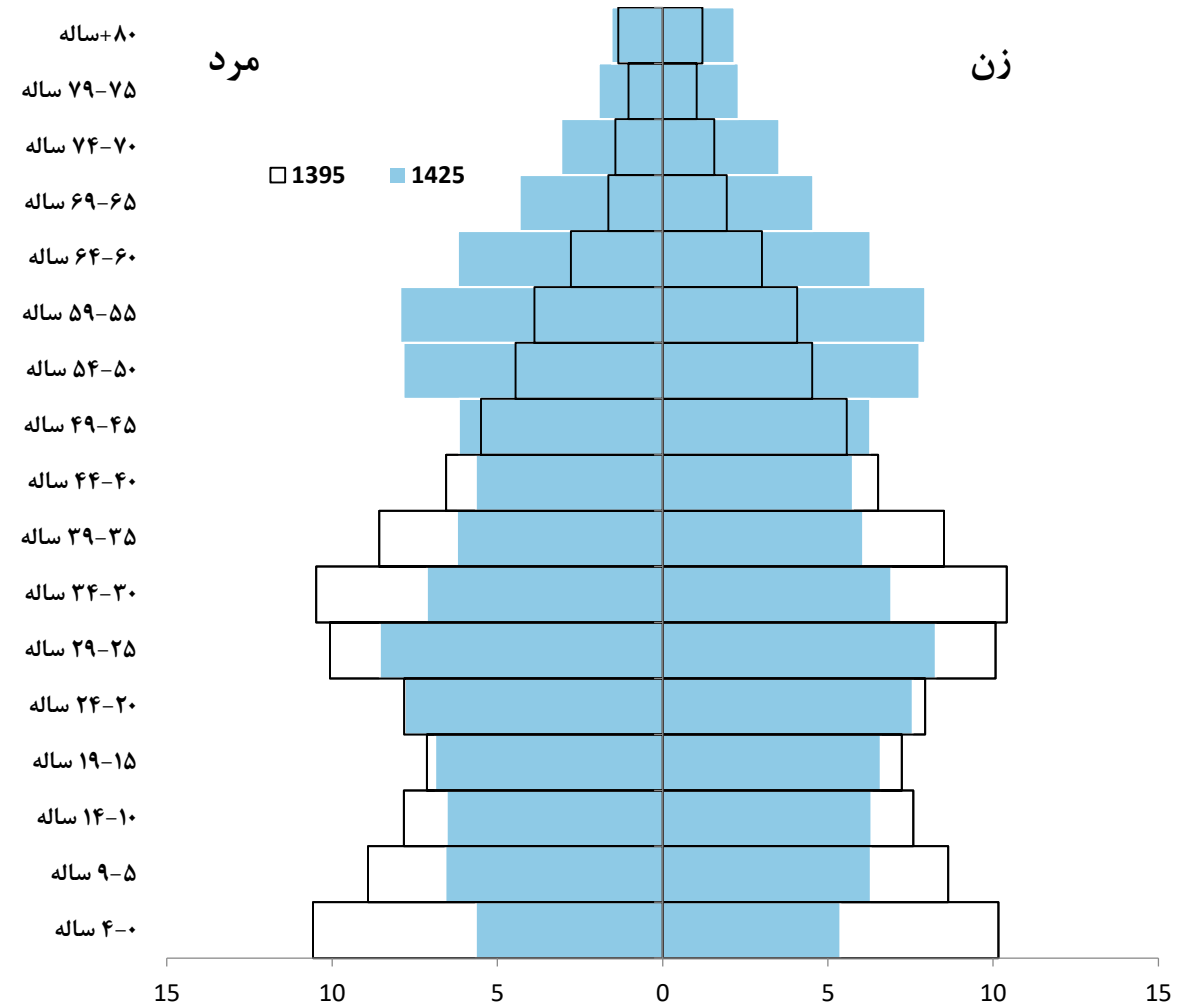
-بیشترین نرخ روستانشینی مربوط به شهرستان های زاوه (۸۴ درصد)، داورزن (۸۳ درصد)، ششتمد، باخرز، کوهسرخ، صالح آباد و... می باشد که شهرستان های کوچک استان هستند.

-۱ میلیون و ۴۰۰ هزار نفر طی بازه زمانی ۲۰ ساله (۱۳۹۵-۱۴۱۵) و ۲ میلیون نفر طی بازه ۳۰ ساله (۱۳۹۵-۱۴۲۵) به جمعیت استان اضافه شد که غالب این جمعیت متعلق به جمعیت شهری است.

مقایسه پیش بینی تغییرات جمعیت استان

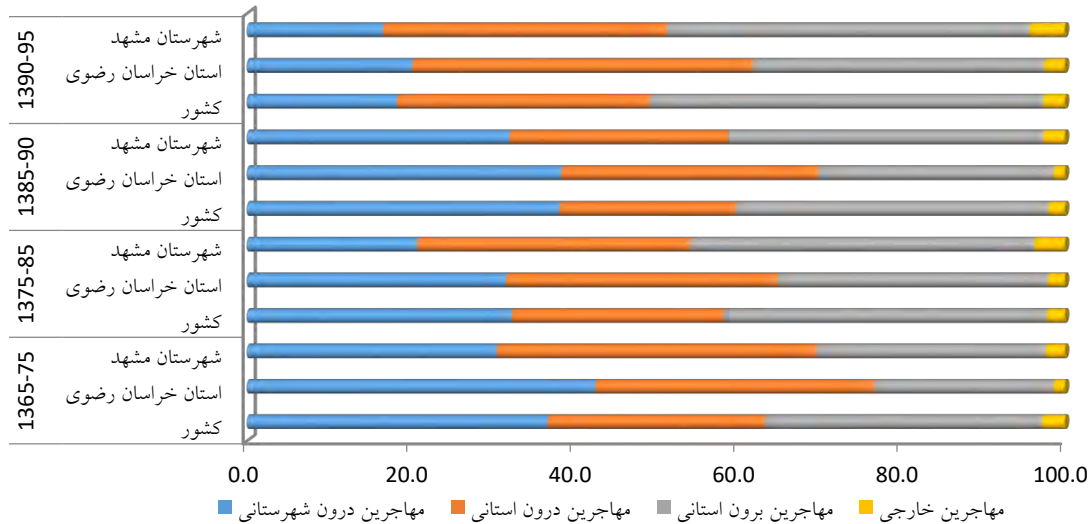
سال ۱۴۲۵	سال ۱۴۰۰	
۸.۳ میلیون نفر	۶.۹ میلیون نفر	جمعیت استان
۶.۵ میلیون نفر	۵.۱ میلیون نفر	جمعیت شهری
۷۹.۱ درصد	۷۴.۵ درصد	
۱.۷۴ میلیون نفر	۱.۷۵ میلیون نفر	جمعیت روستایی
۲۰.۹ درصد	۲۵.۵ درصد	

مقایسه هرم سنی-جنسی استان خراسان رضوی در سال های ۱۳۹۵ با ۱۴۲۵

وضعیت مهاجرت در استان

مقایسه نسبت الگوهای مهاجرتی کشور، استان و شهرستان مشهد طی سال‌های ۹۵-۱۳۶۵

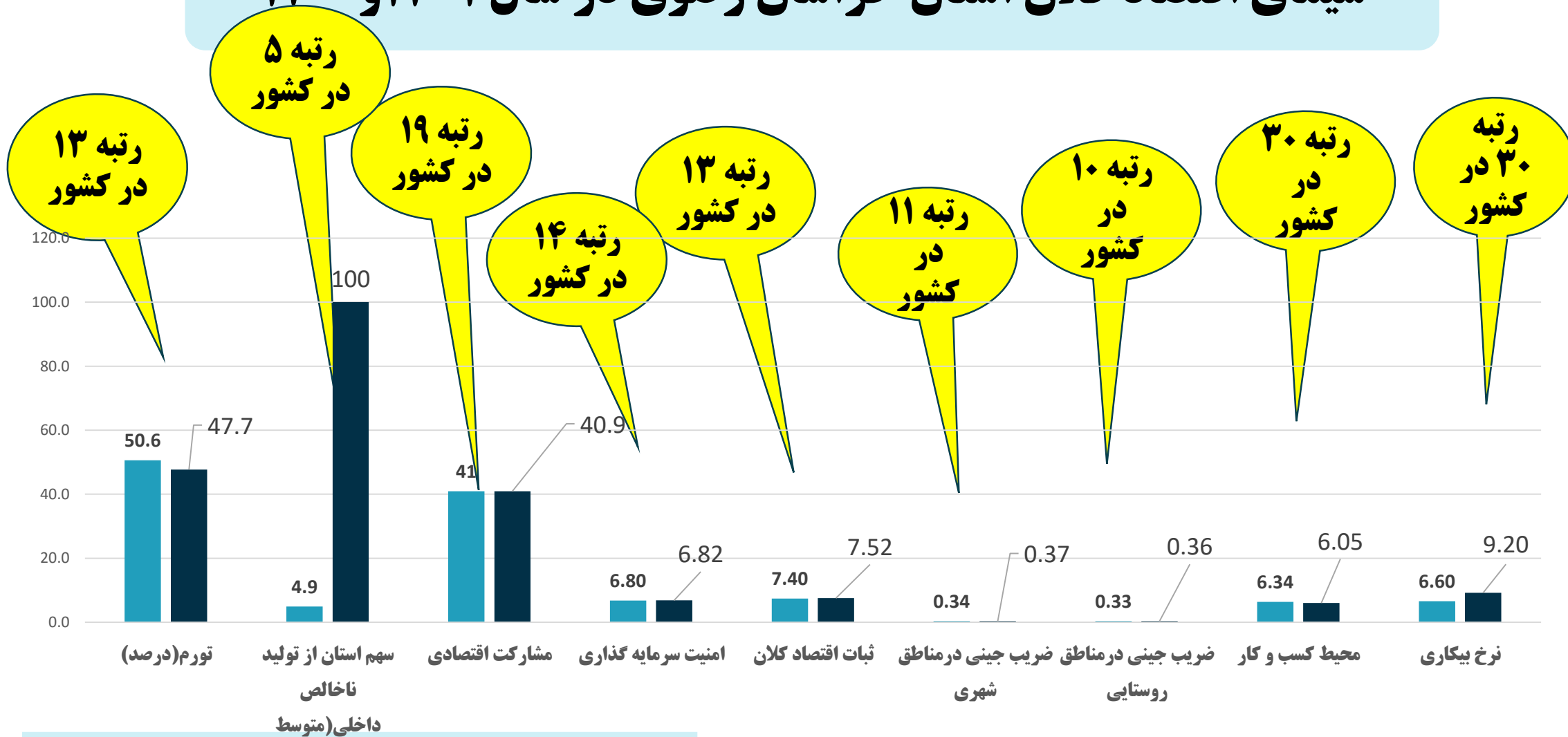
جدول ۳۰. تغییرات مهاجرت‌های شهری و روستایی کشور، استان و خراسان رضوی طی سال‌های ۹۵-۱۳۶۵

روستا به شهر	روستا به روستا	شهر به روستا	شهر به شهر		
۲۱/۷	۱۰/۸	۱۷/۷	۴۶/۶	کشور	۱۳۶۵-۷۵
۲۵/۸	۱۱/۵	۱۴/۵	۴۶/۳	استان خراسان رضوی	
۱۹/۹	۶/۴	۹/۵	۶۱/۳	شهرستان مشهد	
۱۶/۵	۸/۸	۱۹/۲	۵۲/۶	کشور	۱۳۷۵-۸۵
۱۹/۹	۹/۱	۱۶/۹	۵۱/۸	استان خراسان رضوی	
۱۶/۴	۶/۰	۹/۹	۶۳/۸	شهرستان مشهد	
۱۱/۸	۶/۷	۱۳/۷	۵۸/۹	کشور	۱۳۸۵-۹۰
۱۴/۷	۷/۵	۱۷/۴	۵۱/۹	استان خراسان رضوی	
۸/۸	۴/۵	۱۳/۱	۶۳/۶	شهرستان مشهد	
۱۴/۱	۴/۹	۱۱/۸	۶۶/۳	کشور	۱۳۹۰-۹۵
۱۲/۹	۶/۳	۱۶/۵	۶۱/۵	استان خراسان رضوی	
۱۰/۸	۵/۸	۱۴/۷	۶۴/۳	شهرستان مشهد	

در دهه های اخیر با افزایش مهاجرت های شهری، **سهم شهرنشینی در کشور** به شدت افزایش یافته است و در مقابل بسیاری از **روستاها خالی از سکنه شده اند**. این روند علاوه بر ایجاد مسائل و مشکلات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی مانند آلودگی هوا، افزایش تراکم جمعیت، افزایش بیکاری و مشاغل کاذب و ... در شهرها، مشکلاتی نیز در روستاها ایجاد کرده است.

داده های مهاجرتی استان خراسان رضوی نیز نشان داد که به مانند الگوی کشوری، در استان خراسان رضوی نیز **الگوی غالب، مهاجرت های شهر به شهر و سپس شهر به روستا** قرار دارد. در هر چهار دوره مهاجرتی، بیش از ۵۰ درصد از کل مهاجرت ها به صورت مهاجرت های شهر به شهر بوده است
-مقایسه مهاجرت های شهرستان مشهد با سطح کشوری و استانی نشان داد که در همه دوره های مهاجرتی، نسبت مهاجرت شهر به شهر در **شهرستان مشهد** بالاتر بوده است.
-مهاجرت روستا به روستا کمترین نسبت در میان سایر مهاجرت ها را داشته است که به تدریج از نسبت آن کاسته نیز شده است.

سیمای اقتصاد کلان استان خراسان رضوی در سال ۱۴۰۱ و ۱۴۰۰

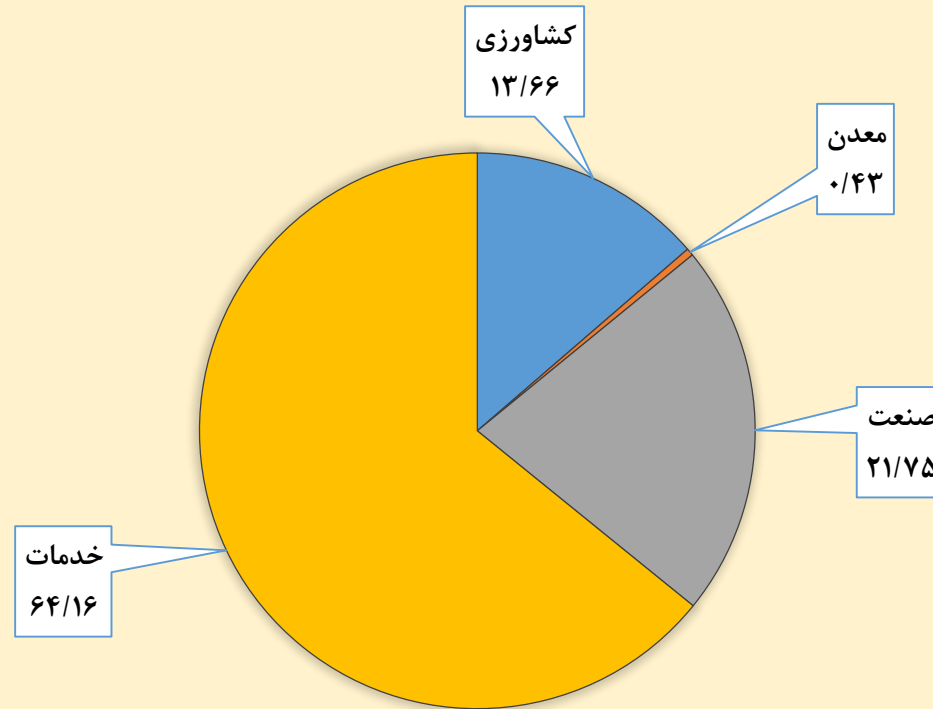

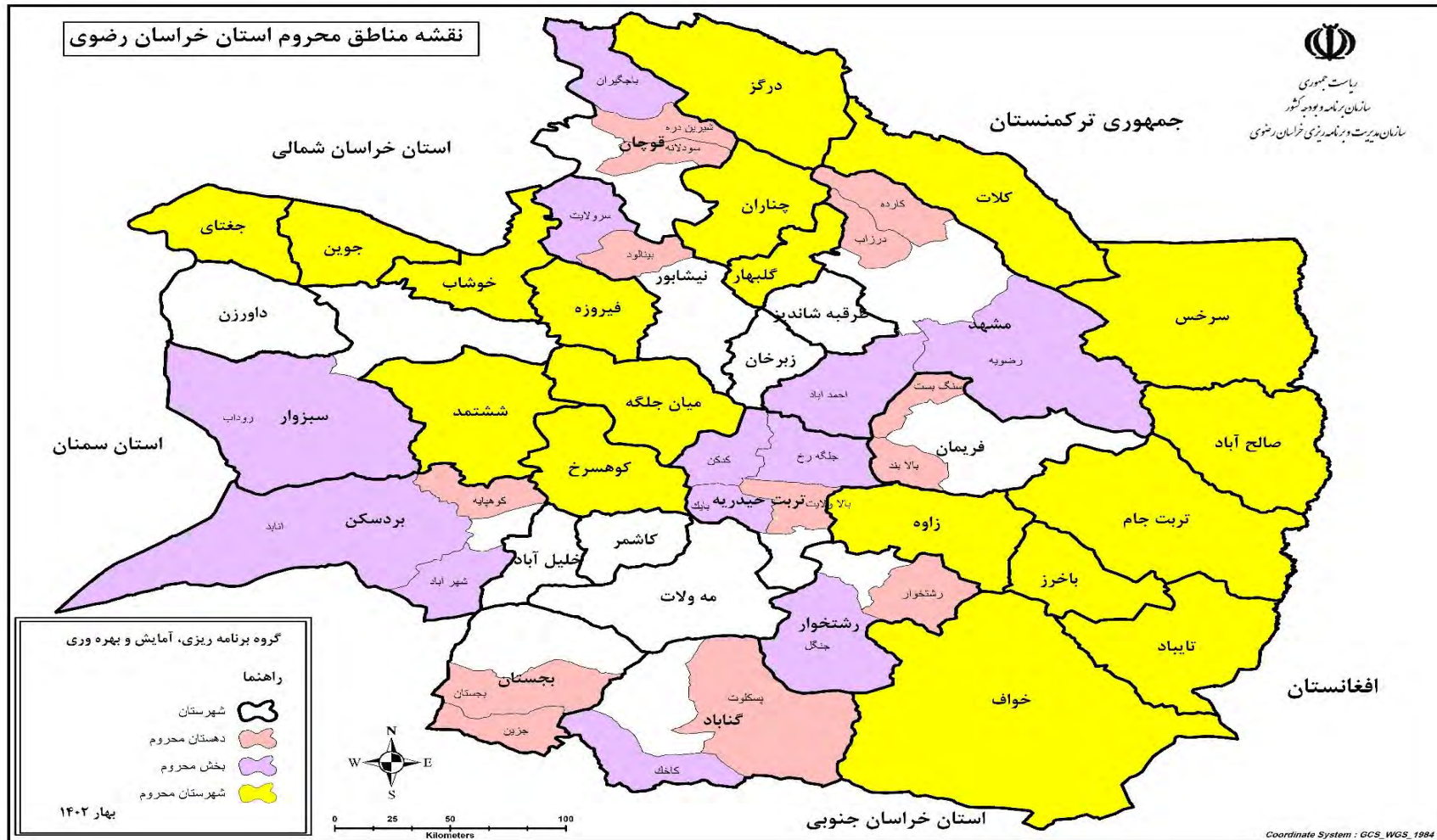
منبع: مرکز آمار ایران، مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی

■ استان ■ کشور

وضعیت ارزش افزوده استان در بخش‌های مختلف

سهم هر بخش از تولید استان

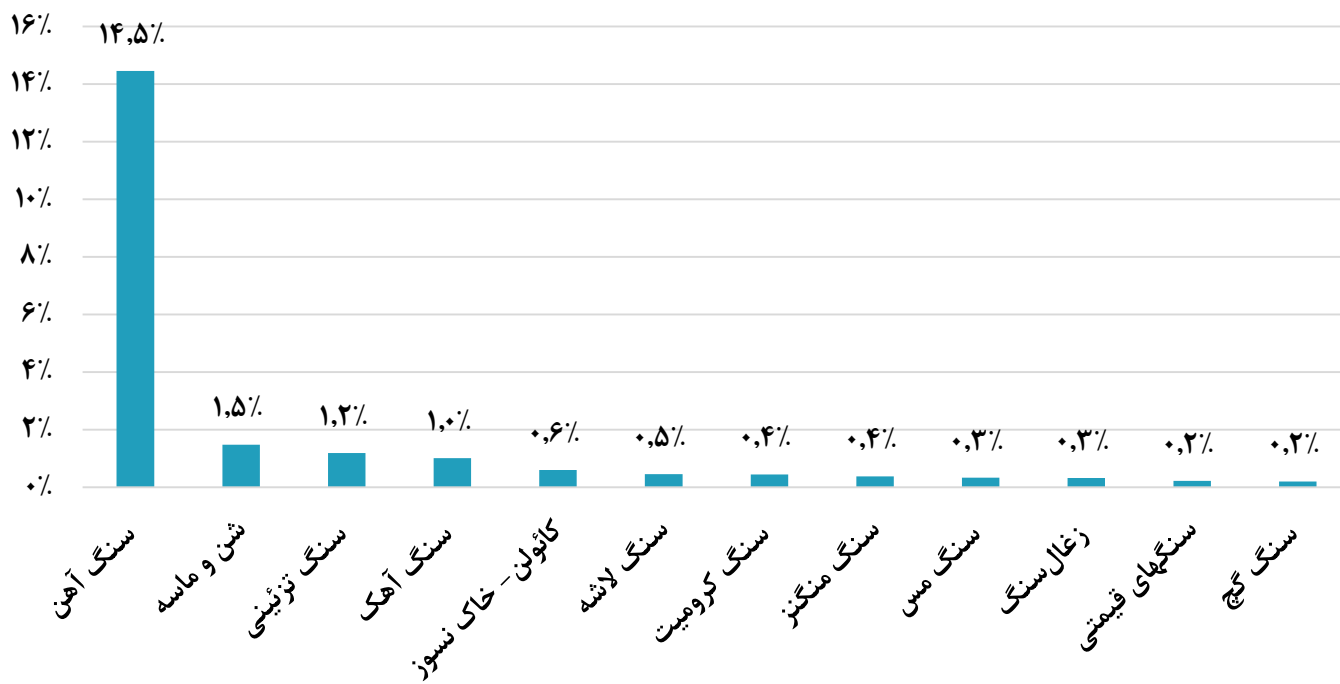
با توجه به اطلاعات نتایج سر شماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵، بالغ بر ۱/۵ میلیون نفر از جمعیت استان (حدود ۲۵ درصد از کل جمعیت استان) در مناطق محروم و کمتر توسعه یافته زندگی می کنند که این جمعیت در ۱۸ شهرستان کاملاً محروم و ۱۲ بخش محروم (در سایر شهرستان ها) استقرار یافته اند. در ضمن شهرستان های طرقله شانديز، کاشمر، خلیل آباد، داورزن و مه ولات، میان جلگه درزمره شهرستان های غیر محروم استان میباشند

اصلي ترين قابليت‌ها، مزيت‌ها و فرصت‌هاي توسعه اقتصادي استان

ردیف	نوع ماده معدنی	تعداد معادن	ذخيره (هزار تن)	وضعیت
۱	سنگ آهن	۱۹	۱۷۵۷۳	فعال
۲	سنگ آهن (پلاصري)	۳۵	۸۰۸۷۶۸	فعال
۳	سنگ آهن (غير پلاصري)	۴	۶۵۲۰	فعال
۴	جمع کل	۵۸	۸۳۲۸۶۱	

استان خراسان رضوي در کمر بند آهن دار کشور قرار دارد. با توجه به معادن عظيم سنگ آهن خواف و کانسارهاي کشف شده شهرستان رشتخوار و جنوب بردسکن و اين نوار يکي از مهمترين مکان‌ها جهت اکتشاف سنگ آهن می باشد. افزون بر اين مهمترين معادن پلاصري آهن کشور هم در استان خراسان رضوي و منطقه سنگان خواف قرار دارد.

بر مبنای آمار سال ۱۴۰۰ سازمان صنعت معدن و تجارت (صمت) در استان خراسان رضوي، ۵۸ معدن سنگ آهن پلاصري و غير پلاصري و سنگ آهن وجود دارد که ذخيره آنها ۸۳۲.۸ ميليون تن تخمين زده می شود.

بیشترین ارزش توليدات معدنی در سطح کشور مربوط به سنگ آهن و مس می باشد که در استان خراسان رضوي ذخاير با ارزشی از هر دو ماده معدنی وجود دارد.

سنگ آهن خواف به عنوان يکي از قطب‌هاي اصلي تامین نیاز صنعت فولاد کشور جایگاه ویژه ای در بخش معدن استان دارد.

همچنين با بهره برداری از ذخاير مس در منطقه بردسکن و ديگر شهرهاي اطراف، معادن مس در استان جایگاه ویژه از لحاظ بکارگيري نیروی اشتغال و سرمايه‌گذاري را از آن خود کرد.

اصلي ترين قابليت‌ها، مزيت ها و فرصت هاي توسعه اقتصادي استان

در بخش کشاورزي استان نرخ مشاركت اقتصادي ۴۳.۶، نرخ بيكاري ۶.۲ درصد بوده است. جاينگاه بخش کشاورزي در استان نشان ميدهد طي سال‌هاي ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰ سهم اشتغال در اين بخش نسبت به بخش‌هاي ديگر اقتصاد استان از ۲۴ درصد به ۱۸ درصد کاهش يافته است. سهم ارزش افزوده بخش کشاورزي در بين سه بخش اقتصادي ۸.۱۴ درصد است كه متوسط سهم ارزش افزوده استان طي سال‌هاي ۹۹-۱۳۹۰ نشان ميدهد بخش زراعت و باغداري با ۷۷ درصد، گاوداري صنعتي ۵.۱۳ درصد، دام سنتي ۱۴.۶۳ درصد، مرغداري ۲.۳ درصد، پرورش زنبور عسل و كرم ابريشم ۰.۱۳ درصد، جنگلداري ۰.۵۷ درصد و آبيزي پروري ۰.۵۳ درصد از ارزش افزوده بخش کشاورزي استان را خود اختصاص داده اند. از كل اراضي آبي کشاورزي ۵۶ درصد به محصولات زراعي و ۴۴ درصد به اراضي ديم و از كل اراضي ديم کشاورزي ۷۹ درصد به محصولات زراعي و ۲۱ درصد به باغي اختصاص يافته است. علاوه بر اين استان خراسان رضوي در توليد تعدادي از محصولات زراعي، باغي و دامی دارای رتبه و جاينگاه مناسب نسبت به ساير استان‌هاي کشور مي باشد.

جاينگاه استان خراسان رضوي در کشور در محصولات کشاورزي (باغي و زراعي) و دامی

نام محصول	رتبه	سهم (درصد)	نام محصول	رتبه	سهم (درصد)
خربزه	۱	۲۹	نخود	۱۰.۸	۳
پنبه	۱	۲۸	چغندر قند	۱۴.۹	۲
جو	۱	۱۶.۶	گندم	۶.۴	۳
زعفران	۱	۶۸.۹	گياهان دارويي	۸.۹	۴
آلبالو	۱	۲۱	آلو	۱۷.۶	۱
گيلاس	۴	۱۰.۷	انگور	۱۰.۵	۴
پسته	۲	۲۲.۶	بادام	۷.۷	۴
انار	۳	۹.۲			
گوشت قرمز	۱	۸.۲۸	شير	۹.۷۶	۳
گوشت مرغ	۶	۶.۴۷	تخم مرغ	۱۲.۲۳	۲

(سالنامه اماری کشاورزي استان خراسان رضوي و کشور ۱۳۹۹)

وضعیت شاخص های اقتصادی در استان

شهرستان های رتبه ۱ تا ۱۰ با تعداد کارگاه های تعطیل در سال ۱۳۹۹

شهرستان	تعداد
مشهد	۱۴۵
سبزوار	۵۳
بینالود	۴۰
تربت حیدریه	۳۹
نیشابور	۳۸
چناران	۳۳
فریمان	۲۴
خواف	۲۳
قوچان	۲۲
گناباد	۱۹
سایر شهرستان ها	۷۴
جمع	۵۱۰

(منبع: سازمان صنعت، معدن و تجارت خراسان رضوی)

شهرستان های رتبه ۱ تا ۱۰ با تعداد کارگاه های فعال ۱۰ نفر کارکن و بیشتر در سال ۱۳۹۹

نام شهرستان	مجموع
مشهد	۲۳۸۱
بینالود	۳۲۱
نیشابور	۱۹۶
چناران	۱۸۳
فریمان	۱۳۵
سبزوار	۱۲۷
گناباد	۹۹
تربت حیدریه	۸۱
کاشمر	۶۴
قوچان	۵۹
سایر شهرستان ها	۳۰۲
جمع	۳۹۴۸

(منبع: سازمان صنعت، معدن و تجارت خراسان رضوی)

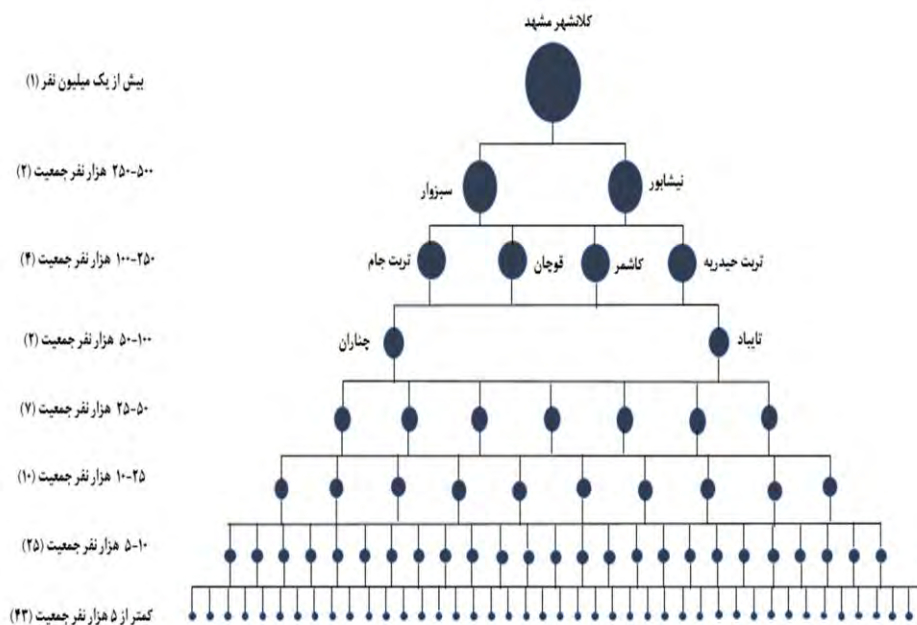
کارگاه های کوچک مقیاس به دلیل حساس تر بودن به شاخص های کلان، با خطر افول بیشتری روبرو هستند. کارگاه های کوچک مقیاس دارای مزیت نیز با کاهش مواجه شده اند. کمترین مقدار متوسط سرمایه گذاری متعلق به تجهیزات، ماشین آلات و وسایل نقلیه بوده است.

اصلي ترين قابليتها وفرصت هاي توسعه در حوزة هاي سكونتگاه، جمعيت و فرهنگ استان

تعداد و جمعيت شهرهاي استان خراسان رضوي به تفكيك سطح بندي - ۱۳۹۵

درصد از جمعيت استان	درصد از جمعيت شهر	جمعيت	تعداد شهر	دسته بندي شهرهاي استان
۴۷.۵۶	۶۳.۳۸	۳۰۵۹۹۹۱	۱	كلانشهرهاي بيش از يك ميليون نفر
۴.۱۱	۵.۴۸	۲۶۴۳۷۵	۱	شهرهاي بزرگ (۲۵۰-۵۰۰ هزار نفر)
۱۸.۶۶	۲۴.۸۶	۱۲۰۰۴۰۲	۲۴	شهرهاي مياني (۱۰۰-۲۵۰ هزار نفر)
۷۵.۱۳	۱۰۰	۴۸۳۲۰۷۷	۹۶	كل شهرهاي استان
۶۲.۳۸	۸۳.۱۱	۴۰۱۲۴۵۰	۷	شهرهاي بالاي صد هزار نفر
۱۴.۸	۱۹.۷۱	۹۵۲۴۵۹	۶	شهرهاي بالاي صد هزار نفر (بدون مشهد)
۱۲.۷۴	۱۶.۹۶	۸۱۹۶۲۷	۸۹	شهرهاي كمتر از صد هزار نفر

توزيع فضايي و سلسله مراتب سكونتگاه هاي شهري استان خراسان رضوي

اصلی ترین قابلیت‌ها و فرصت‌ها در حوزه های علم و فناوری، گردشگری، حمل و نقل و بازرگانی استان

● وجود دانشگاه‌ها، موسسات آموزش عالی، حوزه‌های علمیه و مراکز پژوهشی دولتی و خصوصی

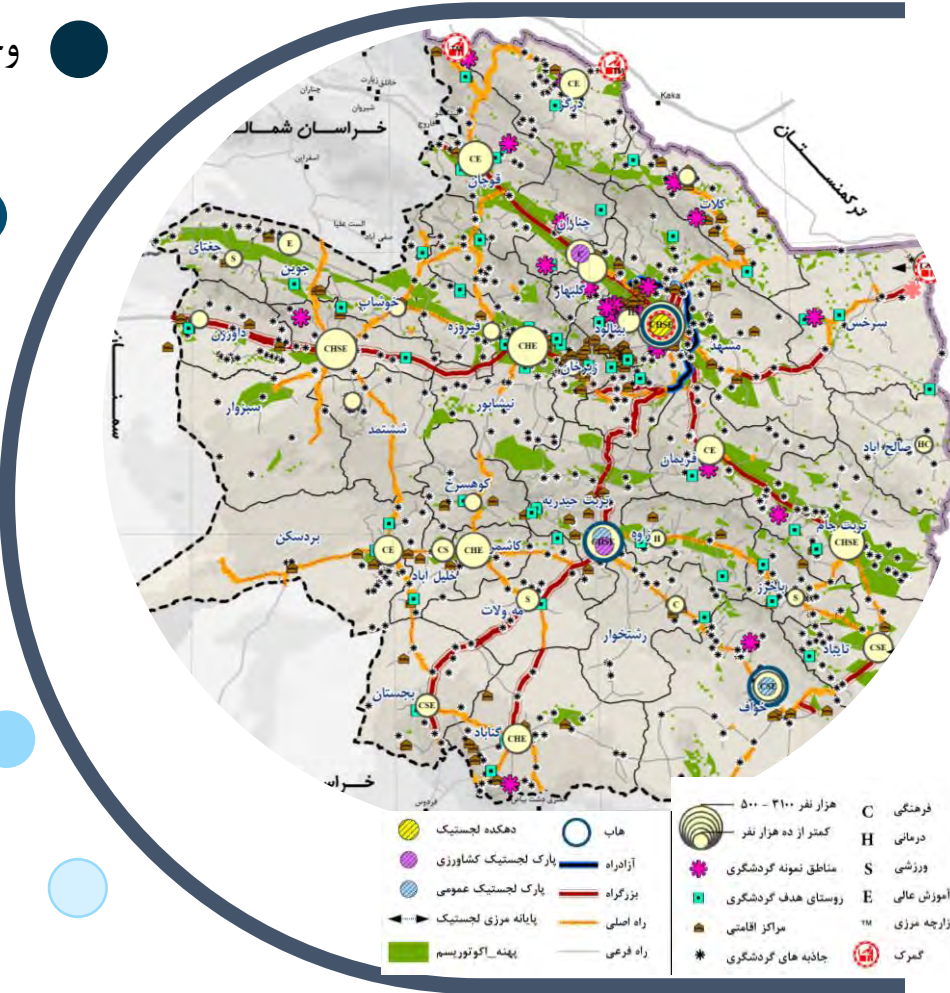
● حمایت معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری از شرکت‌های دانش بنیان در جهت بهبود شرایط اشتغال، به ویژه اشتغال فارغ التحصیلان دانشگاهی

● وجود جاذبه‌های گردشگری مذهبی (حرم امام رضا)، فرهنگی (فردوسی، عطار، خیام و ...)، تاریخی (موزه‌ها و ...) و تفریحی (پارک‌های آبی، مراکز خرید و ...) در استان

● وجود ظرفیت‌های طبیعت درمانی و گردشگری سلامت (درمانی، تندرستی و پیشگیرانه)

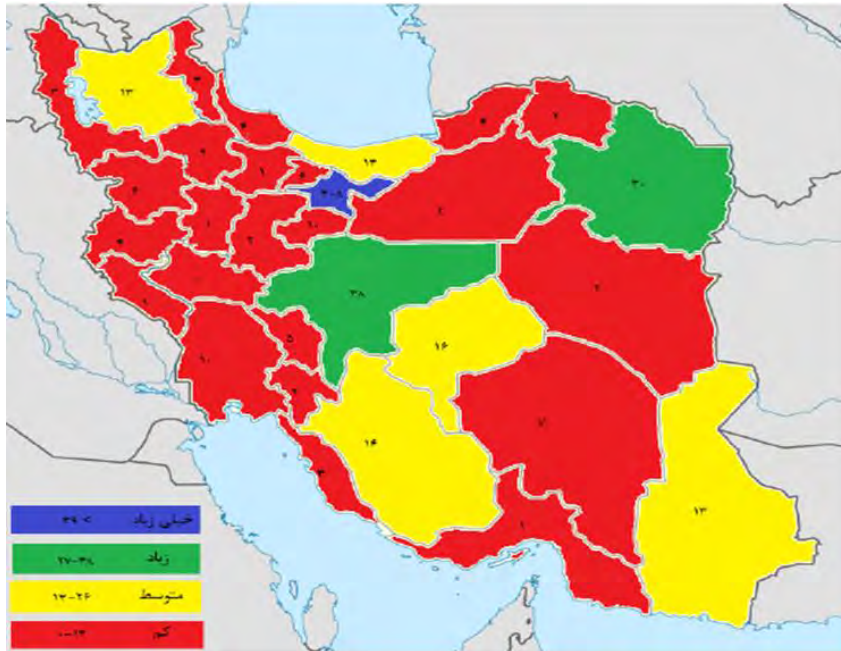
● وجود پایانه‌های مرزی

● وجود تقاضای بالای حمل و نقل بار و مسافر با توجه به ظرفیت‌ها و موقعیت استراتژیک استان و مشهد (حرم امام رضا)

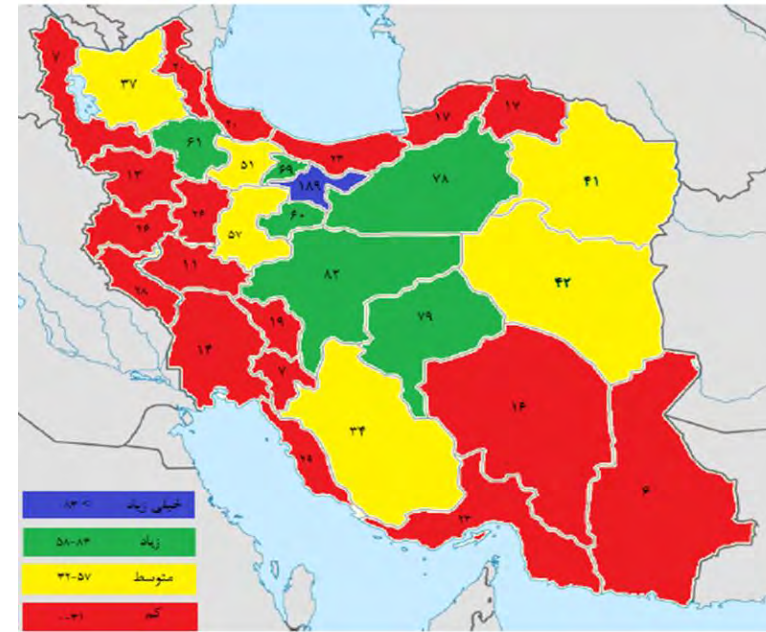
اصلی ترین قابلیت‌ها و فرصت‌ها در حوزه های علم و فناوری، گردشگری، حمل و نقل و بازرگانی استان

تعداد مراکز پژوهشی کل کشور (علم و فناوری)

(وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ۱۳۹۸)

تعداد شرکت های دانش بنیان استان های کشور به ازای هر یک میلیون نفر جمعیت

(سند ملی آمایش سرزمین، بخش علم و فناوری، ۱۳۹۸)

اصلی ترین قابلیت‌ها و فرصت‌ها درحوزه های علم و فناوری، گردشگری، حمل و نقل و بازرگانی استان

تعداد و درصد آثار تاریخی غیر منقول ثبت شده به تفکیک شهرستان

شهرستان	تعداد	درصد	شهرستان	تعداد	درصد	شهرستان	تعداد	درصد
باخرز	۳۱	۲.۲	خلیل آباد	۱۱	۰.۸	بینالود	۲۳	۱.۶
بجستان	۳۸	۲.۷	خواف	۸۵	۶.۱	فریمان	۴۸	۳.۴
بردسکن	۲۱	۱.۵	خوشاب	۱۲	۰.۹	فیروزه	۲۷	۱.۹
تایباد	۴۶	۳.۳	داورزن	۶۸	۴.۹	قوچان	۴۵	۳.۲
ترت جام	۷۶	۵.۴	درگز	۹۰	۶.۴	کاشمر	۲۶	۱.۹
ترت حیدریه	۴۶	۳.۳	رشتخوار	۲۲	۱.۶	کلات	۲۸	۲
جغتای	۸	۰.۶	زاوه	۱۴	۱	گناباد	۱۳۲	۹.۵
جوین	۱۲	۰.۹	سبزوار	۹۲	۶.۶	مشهد	۲۳۰	۱۶.۵
چناران	۱۹	۱.۴	سرخس	۲۴	۱.۷	مه ولات	۱۴	۱
نیشابور	۱۰۸	۷.۷						
جمع کل تعداد	۱۴۲۶							
جمع کل به درصد	۱۰۰							

(سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی خراسان رضوی، تاریخ دریافت ۱۳۹۹)

نیشابور

مشهد

کلات

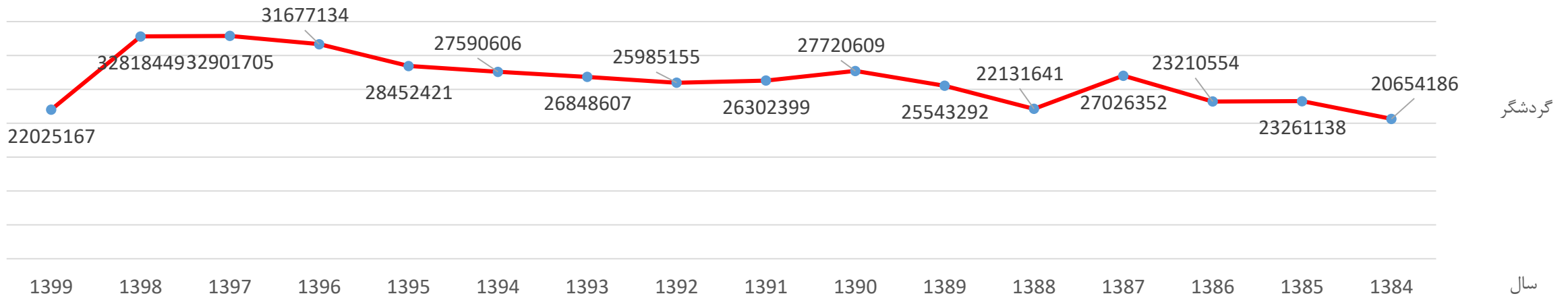

چناران

اصلی ترین قابلیت‌ها و فرصت‌ها در حوزه های علم و فناوری، گردشگری، حمل و نقل و بازرگانی استان

استان خراسان رضوی و شهر مشهد مهم ترین شهر مذهبی و زیارتی کشور محسوب می‌شود که دومین کلان شهر مذهبی جهان پس از مکه مکرمه و دومین کلان شهر ایران پس از تهران می باشد. وجود حرم مطهر امام رضا(ع) موجب جذب میلیون ها زائر به این شهر می شود که به قصد زیارت مشهد را انتخاب می کنند. شکل زیر آمار ورود گردشگران به شهر مشهد از سال ۱۳۸۴ تا سال ۱۳۹۹ را نشان می دهد، بر اساس آمار پس از بروز همه گیری ویروس کرونا (کووید- ۱۹) روند کاهشی داشته است که به دلیل متغیرهای کلان خارج از بخش زیارت و گردشگری به آن تحمیل شده است.

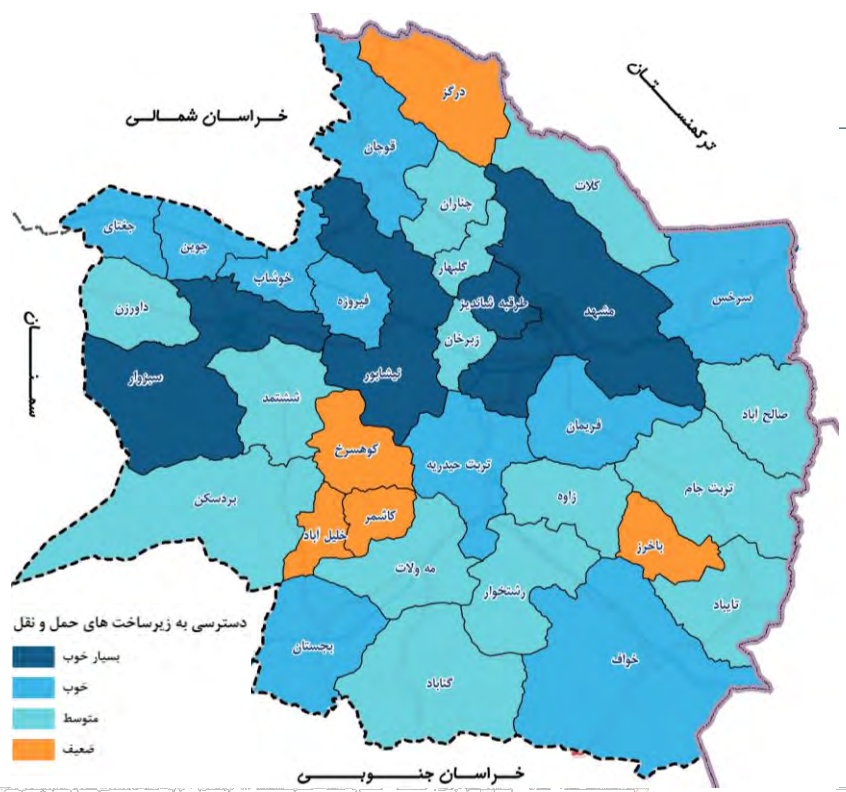
نمودار گردشگران ورودی به شهر مشهد از سال ۱۳۸۴-۱۳۹۹

(سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی خراسان رضوی)

وضعیت شاخص های کالبدی و زیربنایی در استان

ارزیابی وضعیت	۱۴۰۰		۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
	رتبه در کشور	سهام (درصد)					
کاهشی	۵	۳.۶۴	۲.۳۰	۱۱.۴۱	۹.۶۹	۸.۸۳	جایگاه خراسان رضوی در توزیع میزان ترانزیت جاده ای کالا در کشور
کاهشی	۱۰	۲.۵۱	۲.۴۶	۰.۰۰	۰.۷۶	۴.۳۳	توزیع تعداد نقاط و مقاطع پر حادثه اصلاح شده در جاده های کشور (درصد)
کاهشی	۶	۵.۱۱	۳.۸۷	۴.۷۸	۳.۷۳	۵.۷۱	توزیع راه های شریانی بهسازی شده در بین استانها(درصد)
افزایشی	۱۷	۶۰.۵۴	۶۰.۵۴	۶۰.۵۸	۵۵.۴۶	۵۲.۰۱	نسبت کل راه های روستایی به کل راه های استان (درصد)
کاهشی	آمار تا ۹۹ دارد	آمار تا ۹۹ دارد	۷.۲۵	۷.۳۰	۷.۲۸	۷.۳۰	توزیع راه های اصلی تحت حوزه استحفاظی وزارت راه و شهرسازی به مساحت استان (کیلومتر به هزار کیلومتر مربع-درصد)
کاهشی	آمار تا ۹۹ دارد	آمار تا ۹۹ دارد	۵.۸۹	۷.۳۰	۷.۲۸	۷.۳۰	توزیع بزرگراه های تحت حوزه استحفاظی وزارت راه و شهرسازی به مساحت استان (کیلومتر به هزار کیلومتر مربع-درصد)
کاهشی	آمار تا ۹۹ دارد	آمار تا ۹۹ دارد	۷.۲۵	۷.۳۰	۷.۲۸	۷.۳۰	توزیع آزاد راه های تحت حوزه استحفاظی وزارت راه و شهرسازی به مساحت استان

وضعیت دسترسی شهرستان های استان به زیرساخت های حمل و نقل

سهم راه آهن خراسان (از کشور %)	کل کشور (تعداد مسافر (نفر))	راه آهن خراسان (تعداد مسافر (نفر))	سال
۲۵.۵۲	۲۳۰۴۱۵۳۲	۵۸۸۱۰۵۴	۱۳۹۵
۲۵.۴۸	۲۴۴۸۰۴۹۲	۶۲۳۷۴۶۶	۱۳۹۶
۲۵۹۴	۲۸۰۹۳۵۲۶	۷۲۸۶۹۰۴	۱۳۹۷
۲۵.۶۵	۲۸۵۹۸۶۱۲	۷۲۳۵۸۷۵	۱۳۹۸
۲۲.۲۳	۱۱۱۰۳۱۶۸	۲۴۶۸۷۵۵	۱۳۹۹

□ بیشترین جابجایی مسافر مربوط به ایستگاه مشهد است.
 □ بیشترین جابجایی بار متعلق به دو سایت احیا و مجتمع معدنی سنگان است.
 □ در سال ۱۳۹۹، در راه آهن خراسان مواد نفتی بیشترین جابجایی بار را داشتند.
 □ میزان ترانزیت ورودی کالا همواره بیشتر از ترانزیت خروجی کالا است.
 □ در سال های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ میزان ترانزیت کالا در ایستگاه سرخس، رو به افول بود.

اصلی ترین قابلیت‌ها و فرصت‌های توسعه در حوزه های محیط زیست و اقلیم استان

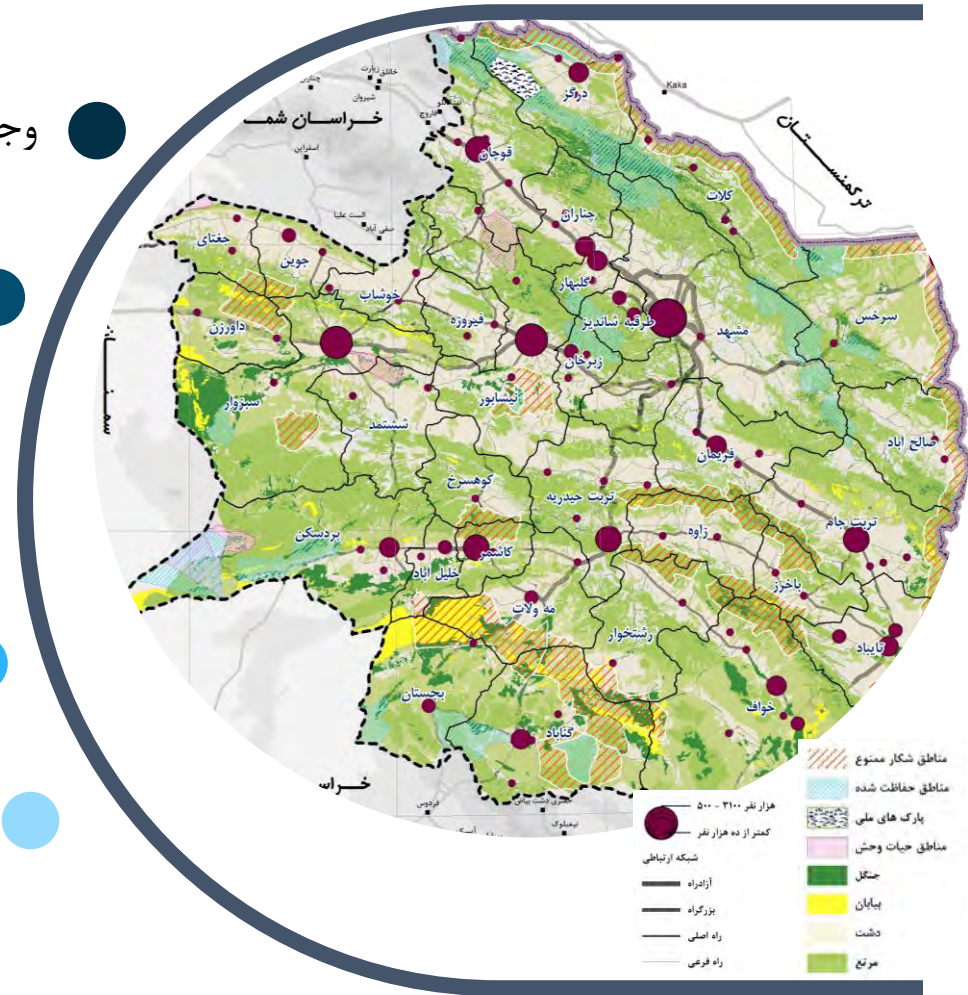
وجود آب قابل کنترل در نقاط مرزی و نیز در محدوده نقاط منتهی به کویر

وجود زیست بوم‌های متنوع و زیستگاه‌های منحصر به فرد جهت گونه‌های نادر و در معرض خطر گیاهی و جانوری

وجود تنوع و غنای جانوری (پرنده‌گان، پستانداران، خزندگان و مارها و ...) و تنوع و غنای طبیعی محیطی (پوشش گیاهی، رودخانه‌ها، آبشارها و سراپها، ناهمواری‌ها، مناطق بیابانی و کویری و ...)

وجود منابع و زمین‌های با کیفیت (خاک مرغوب) برای پرورش، نگهداری و توسعه گونه‌های گیاهی با ارزش

وجود چشم‌اندازهای بدیع به دلیل وجود تنوع پوشش گیاهی در دامنه‌ها و کوهپایه‌ها و پتانسیل‌های متنوع طبیعی برای جذب گردشگر داخلی و خارجی و هیئت‌های ورزشی

اصلی ترین قابلیت‌ها و فرصت های توسعه در حوزه های آب، انرژی و زیرساخت ارتباطات استان

● جایگاه ژئوپلیتیک استان برای ترانزیت و انتقال انرژی و نیاز کشورهای همسایه

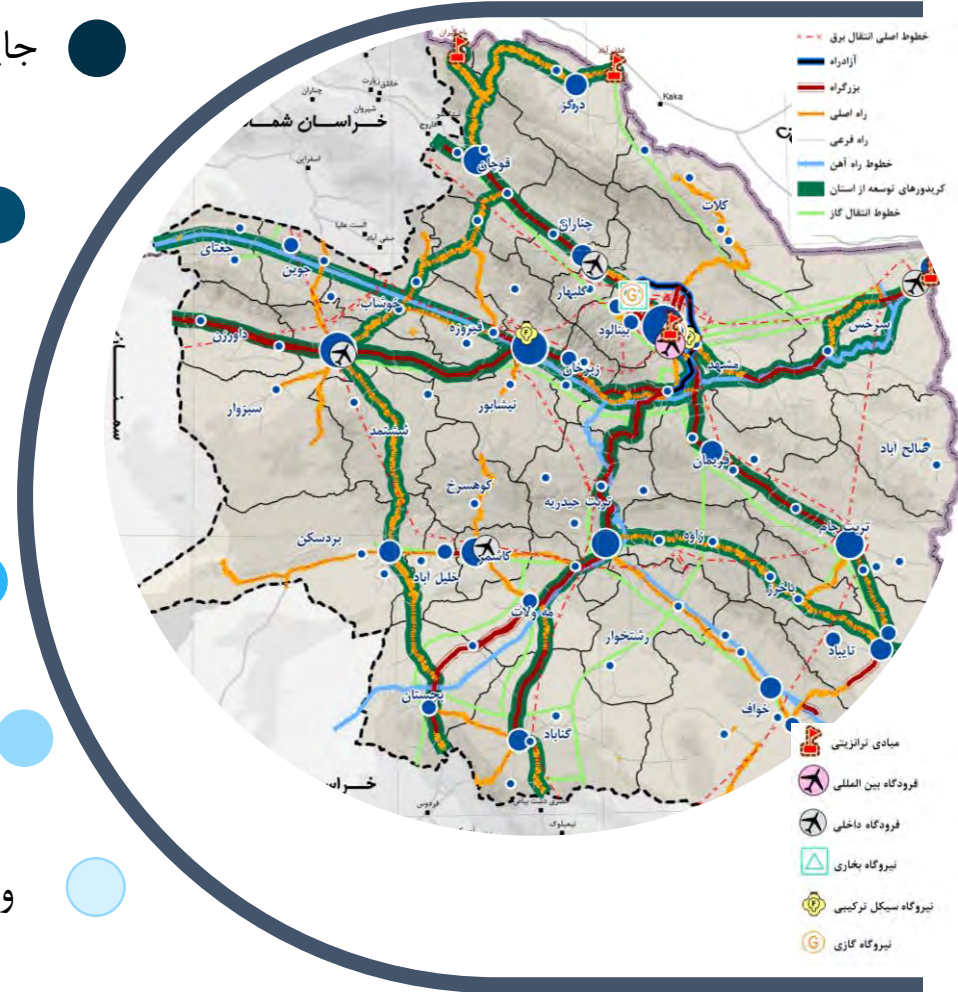
● وجود زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات در سازمان‌های دولتی و عمومی (به خصوص شهرداری) جهت ارائه خدمات الکترونیک

● وجود منابع خدادادی خورشیدی و بادی برای تولید برق

● وجود ظرفیت‌های ایجاد هاب ارتباطی منطقه شرق به دلیل قرارگرفتن مشهد به عنوان یکی از ۵ دروازه اصلی شبکه ملی اطلاعات

● برخورداری از ظرفیت‌های زیرساخت‌های فاوا، شبکه ارتباطات سیار 4G و شبکه ثابت TD-LTE، پوشش فیبر بین شهری

● وجود منابع آبی در کشورهای پیرامونی

مسائل و چالش‌های توسعه استان

- ۱ کاهش کمیت و کیفیت منابع آب // بحران تامین آب در بخش‌های کشاورزی، صنعت و سکونتگاهی // از بین رفتن منابع طبیعی محیط طبیعی
- ۲ مهاجرت و حاشیه نشینی اجتماعی و فرهنگی
- ۳ سالمندی جمعیت در آینده // تمرکز و تراکم فعالیت و جمعیت در منطقه کلان شهری مشهد ساختار سکونتگاهی
- ۴ کاهش سرمایه گذاری و افزایش بیکاری // عدم بهره مندی بخش‌های مختلف اقتصاد از فناوری‌های روز اقتصاد
- ۵ توسعه نامتوازن و آرام زیرساخت‌های زیربنایی زیربنایی
- ۶ توزیع نامتوازن خدمات در استان / تامین امنیت در مرز ساختار خدمات

چالش‌های مهم و تاثیرگذار

محیط طبیعی

۱. خشکسالی
۲. بحران آب

زیرساخت و موضوعات زیربنایی

۱. عدم توزیع متوازن
خدمات

نظام سکونتگاهی

۱. تمرکز جمعیت در شهر
مشهد
۲. رشد نامتوازن مشهد
نسبت به سایر سکونتگاه
ها در استان
۳. افزایش مهاجرت از
روستا به شهر

اقتصاد (صنعت)

۱. تمرکز صنایع و
زیرساخت‌های صنعتی
پیرامون مشهد

وضعیت شاخص های اقتصادی در استان

۱۴۰۰		۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
رتبه در کشور	سهم(درصد)					
-	۵.۱	۵.۱	۵	۴.۷	۴.۵	سهم استان از تولید ناخالص داخلی (درصد)
۳۰	۶.۶	۶.۲	۸.۳	۱۰.۷	۱۱.۴	نرخ بیکاری استان (جمعیت ۱۰ ساله بیشتر)
-	۳۹.۱	۳۴.۴	۳۱.۷	۲۴.۵	۷.۵	نرخ تورم استان - شهری
-	۴۲.۱	۴۱.۹	۳۸.۱	۲۹	۱۱.۵	نرخ تورم استان - روستایی
-	-	-	۵.۸	۵.۸	۴.۵	سهم استان از محصول ناخالص داخلی (بدون نفت)(درصد)
-	۵.۹	۵.۹	۶.۲	۵.۶	۶.۰	سهم استان از ارزش افزوده در بخش کشاورزی (درصد)
-	۰.۲	۰.۲	۰.۳	۰.۲	۰.۲	سهم استان از ارزش افزوده در بخش معدن (درصد)
-	۴.۴	۴.۵	۴.۲	۴.۶	۴.۶	سهم استان از ارزش افزوده در بخش صنعت (درصد)
-	۵.۹	۵.۹	۶.۱	۶.۱	۵.۹	سهم استان از ارزش افزوده در بخش خدمات (درصد)
۱۸	۹۳۶۲۵۴	۶۱۰۵۰۵	۴۳۴۴۶۵	۳۶۱۱۱۷	۳۲۲۶۳۷	متوسط درآمد سالانه یک خانوار شهری
۲۳	۵۲۴۳۶۶	۳۴۰۲۴۳	۲۲۴۹۵۶	۱۷۶۷۵۵	۱۴۸۶۰۶	متوسط درآمد سالانه یک خانوار روستایی
۱۱	۰.۳۴۴۷	۰.۳۳۶۹	۰.۳۳۱۱	۰.۳۶۰۶	۰.۳۸۰۲	ضریب جینی در مناطق شهری
۱۰	۰.۳۳۰۳	۰.۳۳۲۸	۰.۳۱۴۵	۰.۳۳۶۴	۰.۳۴۱۲	ضریب جینی در مناطق روستایی
-	۴۰.۹	۴۳.۶	۴۷.۳	۴۷.۹	۴۴.۱	نرخ مشارکت اقتصادی جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر
۲۶	۷.۹	۷.۴	۹.۶	۱۲	۱۲.۸	نرخ بیکاری جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر در نقاط شهری
۳۱	۳.۳	۲.۷	۴.۷	۷.۴	۷.۴	نرخ بیکاری جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر در نقاط روستایی
۲۰	۷۵.۵	۸۴.۱	۸۴.۳	۷۹.۰	۳۸.۶	سهم اشتغال زنان شاغل در بخش غیرکشاورزی (درصد)

وضعیت شاخص های اقتصادی در استان

ارزیابی وضعیت	۱۳۹۸		۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	
	رتبه در کشور	سهام	سهام	سهام	سهام	سهام	
کاهشی - افزایشی	۴	۶.۲	۵.۶	۶.۰	۶.۲	۷.۱	جایگاه استان در ارزش افزوده بخش کشاورزی
کاهشی - افزایشی	۱۱	۰.۳	۰.۲	۰.۲	۰.۲	۰.۳	جایگاه استان در ارزش افزوده در بخش معدن
افزایشی - کاهشی	۷	۴.۲	۴.۶	۴.۶	۴.۵	۴.۴	جایگاه استان در ارزش افزوده در بخش صنعت
کاهشی - افزایشی	۲	۶.۱	۶.۱	۵.۹	۶.۰	۶.۵	جایگاه استان در ارزش افزوده در بخش خدمات

گنویدهش اخص هاو نلمگره ابقی بخص ادی ، بخت ماعی و فوهن گیش در سرتان های اسرتان

بخش	شرح	واحد	استان	باخرز	بجستان	بردسکن	طرقبه شانديز	تایباد	تربت جام	تربت حیدریه	جغتای	جوین	چناران	
جمعیت	جمعیت کل	نفر	۶۴۳۴۵۰۱۰	۴۶۹۸۰۰	۳۱۲۰۷۰	۷۵۶۳۱۰	۶۹۶۴۰۰	۱۲۵۱۹۹۰	۲۲۴۲۴۵۰	۲۲۴۶۲۶۰	۴۹۱۷۵۰	۵۴۴۸۸۰	۸۸۶۹۲۰	
	جمعیت شهری	نفر	۴۸۳۴۴۶۴۰	۱۰۶۶۴۰	۱۵۱۶۷۰	۳۶۵۰۲۰	۳۹۷۶۹۰	۷۷۷۶۹۰	۱۲۵۲۲۳۰	۱۵۲۴۹۷۰	۱۱۷۱۵۰	۱۸۶۰۷۰	۶۱۸۰۰۰	
	جمعیت روستایی	نفر	۱۵۹۹۵۸۱۰	۳۶۳۱۶۰	۱۶۰۴۰۰	۳۹۱۲۹۰	۲۹۸۶۹۰	۴۷۴۲۸۰	۹۹۰۲۲۰	۷۲۰۷۷۰	۳۷۴۶۰۰	۳۵۶۸۳۰	۲۶۷۸۱۰	
	تراکم نسبی	نفر به کیلومتر مربع	۵۵.۲	۲۷.۷	۲۷.۷	۲۷.۷	۲۷.۷	۲۷.۷	۲۷.۷	۲۷.۷	۲۷.۷	۲۷.۷	۲۷.۷	۲۷.۷
	نرخ شهرنشینی	درصد	۷۵.۱	۲۲.۷	۲۲.۷	۲۲.۷	۲۲.۷	۲۲.۷	۲۲.۷	۲۲.۷	۲۲.۷	۲۲.۷	۲۲.۷	۲۲.۷
	مساحت	کیلومتر مربع	۱۱۶۴۸۶.۴	۱۶۹۳.۳	۳۷۹۲.۲	۷۱۲۵.۹	۱۱۵۷.۹	۳۱۲۴.۹	۴۹۶۶.۵	۳۶۸۱.۱	۱۷۱۵.۸	۱۶۵۳.۱	۲۰۷۶.۹	
	تعداد کل پزشکان	نفر	۳۱۸۸۷۰	۲۲۲۰	۲۱۷۰	۴۸۸۰	۲۱۹۰	۵۶۳۰	۸۸۷۰	۱۳۱۸۰	۲۸۴۰	۲۹۴۰	۳۹۰۰	
بهدنشت و درمان	تعداد تخت فعال بیمارستان ها	تخت	۷۷۳۴۰	۷۰	۲۶۰	۹۶۰	۰	۱۳۰۰	۳۰۵۰	۴۱۱۰	۴۵۰	۵۲۰	۶۱۰	
	تعداد خانه بهداشت فعال روستایی	خانه بهداشت	۱۴۵۲۰	۳۵۰	۱۵۰	۳۶۰	۲۰۰	۳۳۰	۱۲۱۰	۷۳۰	۳۶۰	۳۴۰	۲۹۰	
	تعداد مراکز بهداشتی درمانی شهری	مرکز	۲۱۳۰	۲۰	۲۰	۴۰	۳۰	۴۰	۱۰۰	۹۰	۲۰	۲۰	۴۰	
	تعداد مدارس دایر کلیه مقاطع و دوره های مختلف تحصیلی سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰	مدرسه	۹۲۴۸۰	۱۲۷۰	۸۲۰	۱۸۲۰	۱۲۲۰	۲۱۲۰	۳۹۱۰	۳۷۸۰	۱۳۲۰	۱۱۷۰	۱۶۹۰	
آموزش و پرورش	تعداد کل دانش آموزان کلیه مقاطع و دوره های مختلف تحصیلی سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰	نفر	۱۳۸۱۲۷۸۰	۱۱۳۱۳۰	۶۰۹۴۰	۱۵۸۷۱۰	۱۵۸۸۴۰	۳۲۲۸۹۰	۵۳۸۹۸۰	۴۷۹۶۵۰	۱۰۷۰۸۰	۱۱۹۹۲۰	۲۰۴۱۵۰	
	تعداد کلاس دایر در کلیه دوره ها	کلاس	۵۵۳۳۵۰	۵۵۸۰	۳۱۰۰	۷۲۴۰	۶۸۲۰	۱۲۸۴۰	۲۲۴۸۰	۲۰۱۱۰	۵۵۸۰	۵۹۳۰	۸۴۲۰	
	تعداد معلم در کلیه دوره ها	معلم	۴۱۵۹۸۰	۴۹۱۰	۳۰۴۰	۷۰۳۰	۶۶۹۰	۹۵۶۰	۱۶۴۸۰	۱۵۹۷۰	۵۲۹۰	۶۱۱۰	۶۴۸۰	
	تعداد کل فضاهای ورزشی روباز و سرپوشیده	فضای روباز و سرپوشیده	۴۴۶۸۰	۳۹۰	۳۳۰	۶۰۰	۸۵۰	۶۷۰	۱۰۴۰	۱۹۳۰	۴۴۰	۴۱۰	۶۷۰	
راه	کل مساحت فضاهای ورزشی روباز و سرپوشیده	مترمربع	۵۰۶۰۱۴۶۰	۳۷۰۳۲۰	۵۷۸۰۶۰	۱۲۲۱۴۲۰	۱۶۰۵۹۹۰	۱۱۱۲۲۴۰	۱۳۲۸۵۵۰	۱۷۳۰۷۷۰	۱۰۱۹۰۷۰	۸۲۳۴۲۰	۸۷۱۹۹۰	
	جمع راه های روستایی	کیلومتر	۱۴۱۵۵۰	۱۸۲.۸	۳۳۷.۴	۵۷۵.۵	۲۳۹.۵	۲۳۶.۹	۶۳۰.۳	۴۸۸.۴	۲۵۰.۸	۲۰۰.۷	۳۵۳.۴	
کشاورزی	کل سطح زیر کشت محصولات باغی و زراعی	هزار هکتار	۹۷۲.۴	۱۳.۶	۸.۵	۲۶.۰	۸.۷	۴۹.۵	۵۸.۰	۴۸.۰	۳۱.۰	۳۵.۶	۲۶.۶	
	ضریب مکانیزاسیون محصولات کشاورزی	اسب بخار بر هکتار	۲.۱	۲.۲	۲.۰	۱.۸	۰.۸	۱.۵	۲.۱	۱.۸	۲.۸	۲.۷	۱.۷	
صنعت	تعداد واحدهای صنعتی	واحد	۵۵۴۰۰	۵۰	۳۷۰	۴۳۰	۳۷۰	۳۹۰	۶۶۰	۱۴۱۰	۱۸۰	۲۵۰	۲۵۲۰	
برق	تعداد روستاهای برخوردار از برق (تا پایان سال ۱۴۰۱)	روستا	۳۲۲۴۰	۶۱۰	۴۲۰	۸۷۰	۶۰۰	۴۲۰	۱۴۴۰	۱۶۷۰	۵۵۰	۵۲۰	۱۰۶۰	
گاز	تعداد شهرهای گازرسانی شده (تا پایان سال ۱۴۰۱)	شهر	۹۵۰	۲۰	۲۰	۳۰	۲۰	۳۰	۵۰	۵۰	۲۰	۲۰	۳۰	
	تعداد روستاهای گازرسانی شده (تا پایان سال ۱۴۰۱)	روستا	۲۶۰۰۰	۵۵۰	۲۴۰	۶۱۰	۳۴۰	۲۶۰	۱۳۵۰	۱۳۲۰	۵۱۰	۴۹۰	۶۸۰	

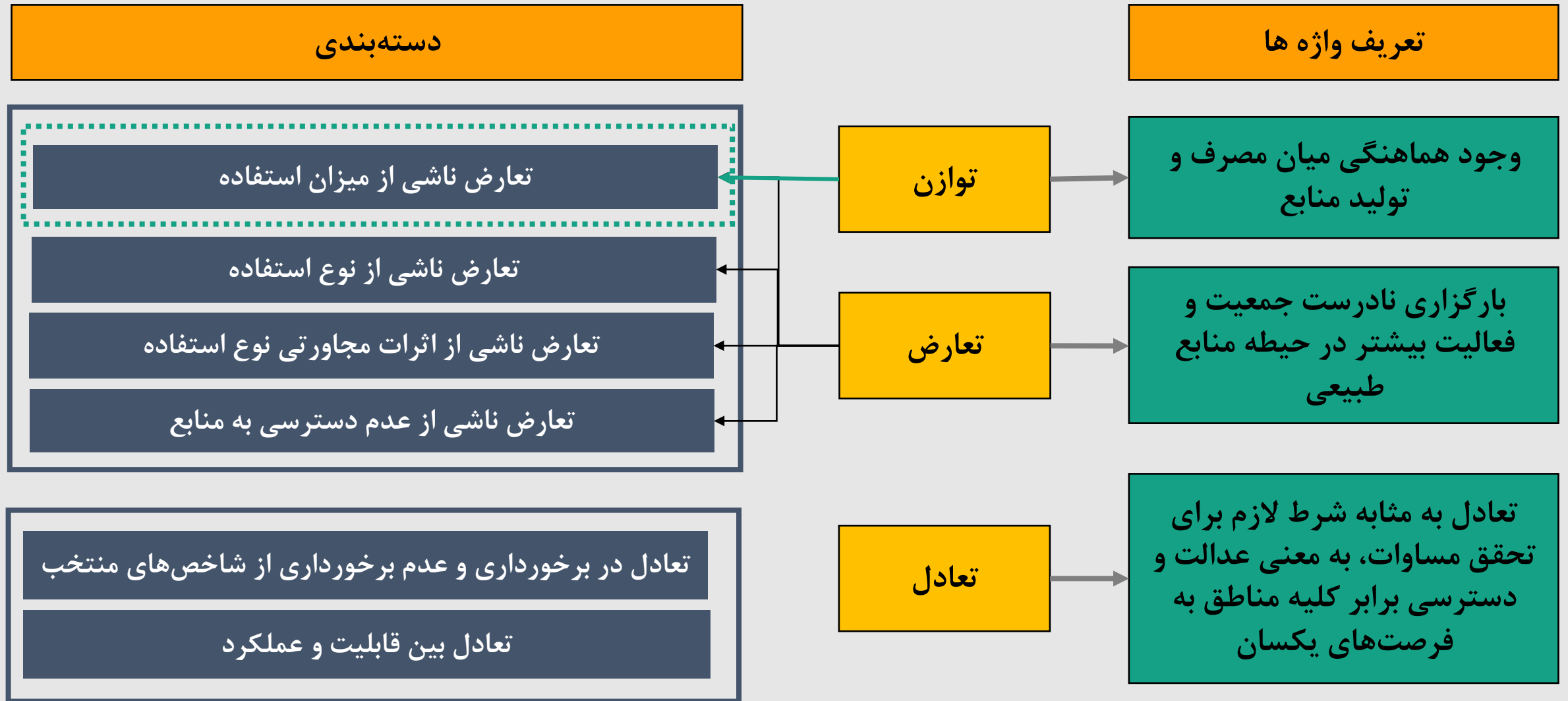
گزی دهش اخص ها ون بگره ای اقصادی اجات مدای و فرنگ بینت خبش مس تان های سلتان

شاخص	شرح	واحد	خلیل آباد	خواف	خوشاب	داورزن	درگز	رشتخوار	زاوه	زیر خان	سبزوار	سرخس	
جمعیت	جمعیت کل	نفر	۵۱۷۰۱۰	۱۳۸۹۷۲۰	۳۳۸۳۲۰	۲۱۹۱۱۰	۷۲۳۵۵۰	۶۰۶۸۹۰	۶۷۶۹۵۰	۵۶۶۳۵۰	۲۸۲۸۱۴۰	۹۷۵۱۹۰	
	جمعیت شهری	نفر	۱۹۲۱۱۰	۷۱۷۶۶۰	۱۲۹۴۲۰	۳۷۷۸۰	۴۳۶۳۵۰	۱۴۱۶۴۰	۱۱۱۰۹۰	۲۶۵۵۰۰	۲۴۷۷۲۸۰	۴۳۴۲۰۰	
	جمعیت روستایی	نفر	۳۲۴۹۰۰	۶۷۲۰۶۰	۲۰۸۹۰۰	۱۸۱۳۳۰	۲۸۷۲۰۰	۴۶۵۲۵۰	۵۶۵۸۲۰	۳۰۰۸۵۰	۳۵۰۸۵۰	۵۴۰۹۸۰	
	تراکم سببی	نفر به کیلومتر مربع	۲۷.۷	۲۷.۷	۲۷.۷	۲۷.۷	۲۷.۷	۲۷.۷	۲۷.۷	۲۷.۷	۲۷.۷	۲۷.۷	۲۷.۷
	درخشان شهری	درصد	۲۲.۷	۲۲.۷	۲۲.۷	۲۲.۷	۲۲.۷	۲۲.۷	۲۲.۷	۲۲.۷	۲۲.۷	۲۲.۷	۲۲.۷
	مساحت	کیلومتر مربع	۱۱۲۰.۹	۹۸۲۷.۱	۱۷۴۹.۰	۲۴۲۰.۳	۳۷۷۶.۷	۳۵۹۷.۵	۲۵۷۵.۴	۲۵۷۵.۴	۱۰۰۱.۴	۷۱۰۱.۳	۵۳۹۶.۹
بهداشت و درمان	بهداشت کل	نفر	۲۷۶۰	۶۷۶۰	۱۲۳۰	۸۰۰	۴۴۵۰	۲۹۶۰	۱۹۸۰	۲۴۳۰	۲۲۵۸۰	۴۲۵۰	
	بهداشت خفیف	تخت	۲۱۰	۱۲۱۰	۰۰	۰۰	۹۱۰	۸۰	۰۰	۰۰	۶۵۰۰	۶۴۰	
	خانه بهداشت	خانه بهداشت	۲۵۰	۵۳۰	۳۳۰	۱۸۰	۴۶۰	۳۷۰	۴۸۰	۳۱۰	۴۸۰	۴۹۰	
	مرکز	مرکز	۲۰	۶۰	۱۰	۱۰	۵۰	۲۰	۱۰	۴۰	۱۰۰	۳۰	
آموزش و پرورش	مدارس	مدرسه	۱۰۵۰	۳۲۳۰	۱۱۴۰	۶۳۰	۲۲۹۰	۱۵۱۰	۱۴۳۰	۱۳۶۰	۳۷۸۰	۲۲۵۰	
	آموزش عالی	نفر	۱۰۳۵۴۰	۳۸۱۶۸۰	۶۰۴۹۰	۳۰۱۹۰	۱۴۲۷۷۰	۱۲۹۶۰۰	۱۶۴۶۹۰	۱۲۳۹۷۰	۵۷۵۱۱۰	۲۱۶۰۰۰	
	کلاس	کلاس	۴۷۰۰	۱۷۳۹۰	۳۷۲۰	۱۸۶۰	۷۶۷۰	۶۴۳۰	۷۶۶۰	۵۷۱۰	۲۳۹۳۰	۱۰۰۳۰	
	معلم	معلم	۵۷۱۰	۱۵۱۳۰	۳۹۶۰	۲۰۹۰	۷۱۵۰	۶۶۲۰	۶۸۹۰	۶۴۲۰	۲۰۳۹۰	۸۴۲۰	
ورزش و جوانان	فضای روباز و سرپوشیده	فضای روباز و سرپوشیده	۲۶۰	۸۳۰	۳۴۰	۲۲۰	۵۶۰	۲۵۰	۲۵۰	۳۱۰	۲۱۰۰	۶۷۰	
	مکان تفهه	مترمربع	۷۵۱۳۲۰	۱۰۸۹۳۷۰	۶۰۶۰۴۰	۴۵۲۴۳۰	۸۵۳۸۱۰	۶۱۵۹۶۰	۴۸۴۵۱۰	۱۲۷۱۷۸۰	۱۵۶۲۵۵۰	۹۳۶۸۷۰	
کشاورزی	راه	کیلومتر	۱۱۹.۸	۴۹۷.۰	۲۹۶.۶	۲۲۰.۵	۵۶۲.۷	۳۳۶.۴	۲۸۲.۸	۱۸۵.۳	۸۱۳.۵	۵۲۷.۵	
	کشاورزی	هکتار	۱۴.۵	۲۰.۳	۲۹.۰	۱۷.۸	۲۲.۱	۳۴.۹	۲۱.۰	۲۴.۲	۳۶.۳	۱۵.۹	
صنعت	کشاورزی	اسب بخار بر هکتار	۱.۲	۱.۹	۱.۷	۱.۷	۲.۱	۲.۱	۲.۶	۲.۰	۱.۹	۲.۲	
	صنعت	واحد	۲۸۰	۷۱۰	۱۰	۱۰	۱۴۰	۲۵۰	۳۱۰	۹۱۰	۲۰۵۰	۲۸۰	
گاز	برق	روستا	۲۶۰	۸۴۰	۶۲۰	۵۵۰	۱۵۵۰	۵۷۰	۷۲۰	۶۴۰	۱۲۰۰	۷۵۰	
	گاز	شهر	۲۰	۶۰	۳۰	۲۰	۴۰	۲۰	۲۰	۳۰	۲۰	۲۰	
	گاز	روستا	۲۴۰	۸۳۰	۶۴۰	۳۸۰	۸۲۰	۴۹۰	۶۷۰	۵۷۰	۶۳۰	۴۰۰	

گزی دهشاخص ها ون لگراه ای اقصادی اجتماعی فدره گمینت خبش مس تان دایم تان

شاخص	شرح	واحد	ششتمد	صالح آباد	فریمان	فیروزه	قوچان	کاشمر	کلات	کوهسرخ	گلبهار	گناباد	مشهد	مه ولات	میان جلگه	نیشابور	
جمعیت	جمعیت تکلی	نفر	۲۴۲۶۱۰	۴۳۴۲۶۰	۹۹۰۰۱۰	۴۰۱۲۳۰	۱۷۴۴۹۵۰	۱۴۳۶۵۰۰	۳۶۲۳۷۰	۲۵۰۱۴۰	۶۶۳۲۳۰	۸۸۷۵۳۰	۳۳۷۲۶۵۸۰	۵۱۴۰۹۰	۳۹۲۸۸۰	۳۵۵۹۰۱۲	
	جمعیت شهری	نفر	۴۹۹۰۰	۹۸۸۶۰	۵۸۹۶۶۰	۱۱۴۷۴۰	۱۱۰۹۴۰۰	۱۰۶۸۰۱۰	۱۷۹۰۱۰	۵۶۸۷۰	۴۵۲۷۶۰	۵۴۱۷۱۰	۳۰۷۰۸۹۷۰	۲۱۹۴۵۰	۱۹۹۳۰	۲۶۹۵۲۱۰	
	جمعیت روستایی	نفر	۱۹۲۷۱۰	۳۳۵۴۰۰	۴۰۰۳۵۰	۲۸۶۴۹۰	۶۳۵۵۳۰	۳۶۸۴۹۰	۱۸۳۳۶۰	۱۹۳۲۷۰	۲۱۰۴۷۰	۳۴۵۸۲۰	۳۰۱۶۸۹۰	۲۹۴۶۴۰	۳۷۲۹۵۰	۸۶۳۲۵۰	
	برگشتی	نفر به کیلومتر مربع	۲۷۰۷	۲۷۰۷	۲۷۰۷	۲۷۰۷	۲۷۰۷	۲۷۰۷	۲۷۰۷	۲۷۰۷	۲۷۰۷	۲۷۰۷	۲۷۰۷	۲۷۰۷	۲۷۰۷	۲۷۰۷	۲۷۰۷
	درخش در شنی	درصد	۲۲۰۷	۲۲۰۷	۲۲۰۷	۲۲۰۷	۲۲۰۷	۲۲۰۷	۲۲۰۷	۲۲۰۷	۲۲۰۷	۲۲۰۷	۲۲۰۷	۲۲۰۷	۲۲۰۷	۲۲۰۷	۲۲۰۷
	مساحت	کیلومتر مربع	۳۰۵۲۶	۳۱۸۳۲	۳۳۵۶۱	۱۶۰۸۹	۳۸۴۸۰	۱۱۵۰۱	۳۵۰۲۸	۲۲۰۱۵	۲۲۰۱۵	۱۰۰۲۰۱	۵۷۸۹۰۱	۹۱۶۸۰۵	۳۳۱۶۵	۲۴۰۸۳	۳۳۴۴۸
	بهداشت و درمان	بهداشت	نفر	۷۷۰	۰	۴۲۹۰	۲۶۴۰	۹۲۸۰	۸۴۴۰	۲۰۶۰	۱۲۷۰	۱۸۱۰	۹۷۸۰	۱۴۷۴۴۰	۲۳۹۰	۱۱۶۰	۲۸۵۲۰
آموزش و پرورش	خانواده خنق العیاماریت	تخت	۰	۰	۷۵۰	۰	۲۲۰	۲۴۵۰	۲۰۰	۰	۰	۲۲۸۰	۴۲۶۴۰	۲۸۰	۰	۵۶۳۰	
	خانواده خنق العیاماریت	خانه بهداشت	۲۶۰	۰	۳۵۰	۳۹۰	۸۷۰	۲۷۰	۲۸۰	۲۲۰	۲۱۰	۳۵۰	۱۵۲۰	۲۴۰	۳۷۰	۹۹۰	
	مرکز	مرکز	۱۰	۰	۵۰	۳۰	۷۰	۴۰	۲۰	۱۰	۳۰	۵۰	۹۱۰	۲۰	۱۰	۱۱۰	
	مدرسه	مدرسه	۸۵۰	۱۵۴۰	۲۲۴۰	۱۱۹۰	۳۹۰۰	۱۸۰۰	۱۴۵۰	۶۹۰	۱۴۶۰	۱۹۳۰	۳۰۱۳۰	۱۱۶۰	۱۱۴۰	۵۲۱۰	
ورزش و جوانان	آموزش و پرورش	نفر	۴۷۲۵۰	۱۰۴۰۱۰	۲۲۳۹۳۰	۸۲۹۴۰	۳۵۱۱۴۰	۳۱۹۳۶۰	۷۹۶۷۰	۵۲۲۷۰	۲۰۹۱۹۰	۱۸۲۳۳۰	۷۰۰۲۸۳۰	۱۰۴۹۳۰	۸۴۴۸۰	۷۷۶۱۲۰	
	کلاس	کلاس	۲۷۳۰	۵۳۲۰	۹۵۵۰	۴۳۵۰	۱۶۳۳۰	۱۲۳۴۰	۴۶۴۰	۲۶۳۰	۸۲۱۰	۸۸۲۰	۲۵۰۹۱۰	۵۱۴۰	۴۳۸۰	۳۰۷۰۰	
	معلم	معلم	۳۲۸۰	۴۵۴۰	۷۷۶۰	۵۱۲۰	۱۳۳۷۰	۱۰۸۳۰	۳۹۵۰	۲۹۱۰	۷۱۷۰	۸۷۸۰	۱۵۲۰۷۰	۴۴۳۰	۵۰۸۰	۲۲۳۵۰	
	فضای روباز و سرپوشیده	فضای روباز و سرپوشیده	۱۳۰	۱۲۰	۵۹۰	۲۲۰	۱۴۶۰	۱۰۸۰	۴۹۰	۱۲۰	۳۴۰	۱۱۳۰	۲۱۴۸۰	۵۴۰	-	۳۸۶۰	
راه	مساحت فضای روباز و سرپوشیده	مترمربع	۲۰۹۱۶۰	۲۶۴۰۱۰	۸۱۹۰۷۰	۲۸۱۹۷۰	۱۰۴۴۷۵۰	۱۴۸۹۸۸۰	۴۶۰۳۶۰	۲۱۰۶۱۰	۶۳۴۴۰۰	۲۲۸۷۲۸۰	۱۸۰۳۵۷۲۰	۱۷۳۶۶۳۰	-	۳۸۴۱۱۵۰	
	مساحت فضای روباز و سرپوشیده	کیلومتر	۳۳۹۰۶	۳۵۴۰	۶۹۱۰۵	۲۶۵۰۲	۶۰۷۰۹	۱۴۷۰۱	۴۱۰۰۳	۲۲۲۰	۳۲۶۰۴	۵۹۳۰۱	۱۳۶۱۰۳	۲۷۴۰۵	۲۹۵۰۲	۹۲۹۰۴	
کشاورزی	مساحت زیر کشت محصولات باغی و زراعی	هزارهکتار	۲۰۰۳	۳۱۰۵	۲۹۰۹	۲۵۰	۵۱۰۴	۱۱۰۸	۲۸۰۱	۲۱۰۷	۲۲۰	۲۳۰۹	۷۳۰۷	۲۸۰۸	۰	۶۲۰۶	
	مساحت زیر کشت محصولات باغی و زراعی	اسب بخار بر هکتار	۱۰۹	۱۰۳	۲۰۲	۲۰۸	۲۰۲	۰۰۸	۲۰	۱۰	۲۰۲	۱۰۶	۲۰۸	۲۰۳	۰	۲۰۲	
صنعت	مساحت واحد های صنعتی	واحد	۰	۱۰	۱۹۴۰	۲۷۰	۹۸۰	۹۲۰	۷۰	۰	۰	۱۸۶۰	۳۵۰۸۰	۱۶۰	-	۲۵۳۰	
گاز	برق	روستا	۵۱۰	۹۲۰	۱۵۶۰	۱۴۰۰	۲۱۸۰	۳۱۰	۱۰۱۰	۲۸۰	۷۳۰	۹۶۰	۳۹۰۰	۳۰۰	۷۴۰	۱۵۸۰	
	گاز	شهر	۲۰	۲۰	۲۰	۳۰	۴۰	۴۰	۴۰	۱۰	۲۰	۴۰	۴۰	۲۰	۱۰	۳۰	
	روستا	روستا	۴۵۰	۷۷۰	۱۲۲۰	۷۷۰	۱۵۱۰	۲۵۰	۲۸۰	۲۷۰	۷۷۰	۵۷۰	۳۵۵۰	۲۷۰	-	۳۲۰۰	

تعریف مفاهیم تعادل، توازن و تعارض در طرح آمایش استان خراسان رضوی

تعادل بین قابلیت و عملکرد

- عدم تعادل در سطح مناطق هنگامی رخ می دهد که میان قابلیت و عملکرد توازن وجود نداشته باشد
- وضعیت بهینه تعادل وضعیتی تعریف میشود که در آن هر شهرستان متناسب با قابلیت و فرصت های اعطا شده به دستاورد مورد انتظار دست مییابد.

تعادل در برخورداری و عدم برخورداری از شاخص های منتخب

- منظور از عدم تعادل وجود یک ساختار اقتصادی- اجتماعی مشخص در یک منطقه همراه با ناهماهنگی و عدم توازن در رشد تولید، امکانات تولید در نواحی مختلف به طوری که عوامل مذکور موجب اختلاف بین منطقه عقب افتاده و پیشرفته بیشتر می گردد
- برابری/ نابرابری در توزیع امکانات و فعالیتها

تعادل بین قابلیت و عملکرد با استفاده از شاخص
Coupling coordination Degree

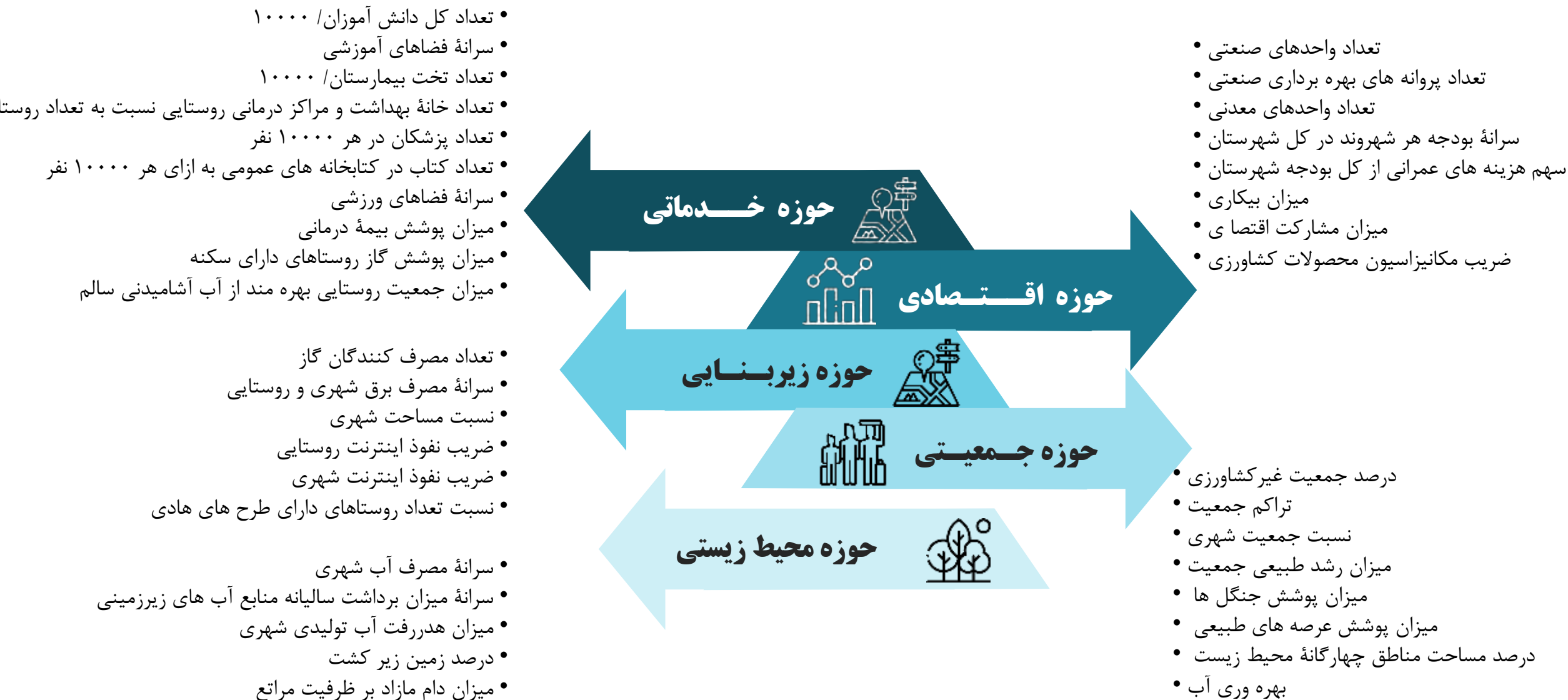
(تعادل در سطح و سرانه)

تقسیمات سیاسی و جمعیت استان خراسان رضوی در سال ۱۴۰۱

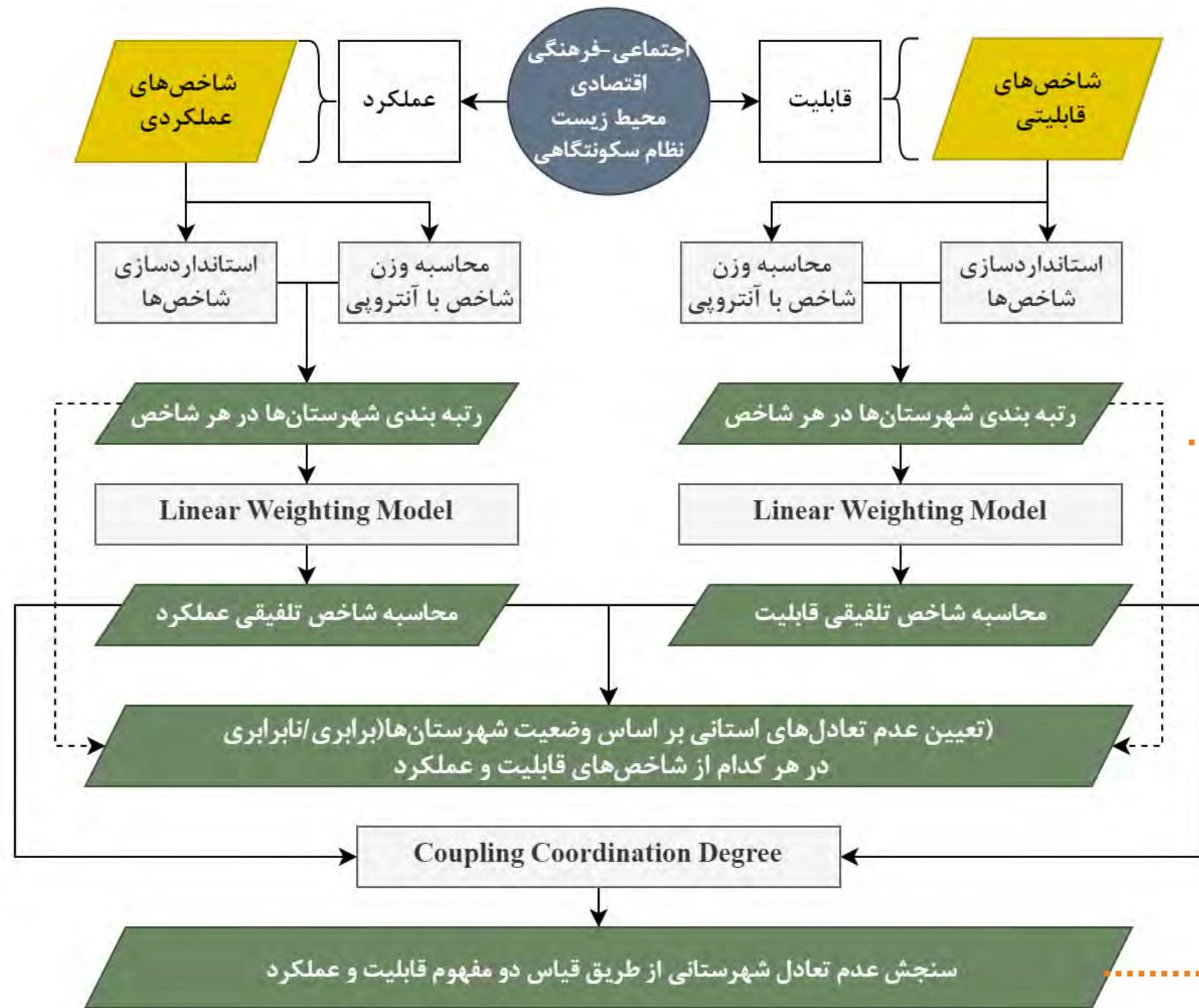
- طول مرز مشترک با ترکمنستان، ۵۳۱ کیلومتر و با افغانستان ۳۰۲ کیلومتر
- وسعت استان ۱۱۶۴۸۶ کیلومتر مربع، معادل ۷.۱ درصد از کل مساحت کشور است که چهارمین استان وسیع ایران می‌باشد.
- جمعیت استان در سال ۱۳۹۵، ۶ میلیون و ۴۳۱ هزار نفر
- جمعیت شهری استان در سال ۱۳۹۵: ۴ میلیون و ۷۰۱ هزار نفر
- جمعیت روستایی استان در سال ۱۳۹۵: ۱ میلیون و ۷۳۳ هزار نفر
- سهم جمعیت استان از کشور در سال ۱۳۹۵: ۸ درصد
- دومین استان پرجمعیت ایران بعد از تهران
- جمعیت کلانشهر مشهد در سال ۱۳۹۵: ۳ میلیون و ۶۰ هزار نفر
- بیشترین تعداد جمعیت روستایی کشور براساس سرشماری سال ۱۳۹۵ مربوط به استان خراسان رضوی است.
- بالاترین تراکم جمعیتی در استان مربوط شهرستان مشهد با حدود ۳۶۸ نفر در کیلومتر مربع است که بالغ بر ۶ برابر استان (۵۵ نفر در کیلومترمربع) است.
- بالغ بر ۵۲ درصد جمعیت استان و ۶۴ درصد جمعیت شهری استان در شهر مشهد سکونت دارند که جمعیتی بیش از ۳ میلیون نفر را در سال ۱۳۹۵ داشته است.

سنجش تعادل توسعه شهرنشینی و محیط زیست در استان خراسان رضوی

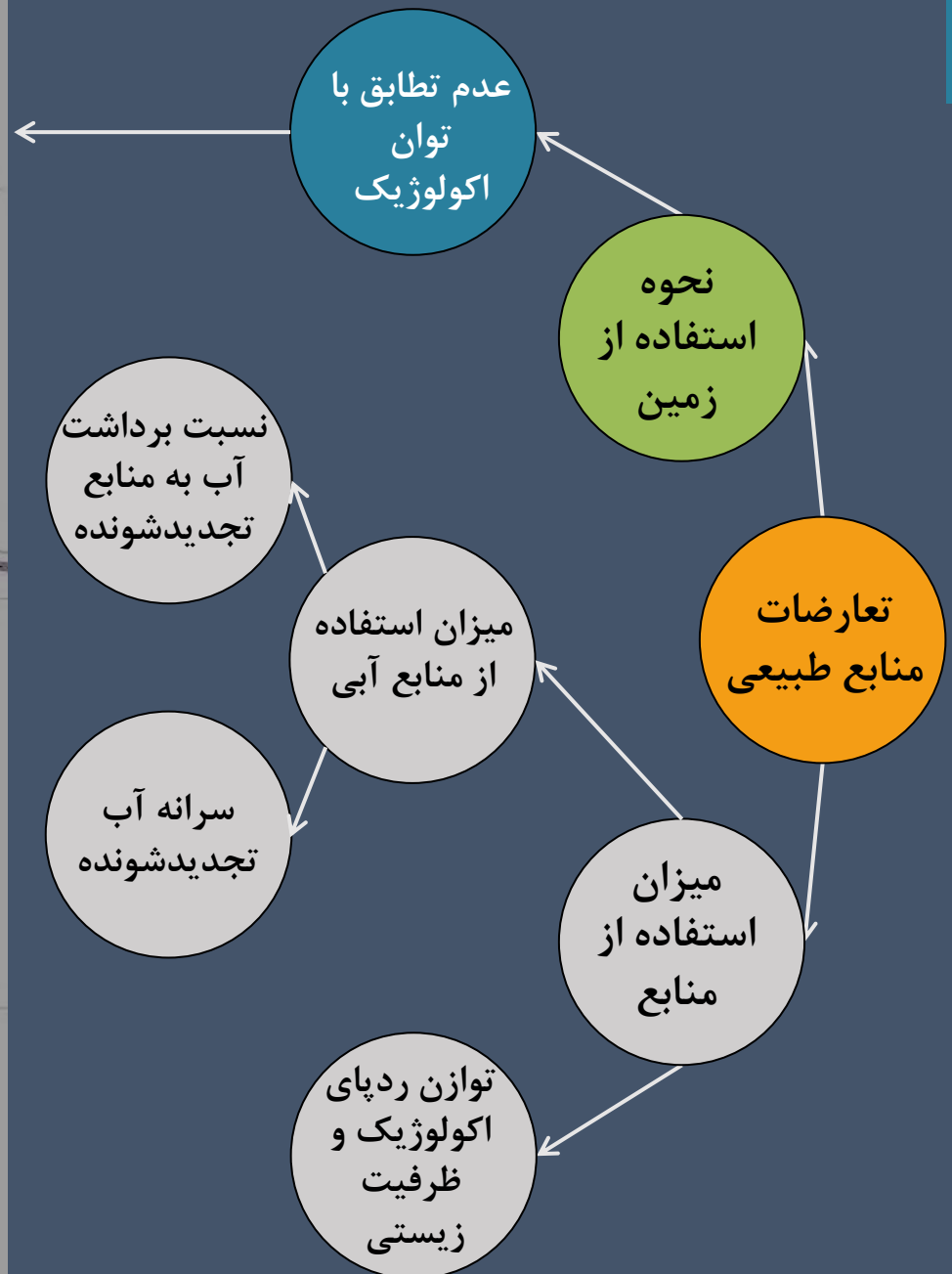
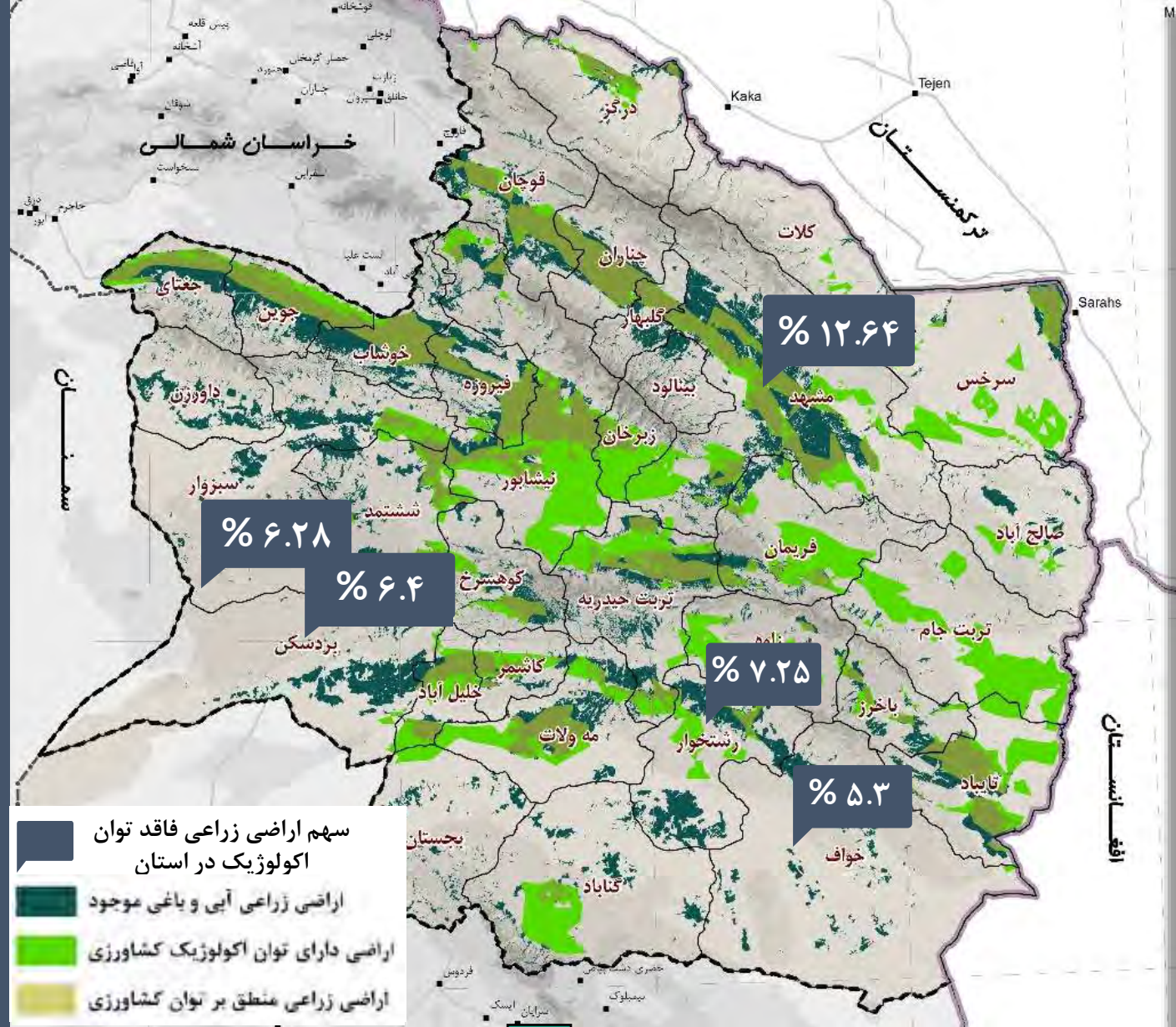

مدل سنجش تعادل‌ها

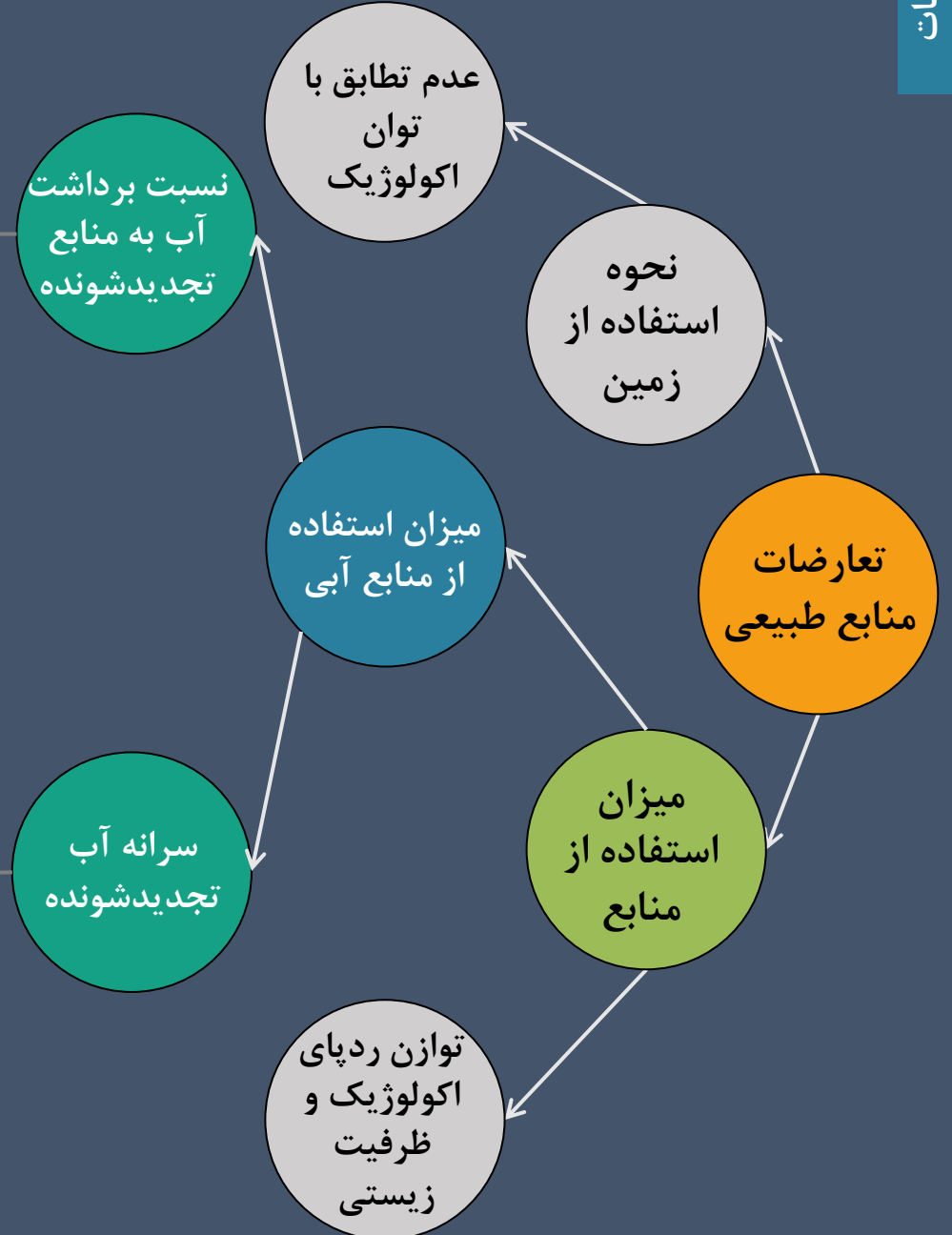

تعادل در برخورداری و عدم برخورداری از شاخص‌های منتخب

تعادل بین قابلیت و عملکرد

۵۴ درصد اراضی کشاورزی استان فاقد توان اکولوژیک هستند
 بیشترین سهم تعارضات کشاورزی در شهرستان مشهد وجود دارد.

نسبت برداشت به تجدیدشونده	وضعیت	وضعیت تعارض
کمتر از ۰.۴	خوب	عدم تعارض
۰.۷-۰.۴	بحرانی	دارای تعارض
۱-۰.۷	بحرانی شدید	دارای تعارض
بیشتر از ۱	عدم تعادل بیلان	دارای تعارض

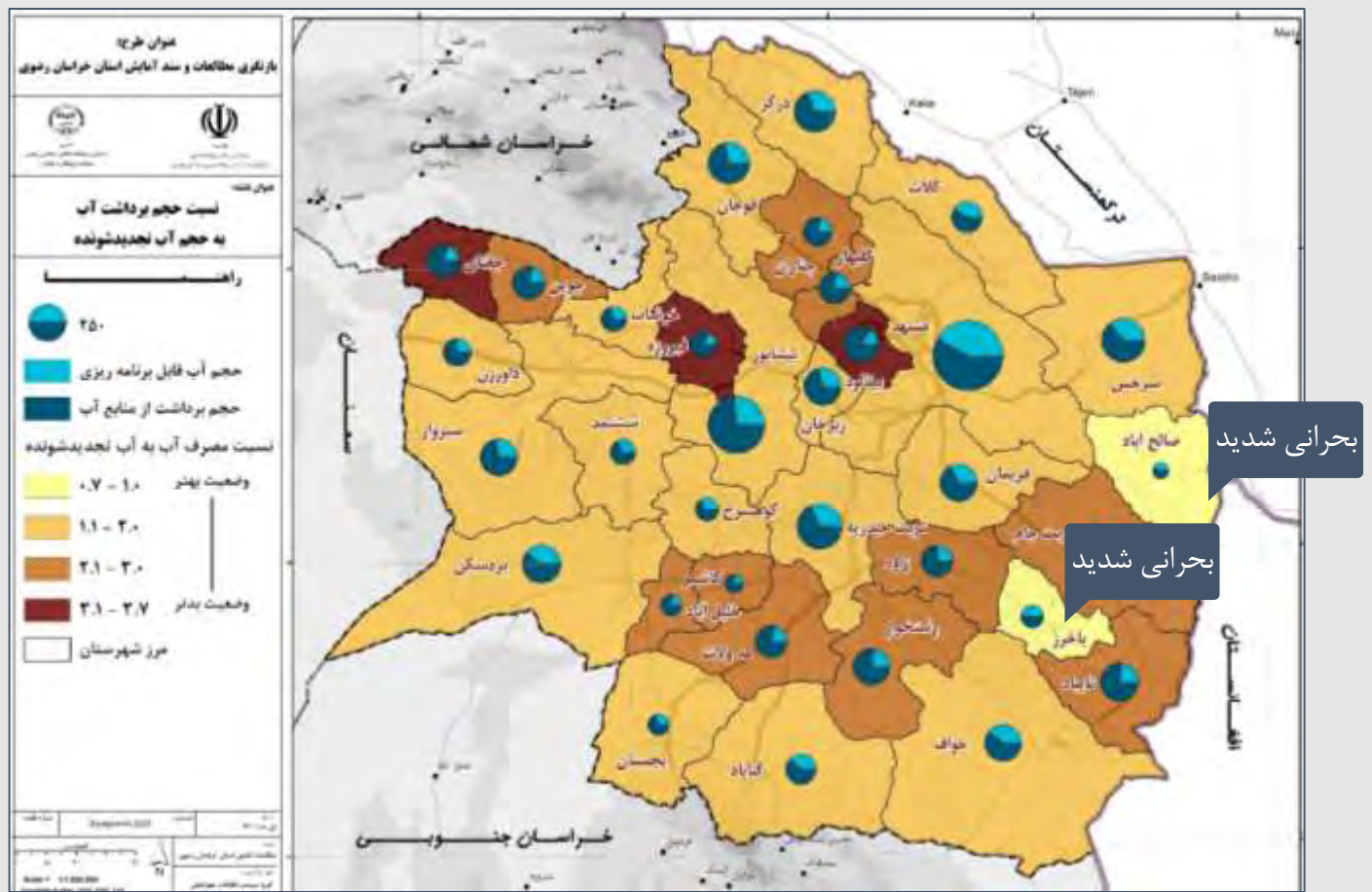
سرانه آب تجدید شونده	وضعیت	وضعیت تعارض
بیشتر از ۱۷۰۰	مناسب	عدم تعارض
۱۰۰۰-۱۷۰۰	بحرانی	دارای تعارض
۵۰۰-۱۰۰۰	کمیابی	دارای تعارض
کمتر از ۵۰۰	کمبود مطلق	دارای تعارض

نسبت برداشت منابع آب به منابع آب تجدیدشونده

به غیر از شهرستان‌های صالح‌آباد و باخزر که نسبت کمتر از ۱ دارند و در طبقه بحرانی شدید قرار می‌گیرند، نسبت سایر شهرستان‌ها بیشتر از ۱ بوده و دارای عدم تعادل بیلان هستند.

شهرستان‌های بینالود، فیروزه و جغتای بدترین وضعیت‌ها را داشتند و نسبت برداشت به منبع آن‌ها بیشتر از ۳ بوده است

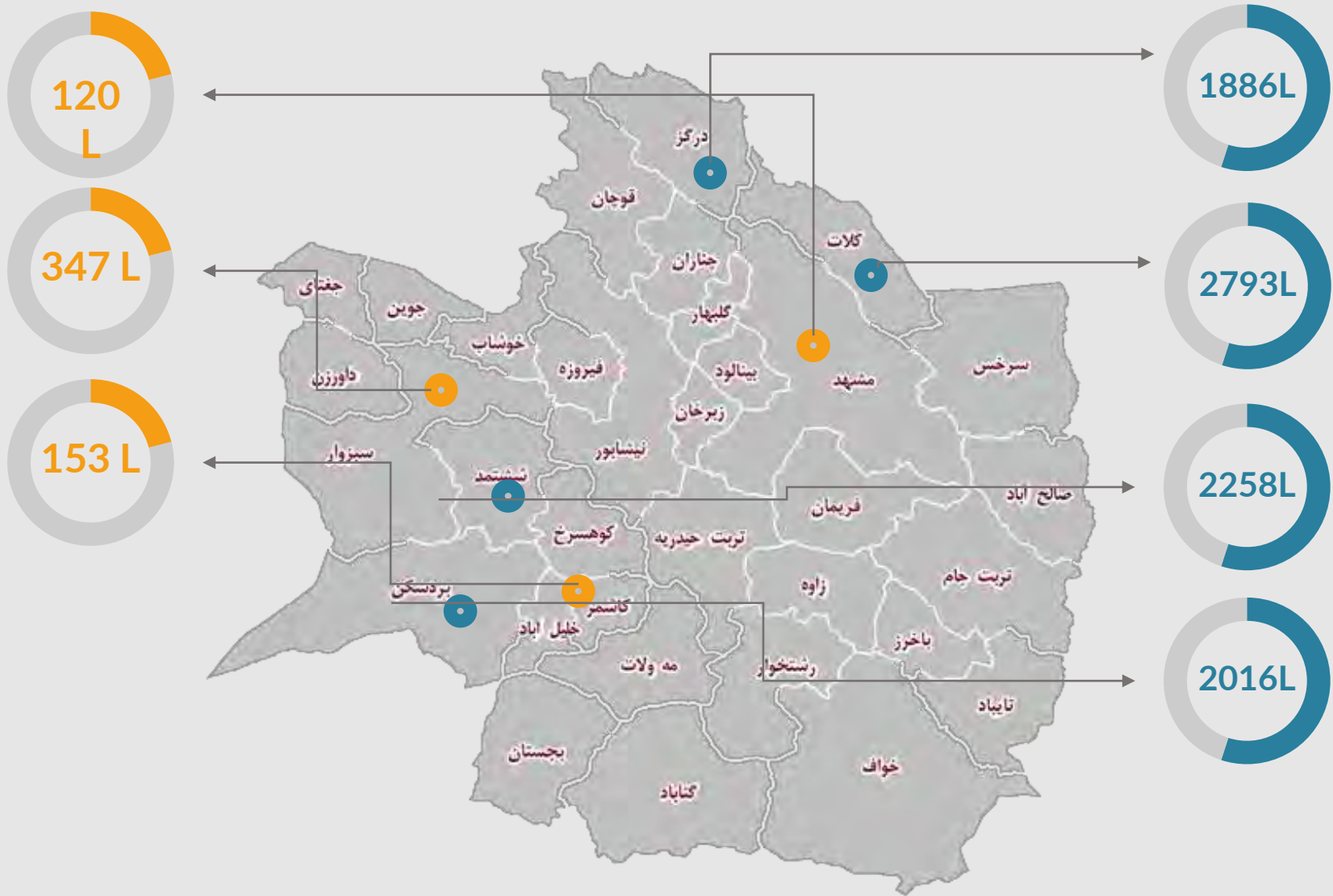
نسبت برداشت به تجدیدشونده در اکثر شهرستان‌های استان بین ۱ تا ۲ بوده است. در کل تمام شهرستان‌های استان از نظر مصرف و تولید منابع آبی توازن نبوده و در وضعیت تعارض قرار دارند.

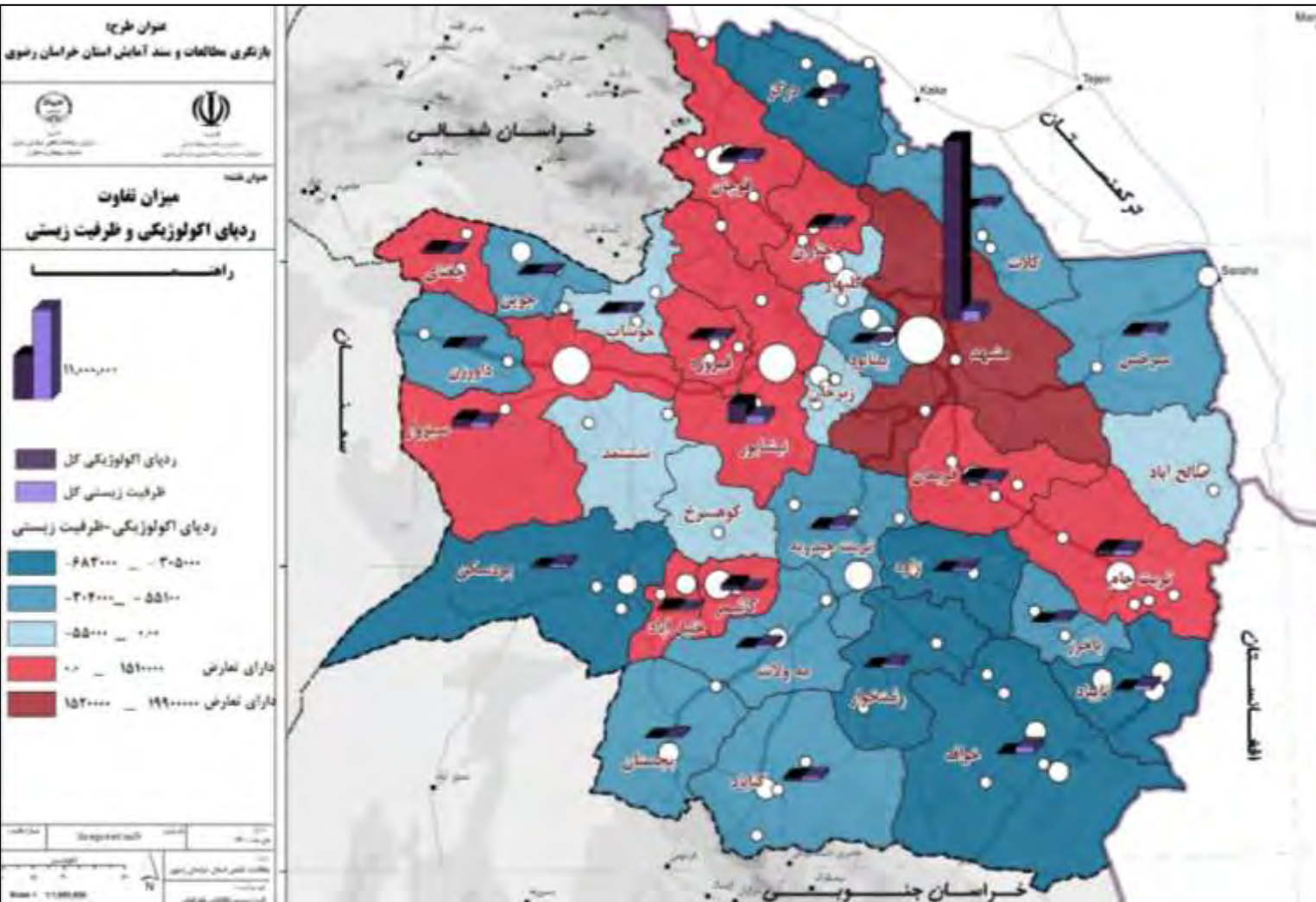

سرانه آب تجدیدشونده

در کل استان سرانه آب تجدیدشونده برابر با ۴۷۶ مترمکعب به دست آمده که کمتر از ۵۰۰ مترمکعب بوده و بیانگر وضعیت کمبود مطلق سرانه آب تجدیدشونده در کل استان است.

شهرستان‌های کلات، داورزن، ششتمد، کوهسرخ، بردسکن و زبرخان دارای وضعیت بهتری بوده‌اند و در طبقه مناسب قرار گرفته‌اند. شهرستان کلات با سرانه ۲۷۹۳ مترمکعب بهترین وضعیت را دارد.

توازن ردپای اکولوژیکی و ظرفیت زیسته

ظرفیت زیستی

ردپای
اکولوژیکی

رد پای کربن

رد پای اکولوژیکی
محصولات کشاورزی

ردپای محصولات
پروتئنی

ردپای تولید آبزیان

جنگل، مراتع، کشتزار
و باغات

رهاشده و بدون
پوشش

ساختار گزارش

زیربنایی

ساختار سکونتگاهی

اقتصاد

اجتماعی فرهنگی

منابع طبیعی

آموزش و پرورش

درمانی

تربیت بدنی

فرهنگی

مهاجرت

تعارضات اجتماعی

تعادلهای اجتماعی فرهنگی

تعارضات اجتماعی فرهنگی

تعارضات بین ایرانی‌ها و مهاجران افغانستانی اکثریت اهالی خراسان معتقدند فقط وقتی کار برای همه هست مهاجران افغانستانی باید اجازه ورود داشته باشند

عدم اعتماد مردم معتقدند رعایت قانون از سوی مردم، مسئولان و بستگان شان و ثروتمندان و دستگاه‌های حکومتی کمتر شده است.

ضعف امید به آینده تنها یک-سوم مردم خراسان طبق پیمایش سال ۱۳۹۴ به آینده اقتصادی بهتر کشور در سال آینده امید داشتند.

کاهش انگیزه برای کار و فعالیت عوامل اقتصادی چون تداوم تورم، نرخ بیکاری بالا، و کاهش قدرت خرید و رفاه در پی بحران‌های اقتصادی، و نابرابری باعث کاهش انگیزه برای کار و فعالیت شده است.

نابرابری جنسیتی مردم معتقدند امکان پیشرفت برای زنان کم است و نگرش‌های تبعیض آمیز جنسیتی در استخدام وجود دارد.

خودپنداره طبقاتی پایین میزان افرادی که خود را در طبقه پایین طبق بندی می‌کنند افزایش یافته است

تمایل به مهاجرت

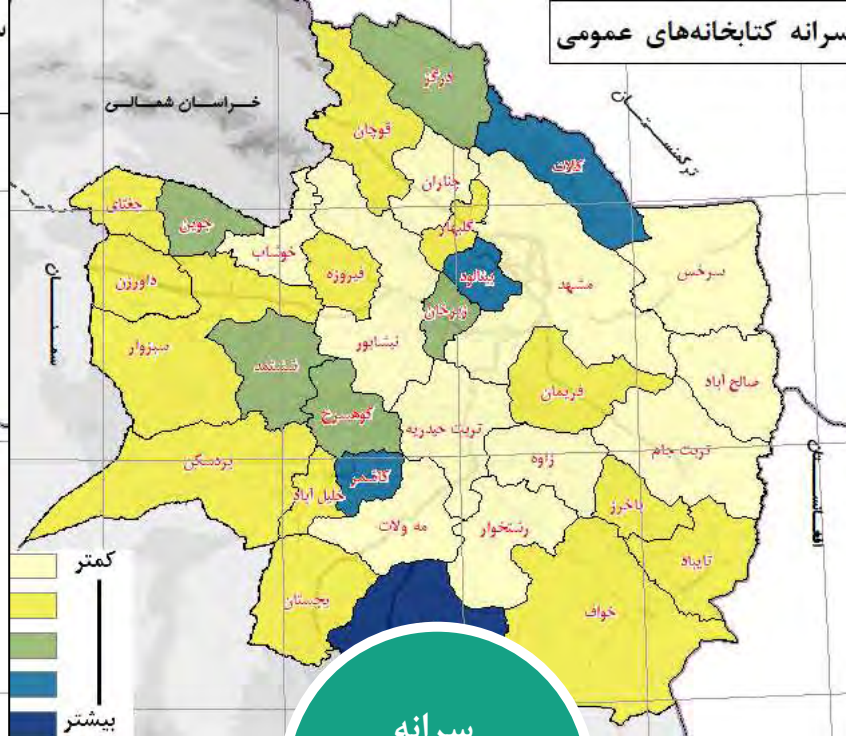
تبعیض بین اقوام مردم معتقدند حکومت بین قوم‌ها و پیروان مذاهب مختلف تبعیض و فرق قائل می‌شود

تمایل اهالی خراسان به مهاجرت کم نیست به طوری که در ۱۴۰۰ نزدیک به نیمی از آن‌ها مایل هستند در جایی جز شهر یا روستای‌شان زندگی کنند. در ۱۳۹۴، ۱۵٪ مایل به زندگی در کشور دیگر بودند.

نابرابری و احساس نابرابری یکی از مهم‌ترین منابع تعارض اجتماعی است که می‌تواند بحران‌های اجتماعی و امنیتی ایجاد کند.

سرانه زیربنای
مجتمع‌های فرهنگی
و هنری

سرانه
کتابخانه‌های
عمومی

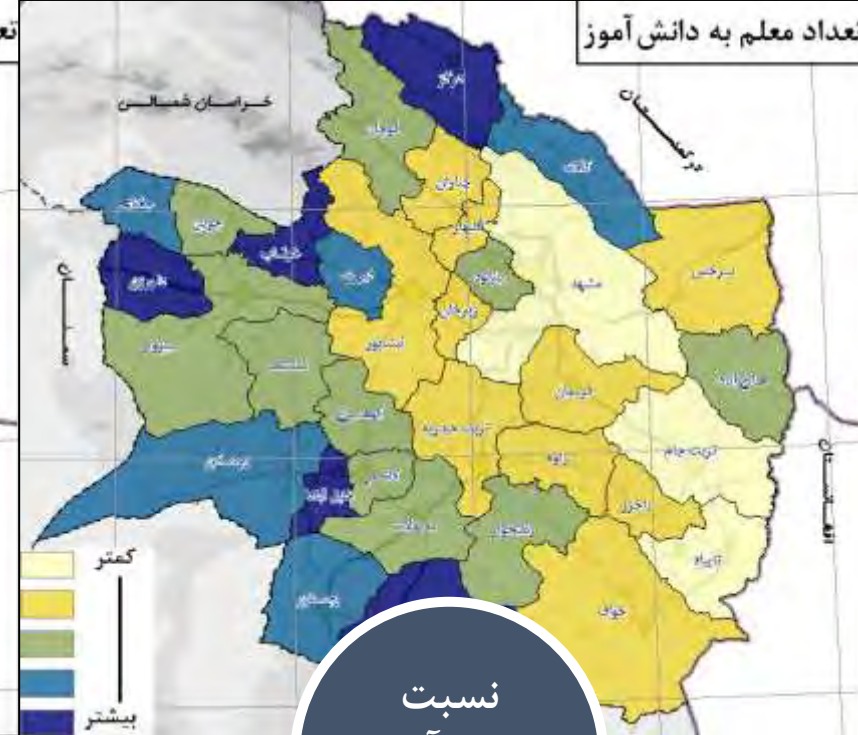

تعداد مراکز کانون
پرورش فکری
کودکان

توزیع نامتوازن زیرساخت‌های فرهنگی
در شهرستان‌های استان

عدم وجود سالن سینما در ۲۰ شهرستان
عدم وجود سالن نمایش در ۱۲ شهرستان
عدم وجود کانون پرورش فکری کودکان در
۱۲ شهرستان

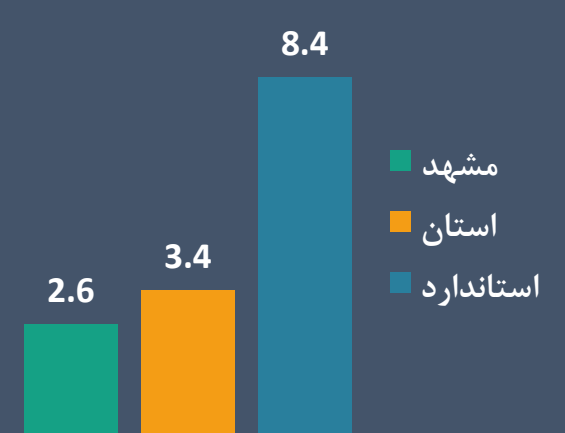
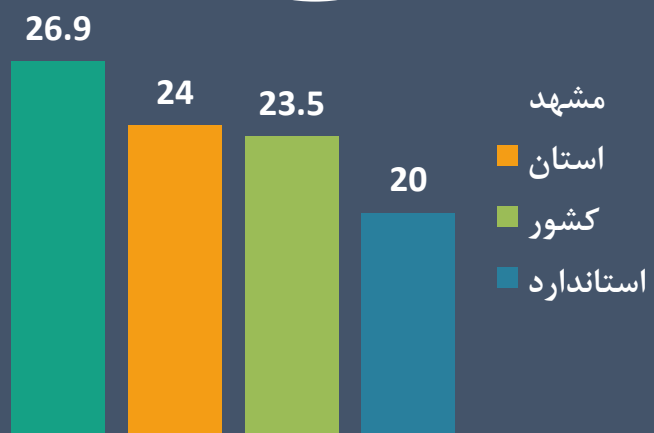
رتبه پایین‌تر (دوم تا ششم) خراسان
رضوی در شاخص‌های فرهنگی در کشور
نسبت به جمعیت خود (رتبه دوم)

نسبت دانش آموز به کلاس

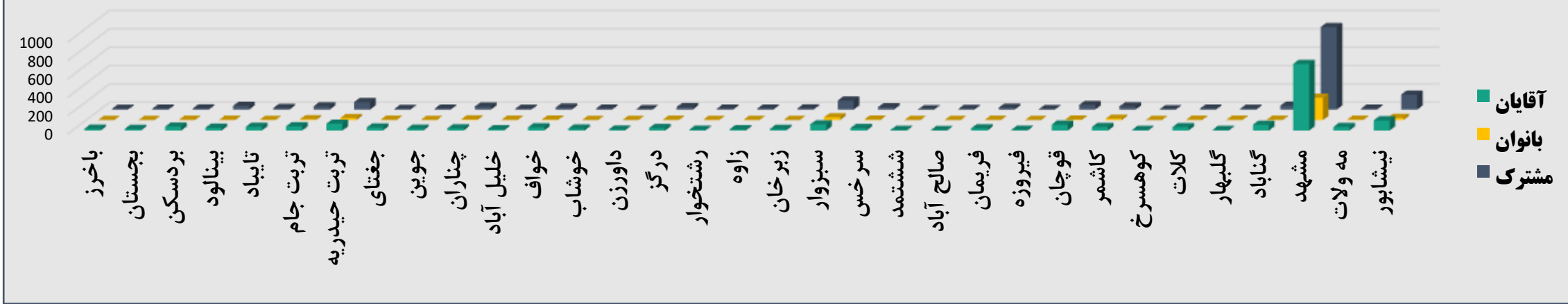
نسبت دانش آموز به معلم

سراانه فضاهای آموزشی

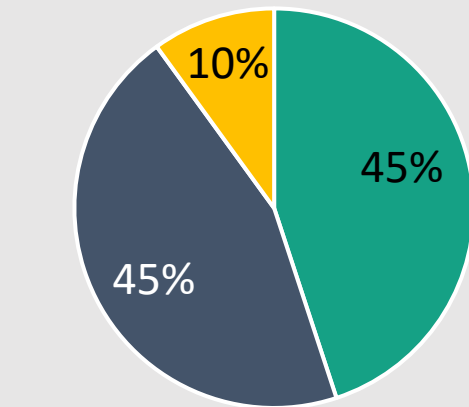

تعدادهای تربیت‌بندی

تعداد اماکن ورزشی

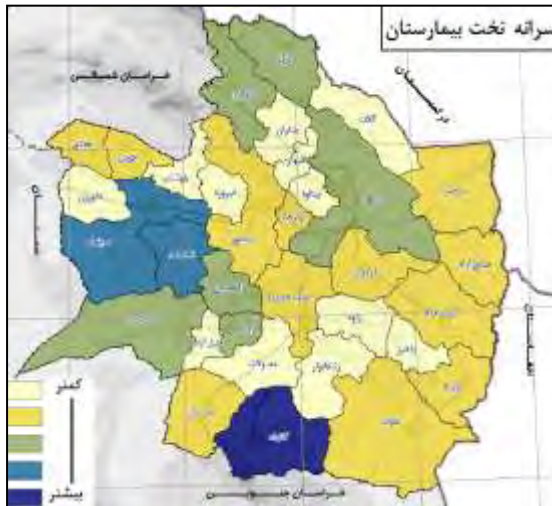
نابرابری جنسیتی در توزیع امکانات ورزشی

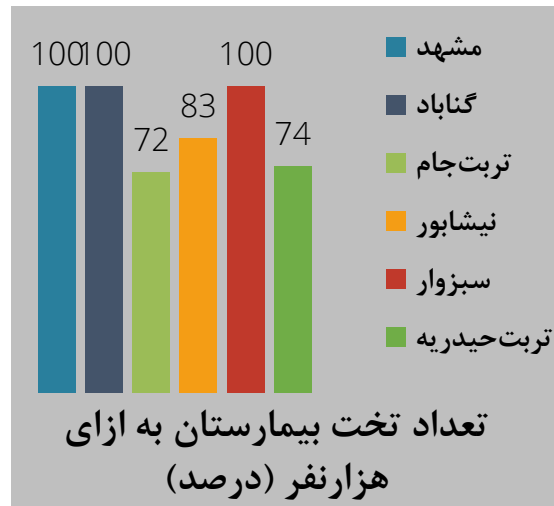
ویژه آقایان ■ مشترک ■ ویژه بانوان

- سرانه فضاهای ورزشی در جهان ۷ متر، در ایران بین ۱ تا ۲ متر و در خراسان رضوی ۷۳ سانتی‌متر است.
- اگر چه بیشترین تعداد اماکن ورزشی کشور در استان خراسان رضوی قرار دارد اما سرانه ورزشی استان حتی به ازای هر نفر کمتر از یک مترمربع است.

توزیع خدمات درمانی

تمرکز قطبی گرایانه خدمات پزشکی در مشهد وجود دارد که باعث مراجعه ساکنان شهرستان‌های دیگر استان به مشهد می‌شود.

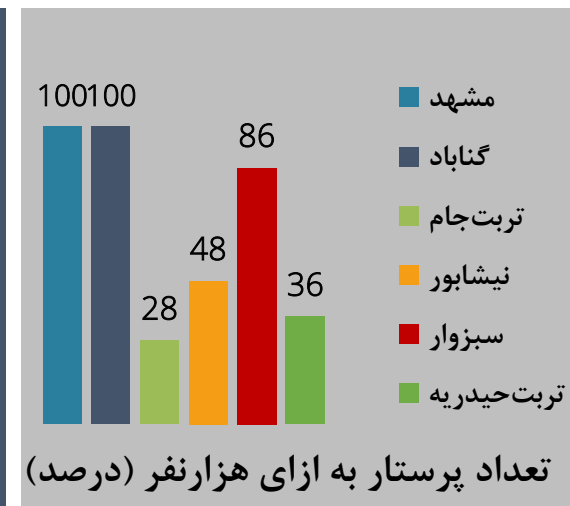

در حالی که شهرستان‌های مشهد، گناباد به ازای جمعیت خود پرستار کافی دارند، به ازای تعداد بیماران با کمبود شدید پرستار مآجه هستند

شهرستان‌های داورزن، خوشاب، فیروزه، زبرخان، زاوه، صالح‌آباد، کوهسرخ و بینالود نیز فاقد بیمارستان هستند. شهرستان‌های فیروزه و زبرخان مراکز درمانی نیز ندارند.

عدم کمبود تخت بیمارستان در مشهد، گناباد و نیشابور به ازای جمعیت خود

سهم جمعیت سالمندان

میانگین سنی جمعیت

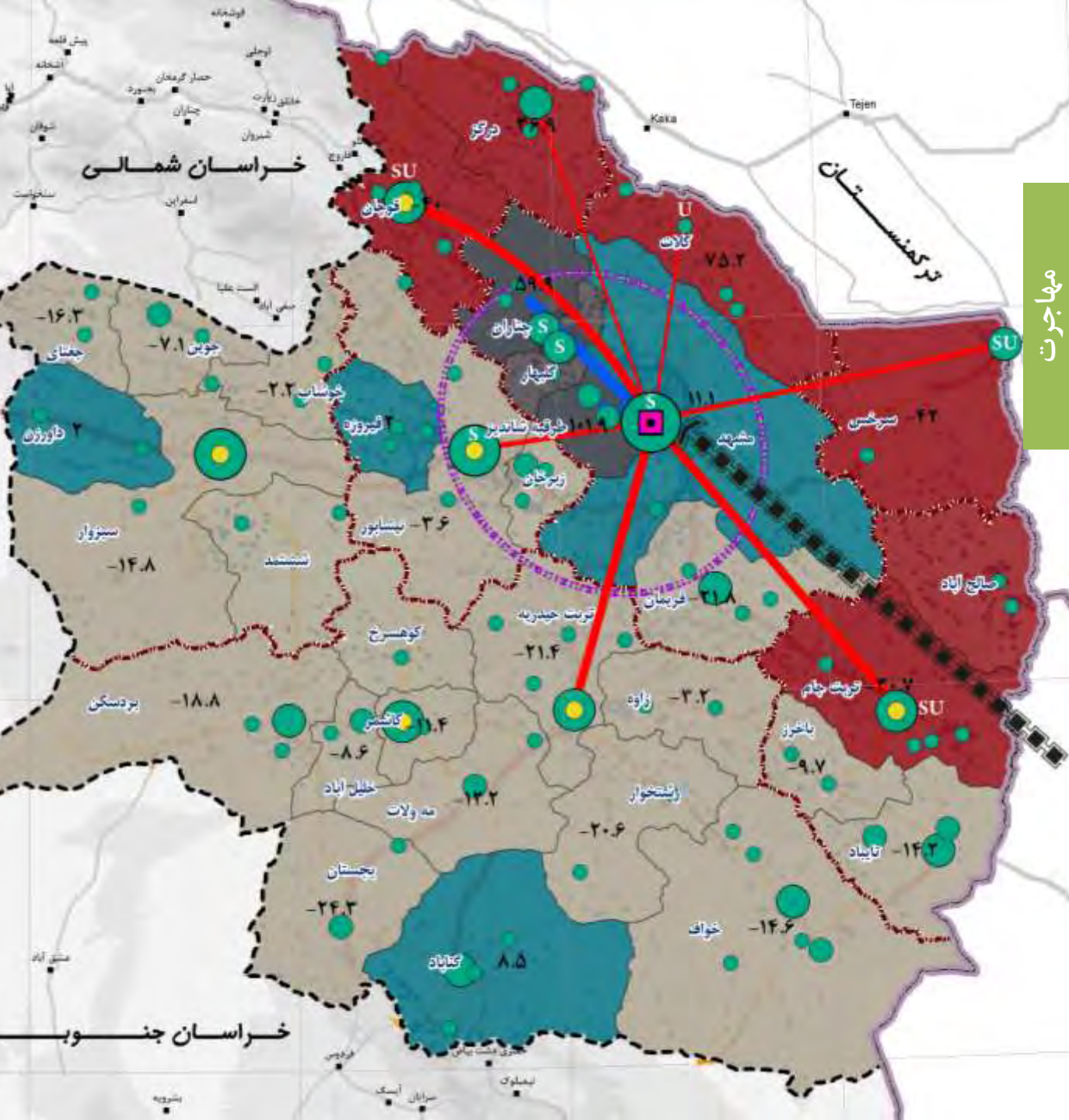

سهم جمعیت زیر ۱۵ سال

✓ شهرستان خواف و تایباد دارای پایین ترین میانگین سنی جمعیت

✓ شهرستان گناباد دارای بالاترین میانگین سنی جمعیت

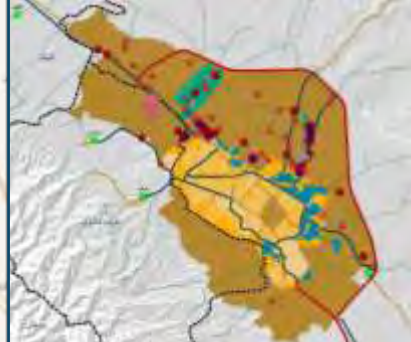

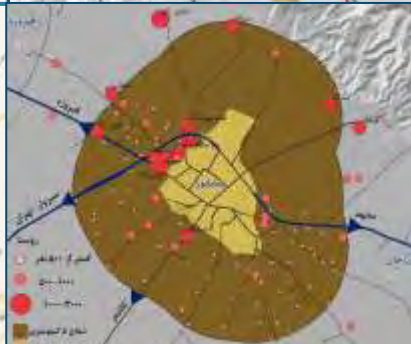

✓ شهرستان های سبزوار و قوچان دارای بیشترین افزایش در میانگین سنی جمعیت

شهرستان قوچان و کلات همواره دارای پایین ترین خالص مهاجرت و مشهد، چناران و بینالود دارای بالاترین میزان خالص مهاجرتی قرار داشته اند.

شهرستان مشهد دارای بیشترین میزان مهاجرت در استان که نسبت بالایی از آن ها به صورت برون استانی بوده است. استان های تهران، سیستان و بلوچستان، خراسان شمالی و جنوبی مبدا های اصلی مهاجران وارد شده به استان خراسان رضوی هستند.

بخش اعظم مهاجران وارد شده به شهرستان های مشهد، بینالود و چناران از دیگر شهرستان های استان شامل قوچان، کلات و سرخس بوده است.

		مساحت بافت‌های حاشیه: ۳۰۰۳ هکتار جمعیت روستاهای واقع در حریم: ۱۹۰ هزار نفر	مشهد
		مساحت بافت‌های حاشیه: ۸۶۰ هکتار جمعیت روستاهای محدوده ۵ کیلومتری: ۳۸ هزار نفر	نیشابور
		مساحت بافت‌های حاشیه: ۲۹۹ هکتار جمعیت روستاهای محدوده ۵ کیلومتری: ۶ هزار نفر	سبزوار
		مساحت بافت‌های حاشیه: ۹۴ هکتار جمعیت روستاهای محدوده ۵ کیلومتری: ۲۹ هزار نفر	تربت حیدریه

حاشیه نشین

- ✓ وجود ۴۲۵۶ هکتار سکونتگاه غیر رسمی در استان
- ✓ مساحت حاشیه نشینی مشهد بیش از ۳ هزار هکتار است که بیش از ۷۱ درصد مساحت حاشیه نشین استان را دارد.

مهاجرت

- ✓ شهرستان قوچان و کلات همواره دارای پایین‌ترین خالص مهاجرت و مشهد، چناران و بینالود دارای بالاترین میزان خالص مهاجرتی قرار داشته‌اند.

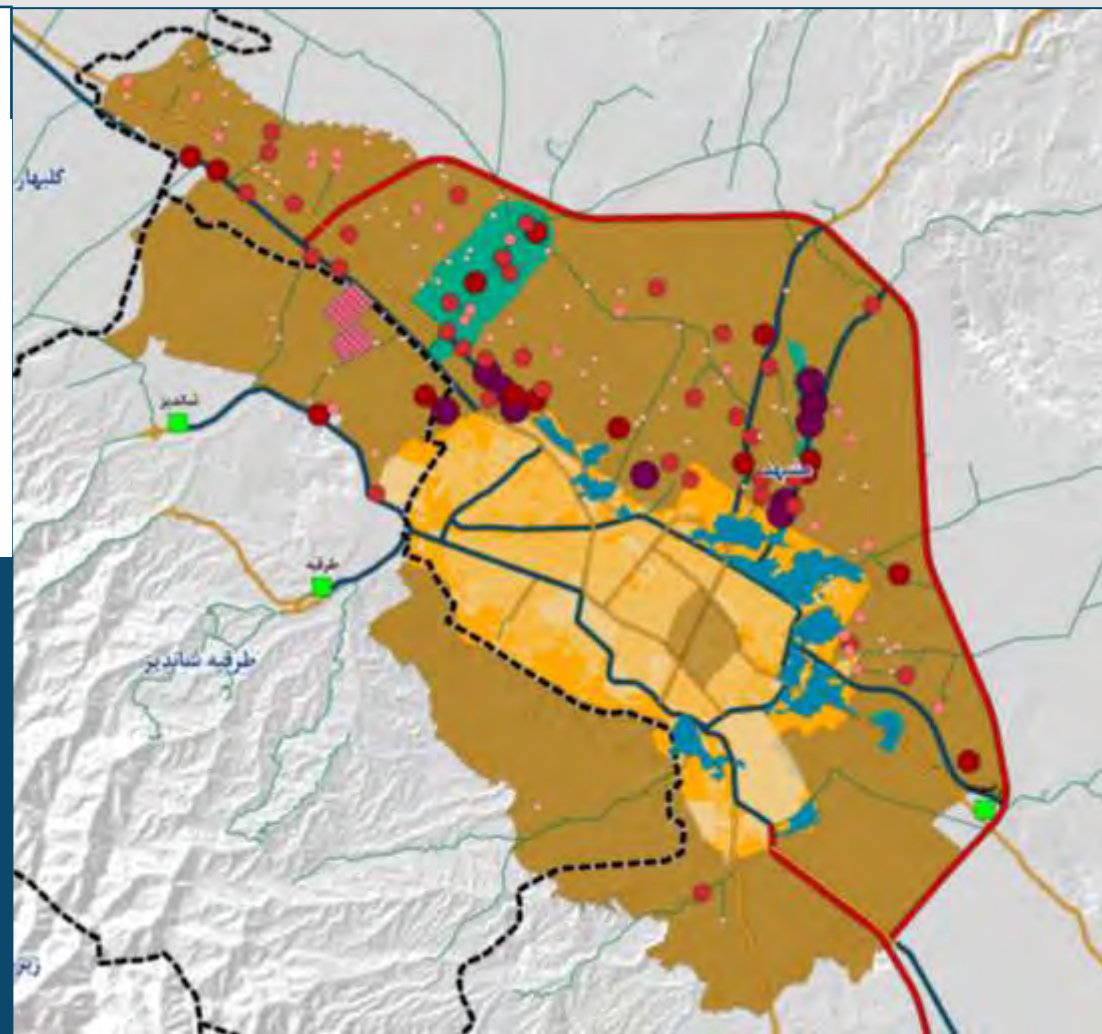
جمعیت

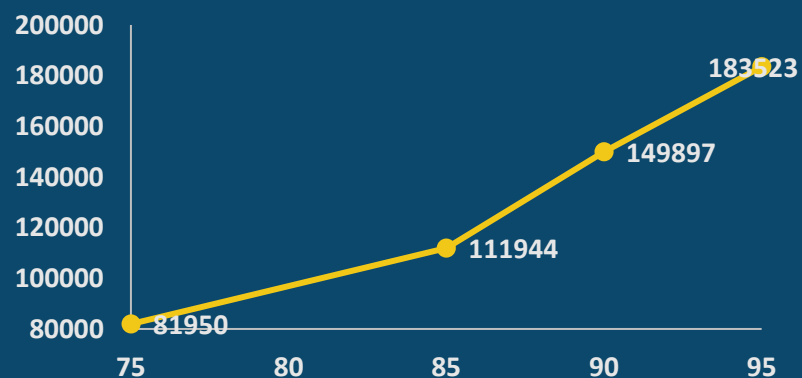
- ✓ سکونت ۶۴ درصدی جمعیت شهری استان در شهرستان مشهد
- ✓ توزیع ۸۳ درصد جمعیت شهری تنها در ۷ شهر (شامل مشهد، نیشابور، سبزوار، تربت حیدریه، کاشمر، قوچان و تربت جام)

سکونتگاه های غیررسمی و روستاهای حریم شهر مشهد

جمعیت روستاهای واقع در حریم مشهد

جمعیت روستاهای واقع در حریم شهر

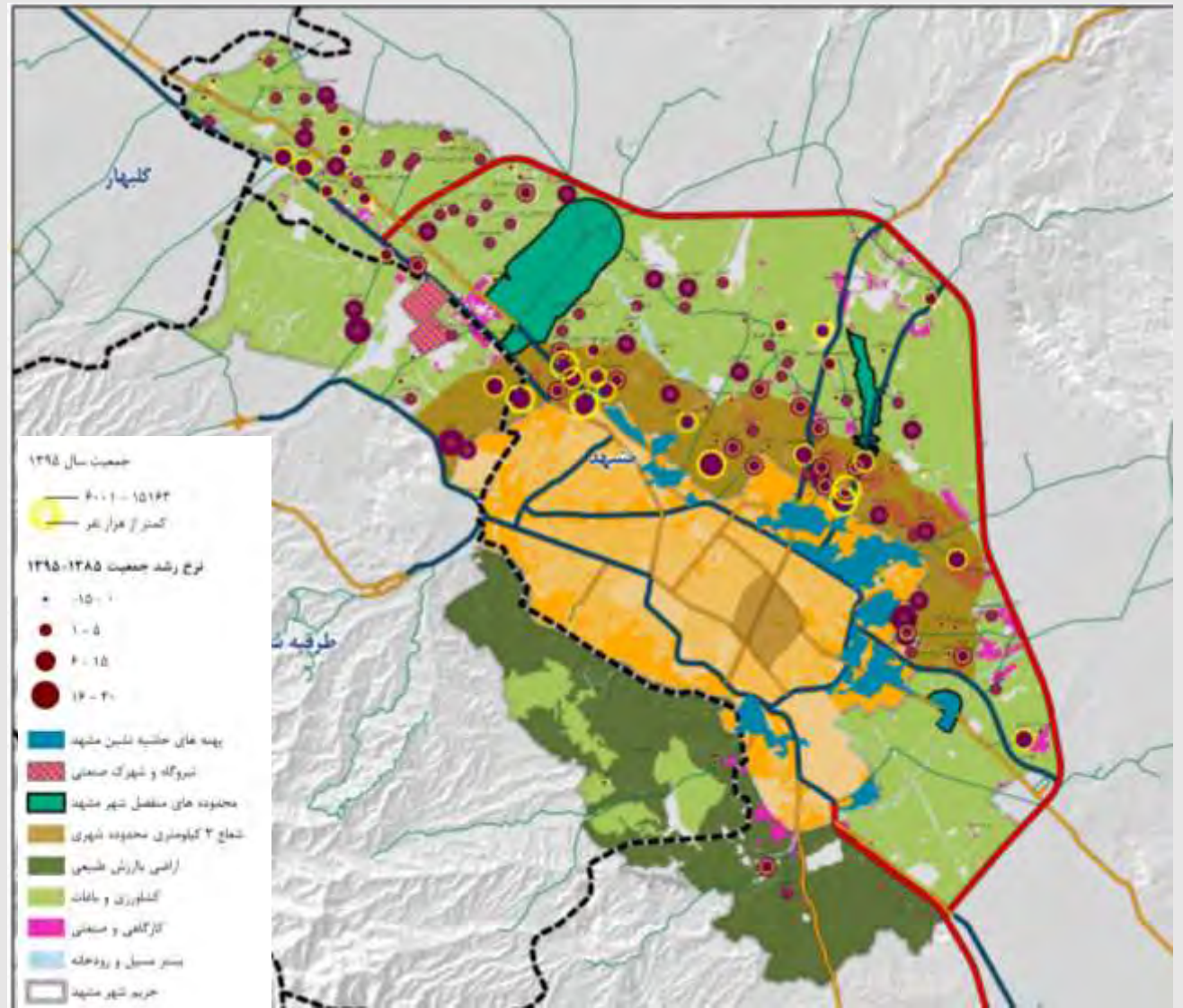

۶۰ درصد جمعیت روستایی شهرستان مشهد در حریم این شهر قرار دارد (۱۳۹۵).

روند توسعه سکونتگاه های پیرامون مشهد

روستاهای بالای هزار نفر جمعیت در حریم ۳ کیلومتری مشهد

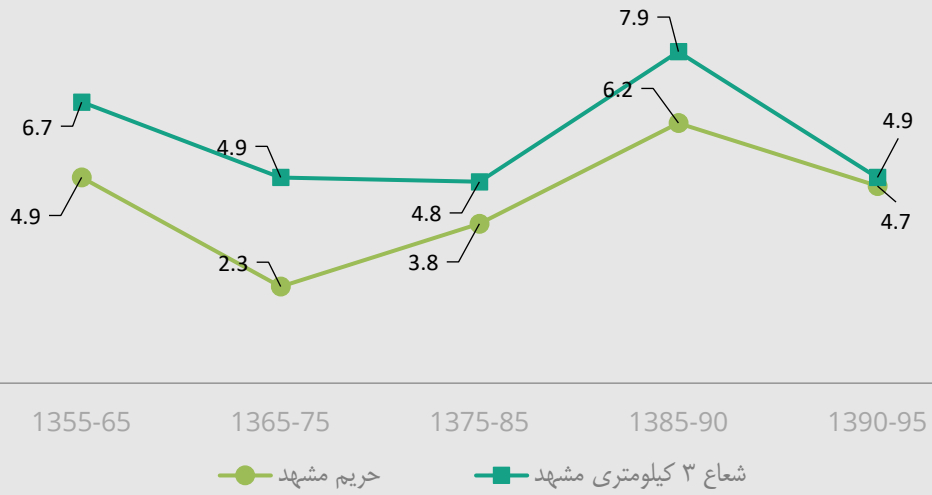
روستا	جمعیت ۱۳۸۵	جمعیت ۱۳۹۵	نرخ رشد جمعیت
گرچی سفلی	۱۳۳۶۷	۱۵۱۶۳	۱.۳
دهرود	۷۰۶۲	۱۱۸۶۹	۵.۳
کشف	۲۰۳۳	۱۱۴۵۹	۱۸.۹
دوست آباد	۵۶۳۱	۸۹۶۹	۴.۸
منزل آباد	۲۸۹۸	۸۵۲۰	۱۱.۴
کال زرکش	۳۰۹۵	۶۱۳۴	۷.۱
زرکش	۲۵۲۴	۵۷۸۰	۸.۶
کوشک مهدی	۳۱۱۸	۴۸۰۷	۴.۴
امیرآباد	۳۲۰۶	۴۷۹۲	۴.۱
چهل حجره	۳۰۲۸	۴۳۹۹	۳.۸
علی آباد	۱۵۸۵	۳۴۰۴	۷.۹
چاهشک	۱۵۷۱	۳۳۱۷	۷.۸
شترک	۱۲۱۹	۳۳۱۵	۱۰.۵
کاظم آبادپنجشنبه	۱۰۸۱	۳۱۰۲	۱۱.۱
اسماعیل آباد	۲۰۵۷	۲۷۳۴	۲.۹
باغون آباد	۶۵۹	۲۶۰۶	۱۴.۷
فریزی	۸۶۹	۲۴۸۵	۱۱.۱
گرچی علیا	۱۴۳۰	۲۳۹۴	۵.۳
شهرآباد	۱۳۱۵	۲۲۹۴	۵.۷
صیداآباد	۹۰۵	۲۰۳۳	۸.۴
اسلام آبادچهارگواره	۵۷۳	۱۸۷۰	۱۲.۶
همت آباد	۱۹۰۳	۱۶۲۱	۱.۶-
کریم آباد	۵۳۶	۱۴۸۸	۱۰.۸
امین آباد	۷۰۴	۱۳۴۲	۶.۷
شایع	۵۷۷	۱۱۷۱	۷.۳
زیرکن	۵۳۰	۱۱۰۷	۷.۶
شیرحصار	۴۷۴	۹۳۶	۷.۰

روند توسعه سکونتگاه های پیرامون مشهد

(تمامی اطلاعات ارائه شده بدون احتساب روستاهای واقع در محدوده های منفصل مشهد است)

سال	جمعیت روستاهای حریم	جمعیت روستاهای ۳ شعاع کیلومتری
۱۳۵۵	۳۷۹۱۷	۱۳۵۹۶
۱۳۶۵	۶۱۴۲۸	۲۶۰۹۷
۱۳۷۵	۷۷۱۳۲	۴۲۰۰۳
۱۳۸۵	۱۱۱۸۳۲	۶۷۲۰۰
۱۳۹۰	۱۵۱۳۸۶	۹۸۳۵۹
۱۳۹۵	۱۹۰۴۲۲	۱۲۴۷۹۳

نرخ رشد جمعیت روستاهای واقع در حریم و ۳ شعاع کیلومتری مشهد

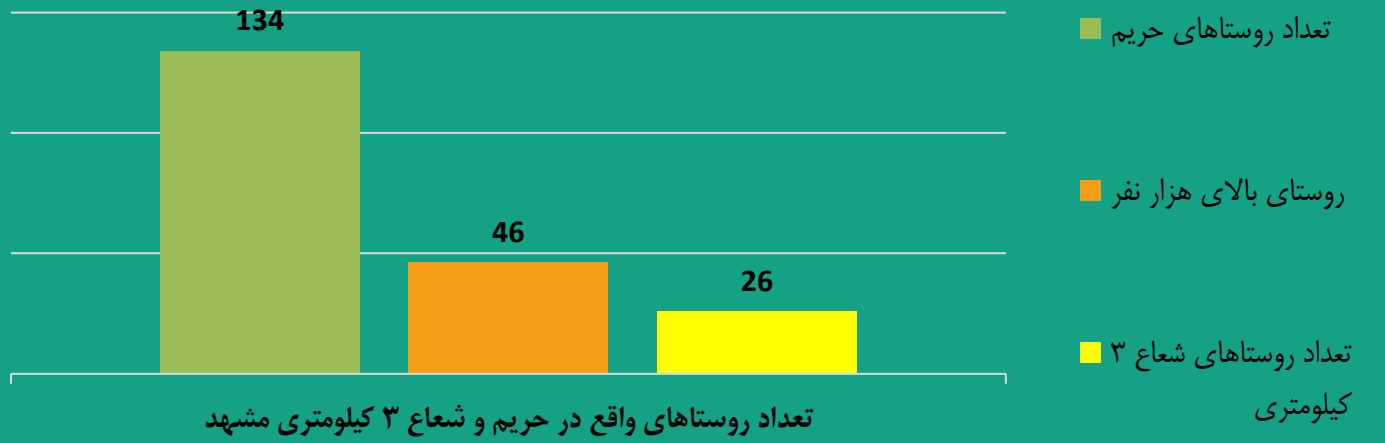
بیش از ۲۰۰ هزار نفر از جمعیت روستاهای حریم مشهد طی سال های ۱۳۸۵ تا ۱۴۰۰ به محدوده شهری مشهد اضافه شده اند.

۹ برابر شدن جمعیت روستاهای واقع در شعاع ۳ کیلومتری مشهد

۵ برابر شدن جمعیت روستاهای حریم مشهد طی سال های ۱۳۵۵-۱۳۹۵

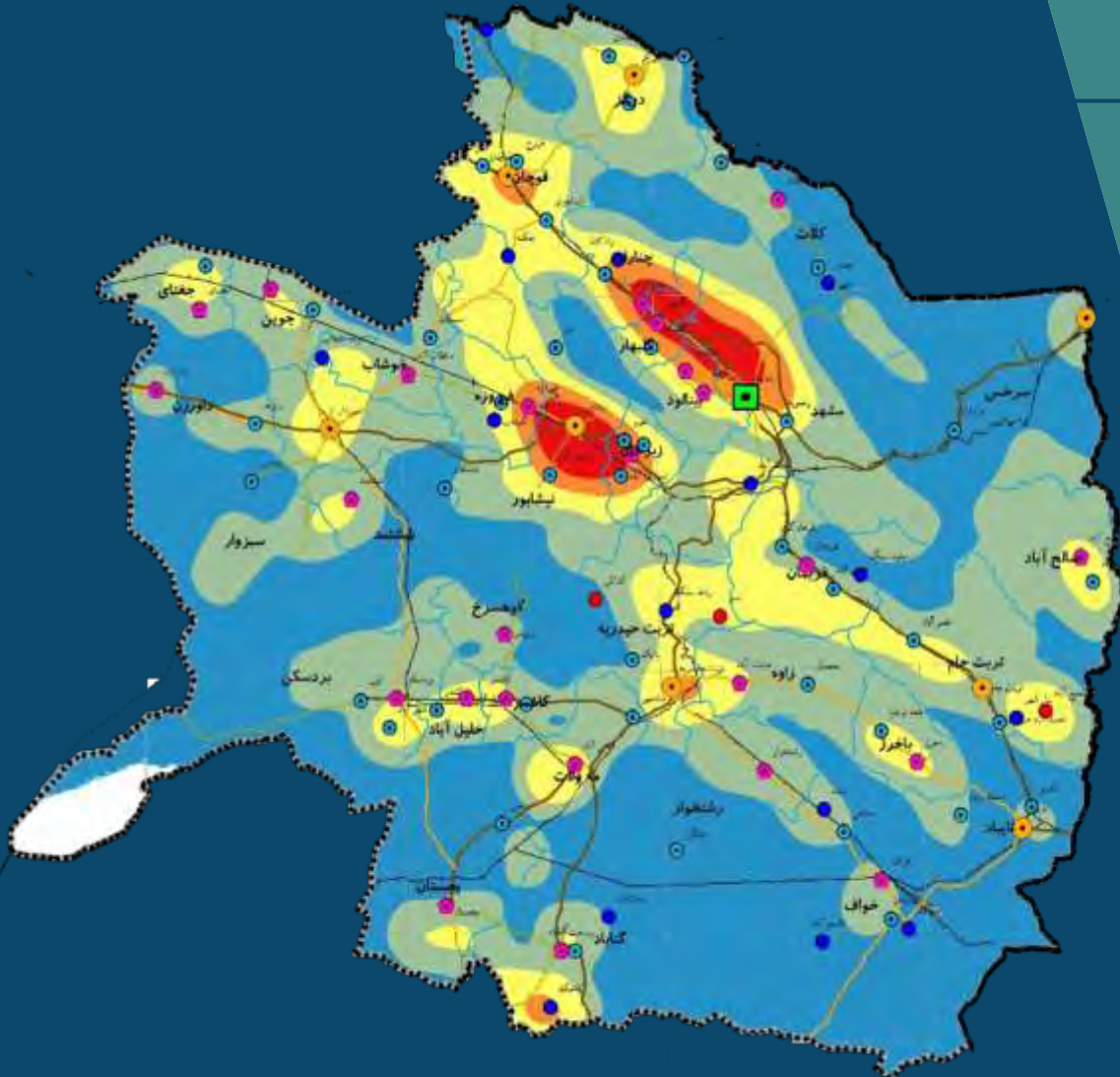
از سال ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰، ۲۴ روستا با جمعیت ۵۸ هزار نفری به محدوده های منفصل مشهد (قرقی و طوس) اضافه شده اند.

طی سال های ۱۳۹۰-۱۳۸۵، ۱۳ روستای بالای هزار نفر با جمعیت نزدیک به ۱۴۵ هزار نفر به محدوده شهری مشهد اضافه شده اند.

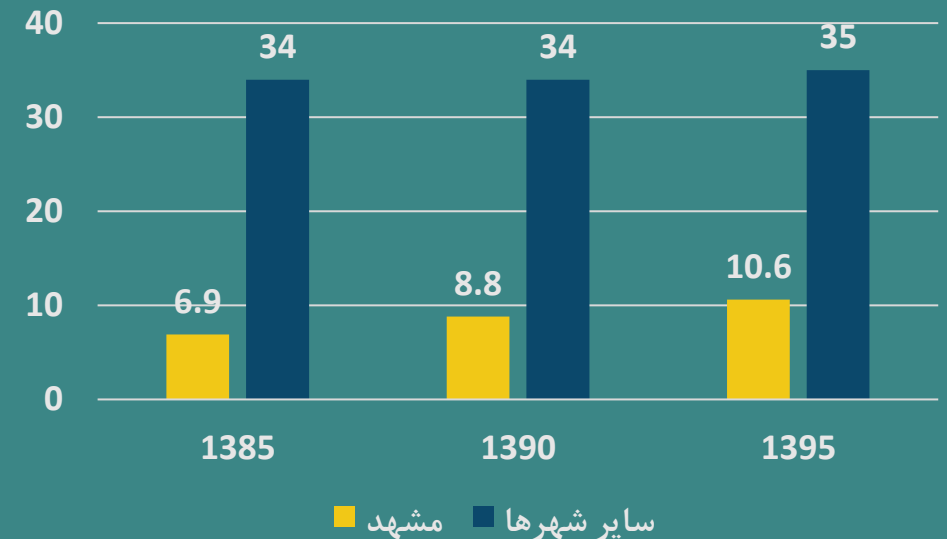

درصد جمعیت روستاهای پیراشهری

روستاهای پیرامون شهرها با توجه به اینکه ۴۶ درصد جمعیت روستایی را در بردارند و به دلیل فاصله نزدیک به شهرها (قرارگیری در حریم شهرها) مستعد شکل‌گیری هسته‌های جمعیتی سکونتگاه‌های غیررسمی در پیرامون شهرها می‌باشند.

تراکم نقاط روستایی در استان

اتباع

نرخ ورود
(۱۴۰۰-۱۴۰۱)

گذرگاه های
ورودی

پراکنش
جغرافیایی

میانگین سنی

نفر ۸۳۱۳۲

رسمی
دوغارون

مشهد
۹۶ درصد

بالای ۱۸ سال
۷۵ درصد

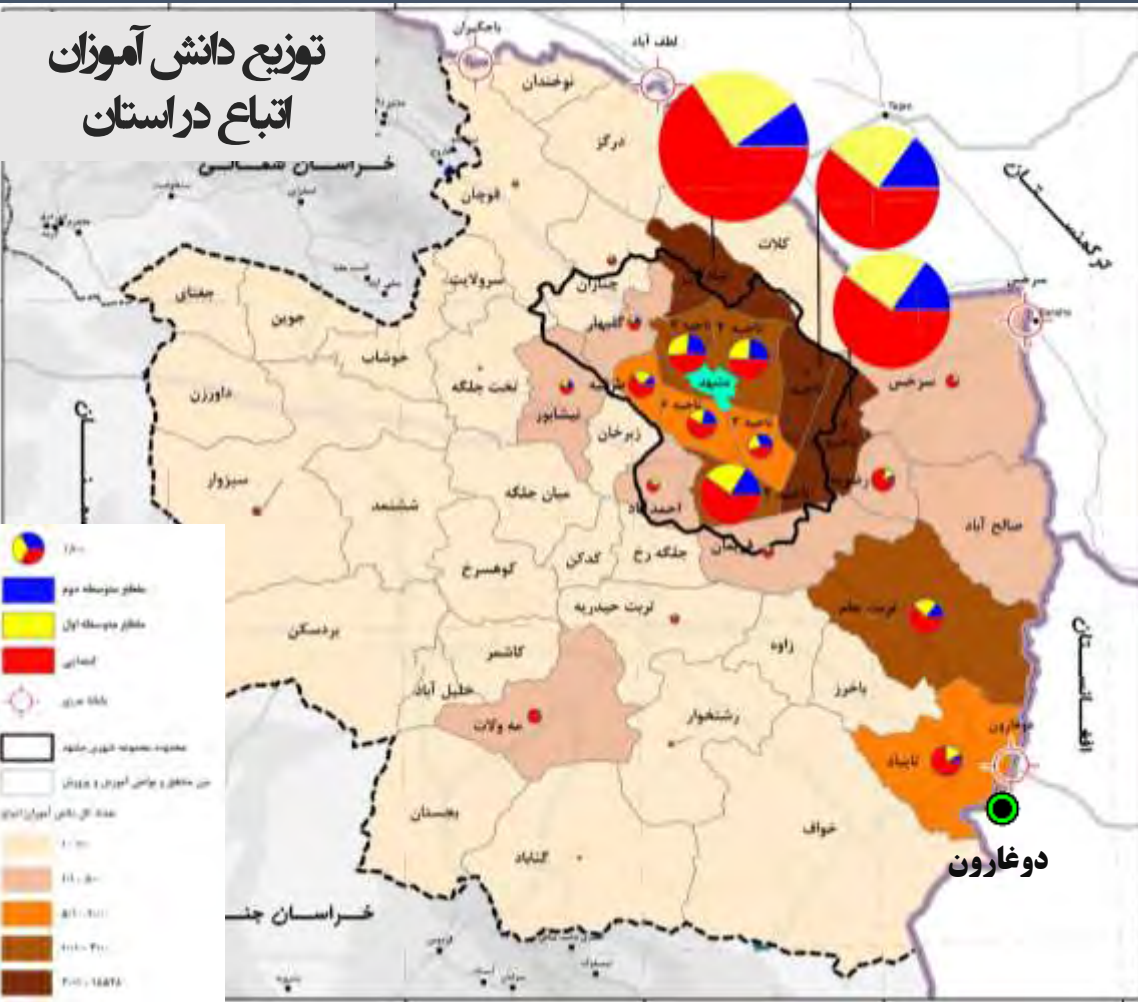
۵۵ درصد مرد
۴۵ درصد زن

غیررسمی
در طور مرز

تربت جام
۳ درصد
سایر شهرستانها
۱ درصد

زیر ۱۸ سال
۲۵ درصد

توزیع دانش آموزان اتباع در استان

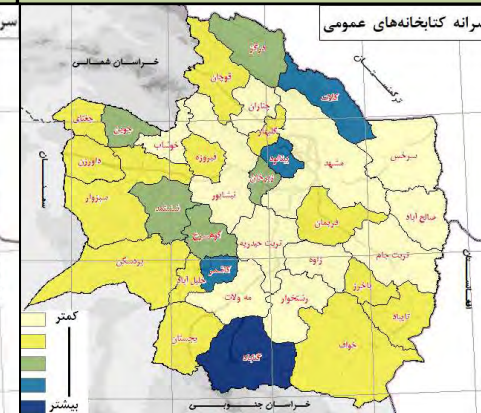
توزیع
اسکان
اکثر اتباع خارجی استان و شهر مشهد در حاشیه شهرها
سکونت دارند

- تعداد دانش آموزان اتباع: ۵۴ هزار نفر
- ۵۰ هزار نفر از دانش آموزان اتباع (معادل ۹۲ درصد از دانش آموزان کل اتباع) در نواحی ۷ گانه مشهد و تبادکان در حال تحصیل بوده اند.
- بعد از مشهد، شهرستان های تربت جام (۱۰۱۷ نفر) و تایباد (۷۷۸ نفر) بیشترین تعداد دانش آموز اتباع در حال تحصیل را دارا هستند.

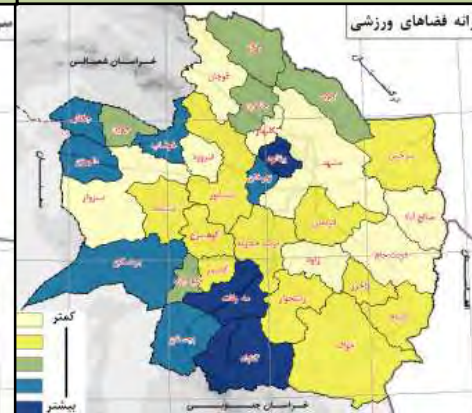
فرهنگ

سرنانه کتابخانه‌های عمومی

ورزشی

سرنانه فضاهای ورزشی

درمانی

سرنانه تعداد پزشک

اجتماعی

سرمایه جتماعی

شاخص تلفیقی
وضعیت فرهنگ

قابلیت‌ها

تعارضات اجتماعی

تمایل به مهاجرت

تعارضات اجتماعی

پنداشت از وجود بی عدالتی

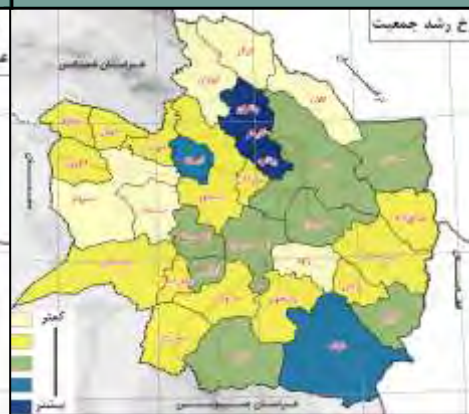
پایداری جمعیتی

سهم جمعیت شهرستان

پایداری جمعیتی

نرخ رشد جمعیت

شاخص تلفیقی
عملکرد اجتماعی

عملکردها

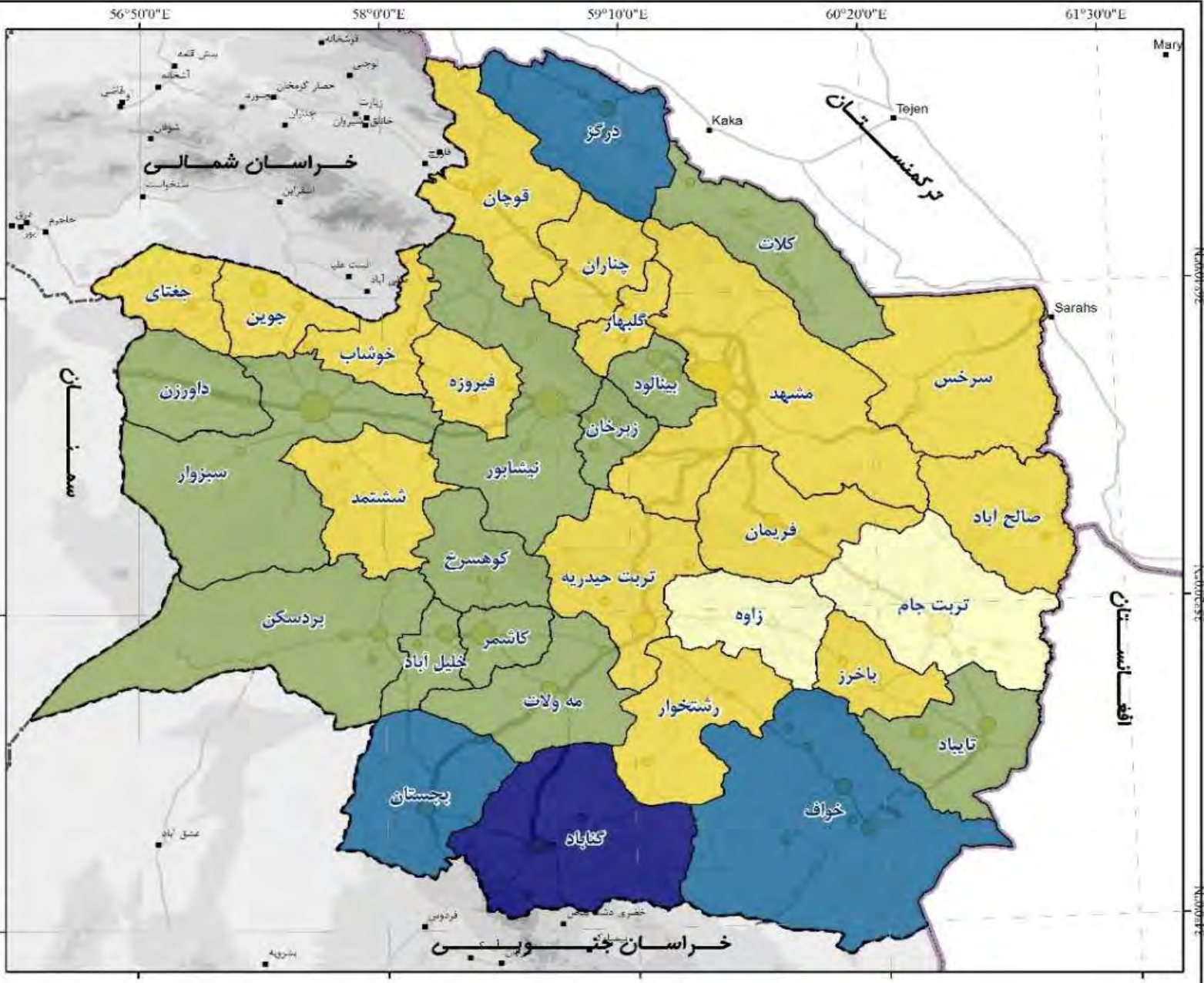
عنوان طرح:
بازنگری مطالعات و سند آمایش استان خراسان رضوی

عنوان نقشه:
امتیاز تعادل قابلیت و عملکرد بعد اجتماعی
شهرستان های استان خراسان رضوی

راهنما

- امتیاز تعادل
- عدم تعادل جزئی ۰.۴۲ - ۰.۵۰
 - نزدیک به تعادل ۰.۵۱ - ۰.۶۰
 - تعادل اولیه ۰.۶۱ - ۰.۶۹
 - تعادل متوسط ۰.۷۰ - ۰.۸۰
 - تعادل خوب ۰.۸ - ۰.۹
 - مرکز شهرستان

نقشه: ۱۳۹۰
 نام فایل: Integrated.mdb
 شماره نقشه: ۱
 مقیاس: ۱:۱,۶۵۰,۰۰۰
 datum: WGS 1984
 گود: سازمان برنامه و بودجه کشور
 تهیه و تصدیق: سازمان آمایش استان خراسان رضوی
 گروه تهیه: مطالعات جغرافیایی

ساختار گزارش

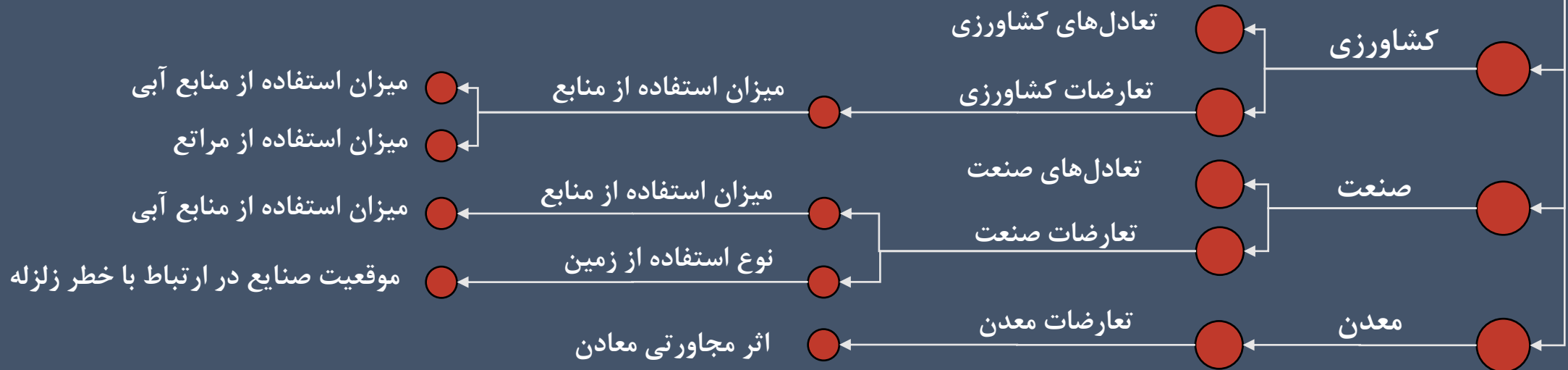
زیربنایی

ساختار سکونتگاهی

اقتصاد

اجتماعی فرهنگی

منابع طبیعی

نسبت عملکرد به قابلیت در شاخص های کشاورزی

نسبت سهم تولیدات کشاورزی به سهم حجم آب مصرفی کشاورزی

بیشترین سهم تولیدات کشاورزی به سهم حجم آب مصرفی کشاورزی در شهرستان های جوین (۲۰۵)، تایباد (۱۹۹) و تربت جام (۱۸۲) وجود داشته که نشان می دهد سهم تولیدات این شهرستان ها نسبت به آب مصرفی کشاورزی آنها بیشتر بوده است.

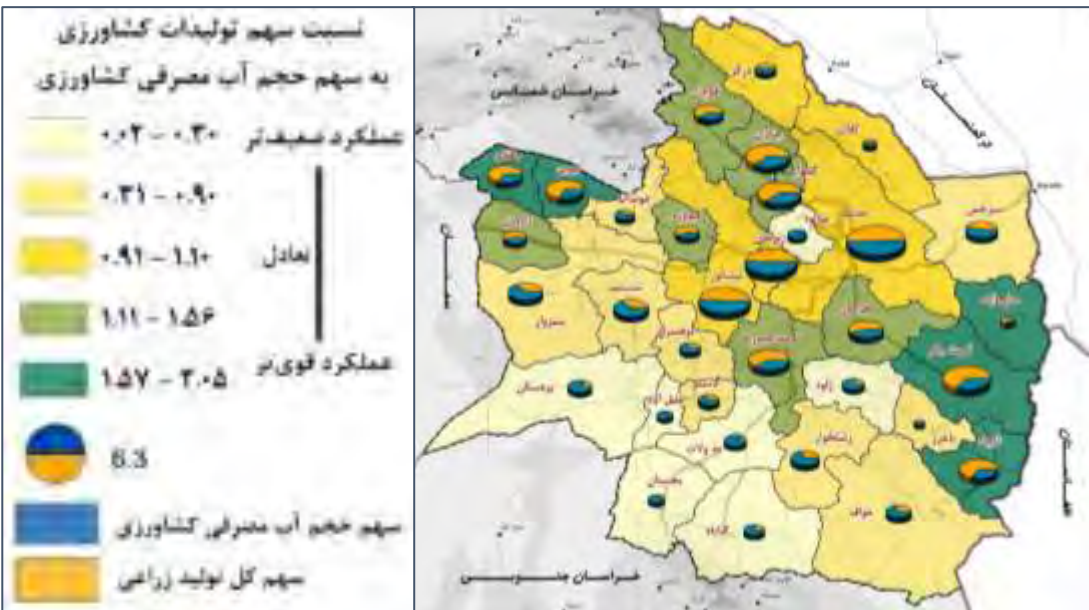
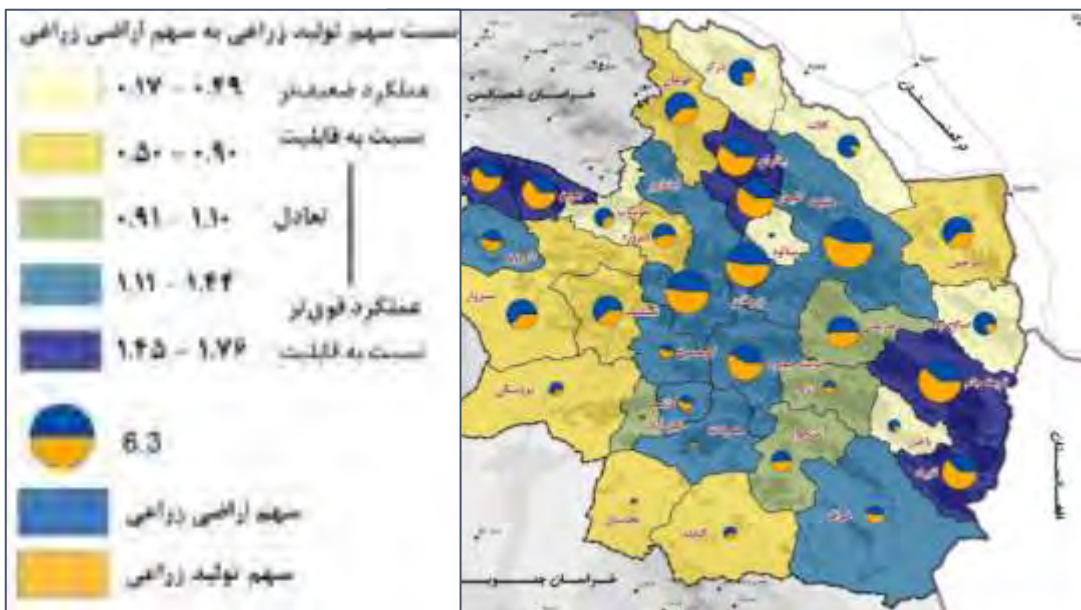
شهرستان های سبزوار، سرخس، زاوه، رشتخوار و خواف سهم حجم آب مصرفی قابل توجهی داشته اند ولی سهم تولیدات آنها کمتر بوده است.

نسبت سهم تولیدات زراعی به سهم اراضی زراعی

بیشترین و کمترین سهم اراضی زراعی و سهم تولید در شهرستان مشهد و خلیل آباد وجود دارد

نسبت تولید به مساحت اراضی زراعی برابر ۱.۲۳ است که نشان از عملکرد بالای مشهد به قابلیت آن دارد

از جمله شهرستان هایی که سهم اراضی قابل توجهی داشته اند اما سهم تولیدات آنها به نسبت پایین بوده شهرستان های قوچان، سبزوار و سرخس می باشند

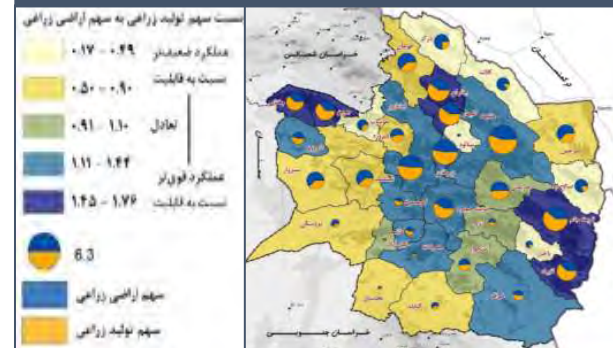

نسبت عملکرد به قابلیت در شاخص‌های کشاورزی

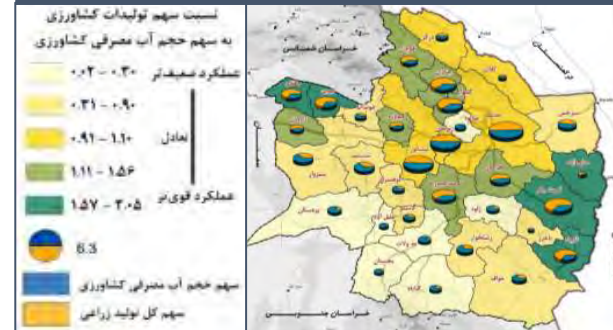
نسبت سهم حجم آب قابل برنامه‌ریزی به سهم حجم آب مصرفی بخش کشاورزی

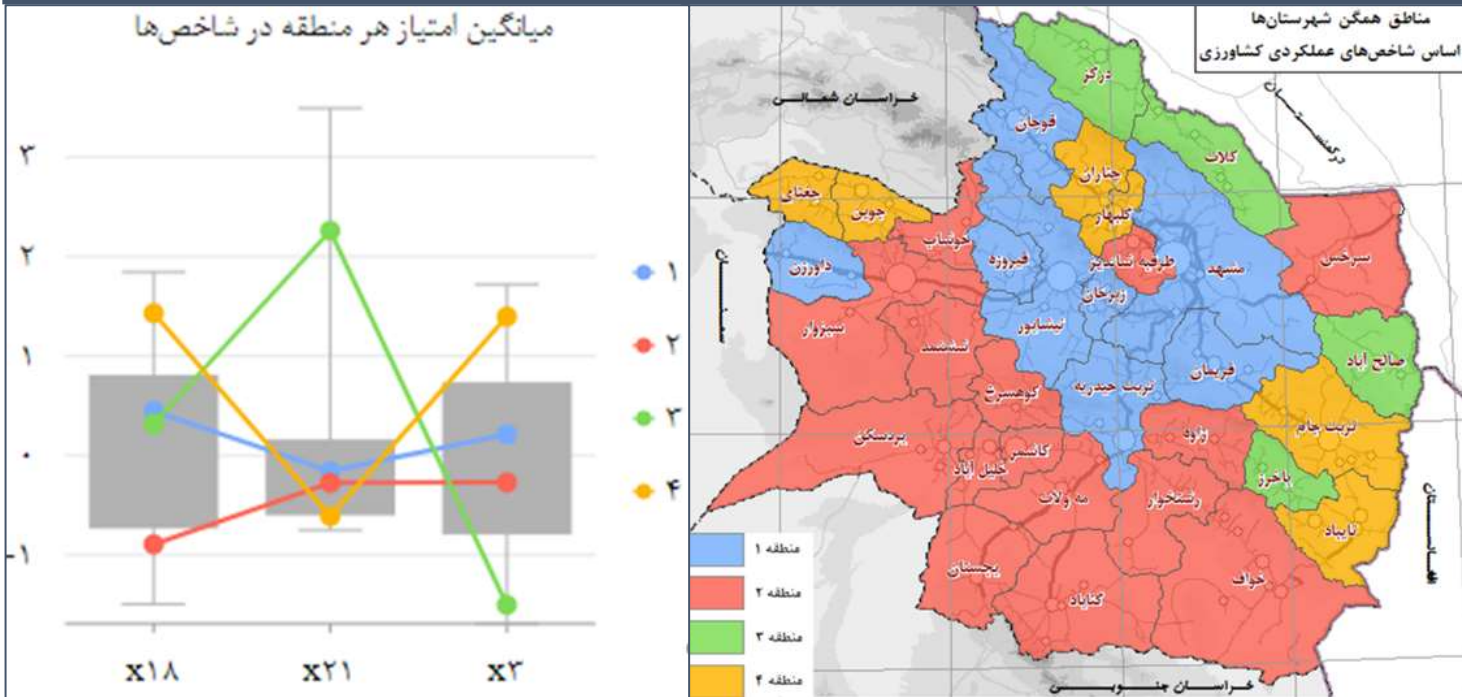
نسبت سهم تولیدات زراعی به سهم اراضی زراعی

نسبت سهم تولیدات کشاورزی به سهم حجم آب مصرفی کشاورزی

مناطق همگن کشاورزی بر اساس شاخص‌های عملکردی کشاورزی

این شهرستان‌ها در هیچ کدام از شاخص‌های مورد بررسی عملکرد مناسبی نداشتند

این شهرستان‌ها بیشترین سطح زراعی و تولید زراعی را داشته‌اند و دارای تعادل در شاخص‌های مورد بررسی بودند.

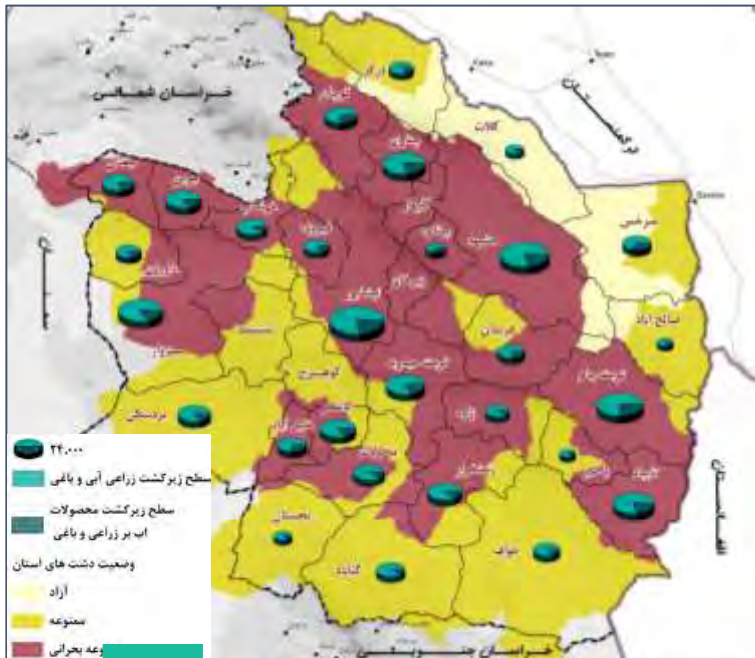
این شهرستان‌ها به نسبت اراضی خود تولیدات کمی داشته‌اند، امکان کشاورزی بیشتر در این شهرستان‌ها وجود دارد

این شهرستان‌ها با وجود اینکه حجم تولیدات کشاورزی زیادی داشته‌اند، حجم آب قابل برنامه‌ریزی کمی دارند و نیازمند سیاست‌گذاری مناسب در بخش کشاورزی هستند

تعارضات منابع آب مصرفی کشاورزی

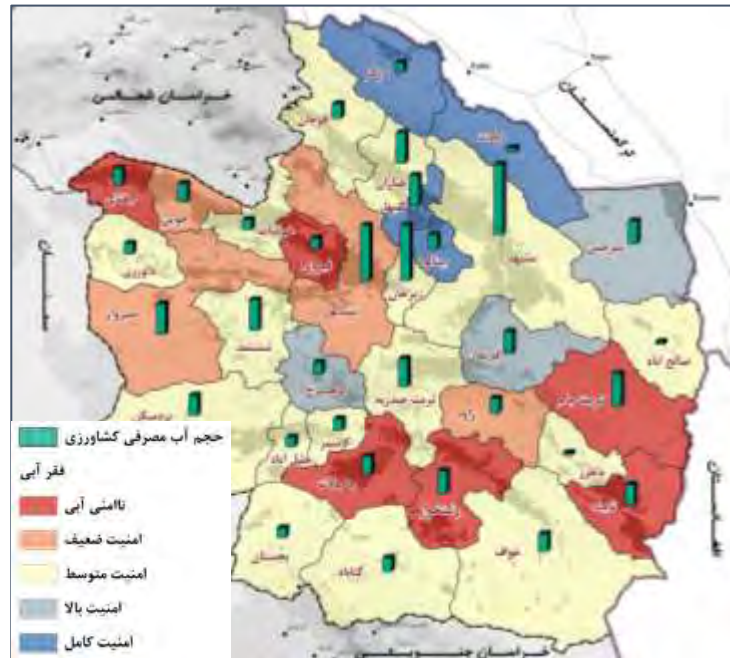
نسبت کشت محصولات آبر شهرستان با وضعیت دشت‌ها

بینالود، خلیل‌آباد، قوچان، تربت‌جام، نیشابور و مشهد از جمله شهرستان‌هایی که نسبت کشت محصولات آبر آنها زیاد بوده است اما بر روی دشت‌های ممنوعه و بحرانی قرار گرفته‌اند.

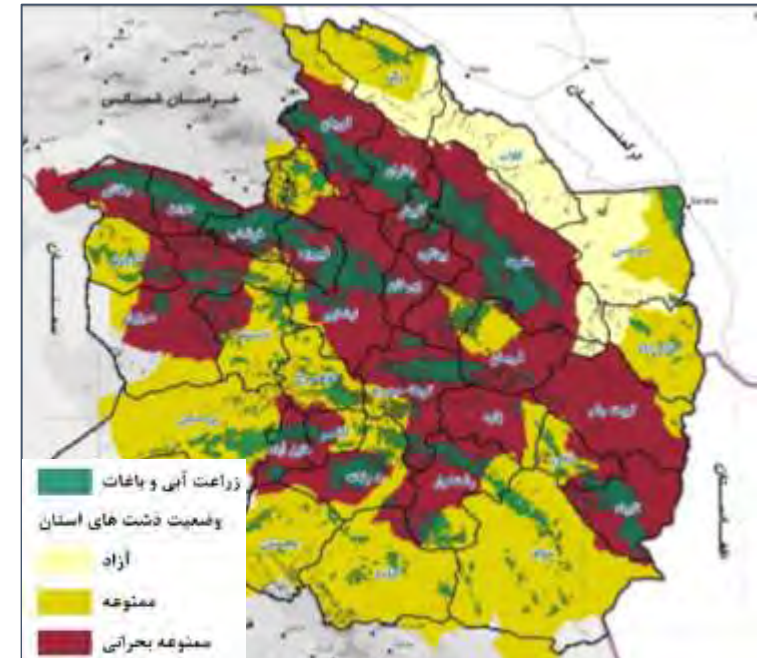
مقایسه سهم حجم آب مصرفی کشاورزی شهرستان با فقر آبی شهرستان

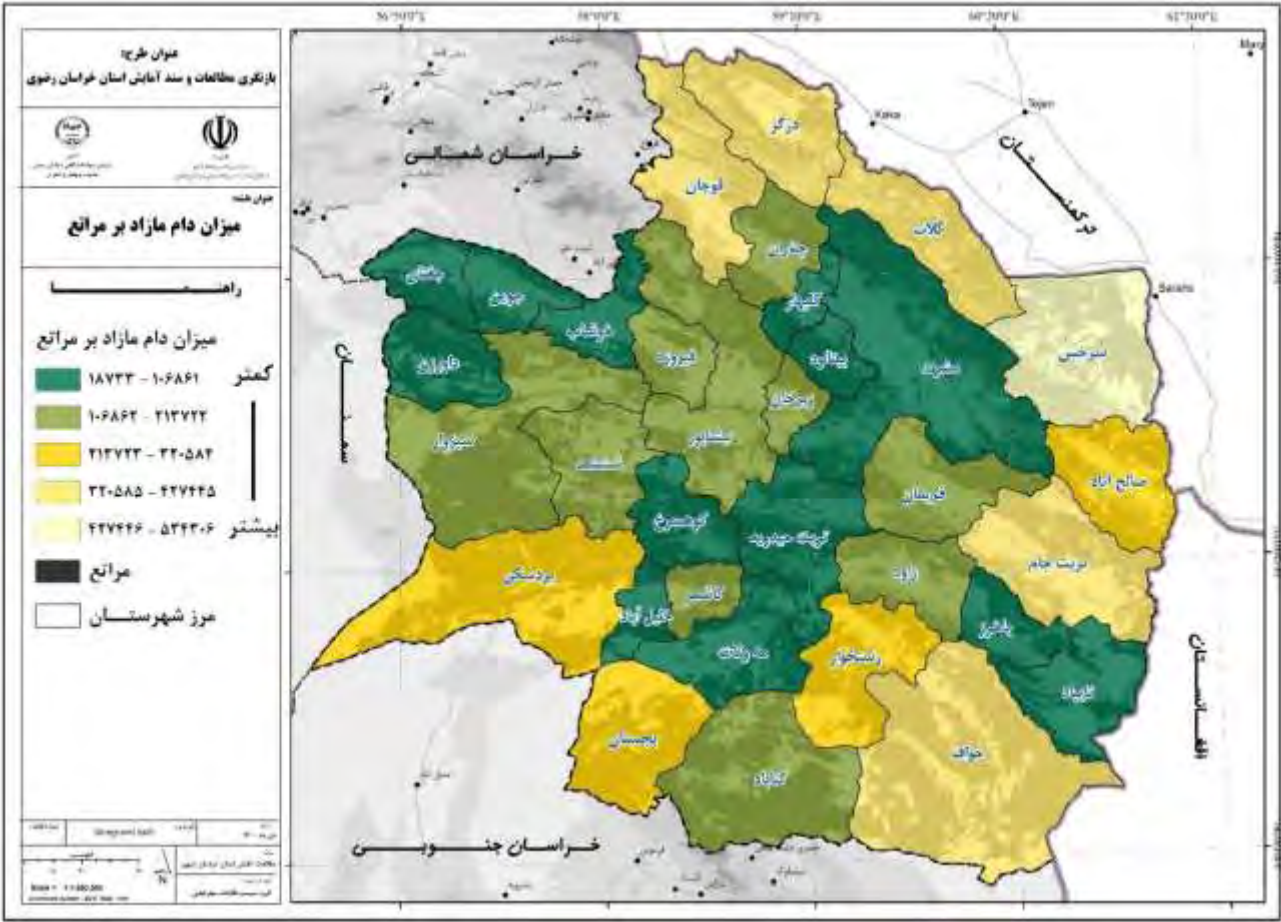
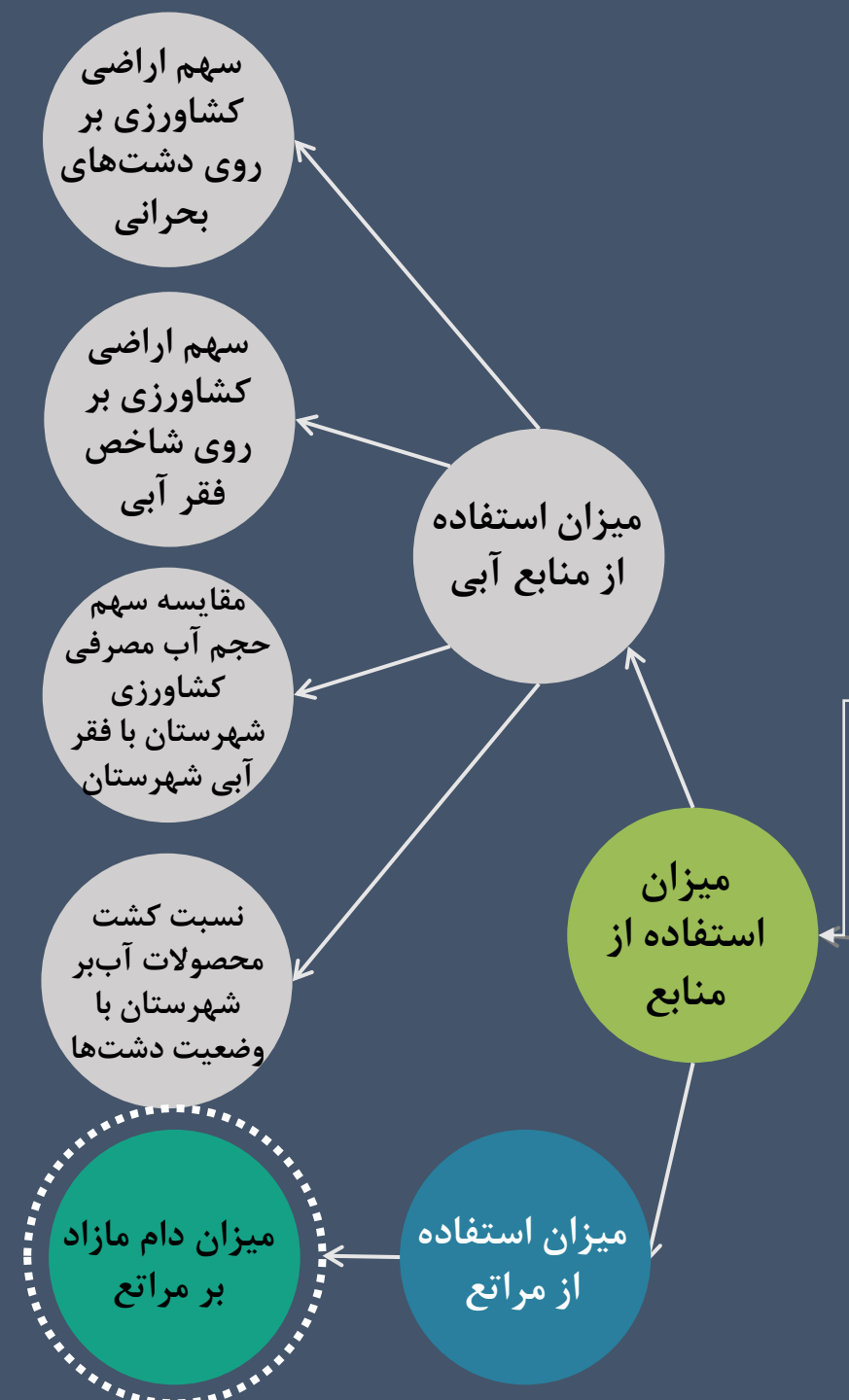
نیشابور، تربت‌جام، سبزوار، رشتخوار، تایباد، مه‌ولات، جغتای، زاوه از جمله شهرستان‌هایی هستند که امنیت آبی ضعیفی دارند اما سهم حجم آب مصرفی کشاورزی آنها قابل توجه بوده است.

سهم اراضی کشاورزی بر روی دشت‌های بحرانی

از مجموع مساحت اراضی زراعی آبی استان تنها ۱.۳۷ درصد در پهنه دشت‌های آزاد واقع است و ۷۰.۶۸ درصد از این اراضی در دشت‌های ممنوعه بحرانی و ۲۷.۹۷ درصد نیز در دشت‌های ممنوعه عادی قرار دارد.

تمام شهرستان‌های استان دارای دام مازاد بر مراتع هستند

بیشترین دام مازاد در شهرستان سرخس، خواف، کلات، درگز و قوچان وجود

اتکاء دام مازاد بر ظرفیت مراتع استان به میزان ۳.۴ برابر بیش از حد مجاز است که از میانگین کشوری نیز بحرانی تر است.

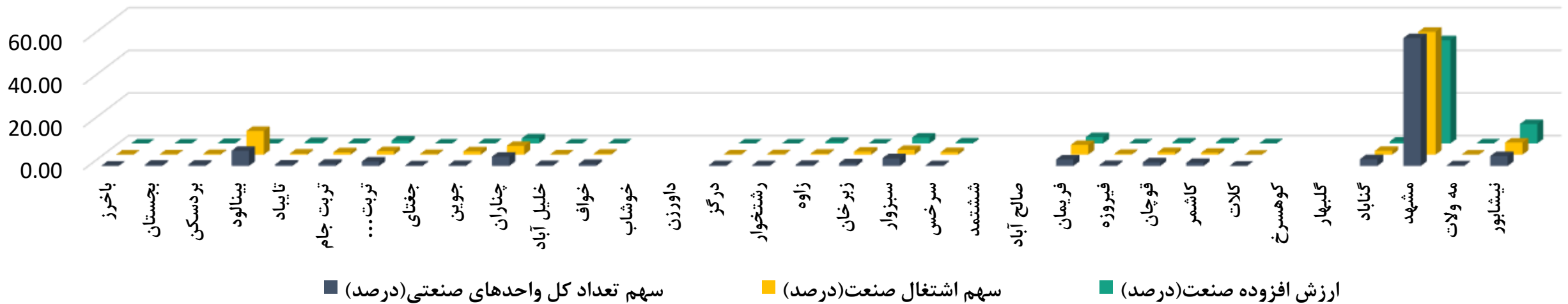
تعادل‌های صنعت

سهم ۴۸ درصدی
مشهد در ارزش
افزوده صنعتی

سهم ۵۷ درصدی
مشهد در شاغلان
واحدهای صنعتی

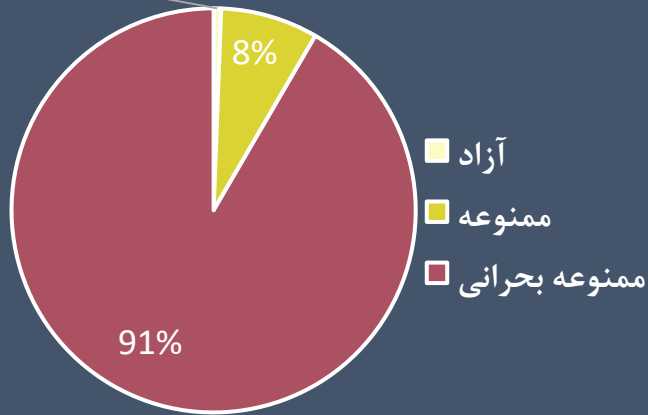
سهم ۶۰ درصدی
مشهد در تعداد
واحدهای صنعتی

سهم شاخص‌های صنعتی در شهرستان‌های استان

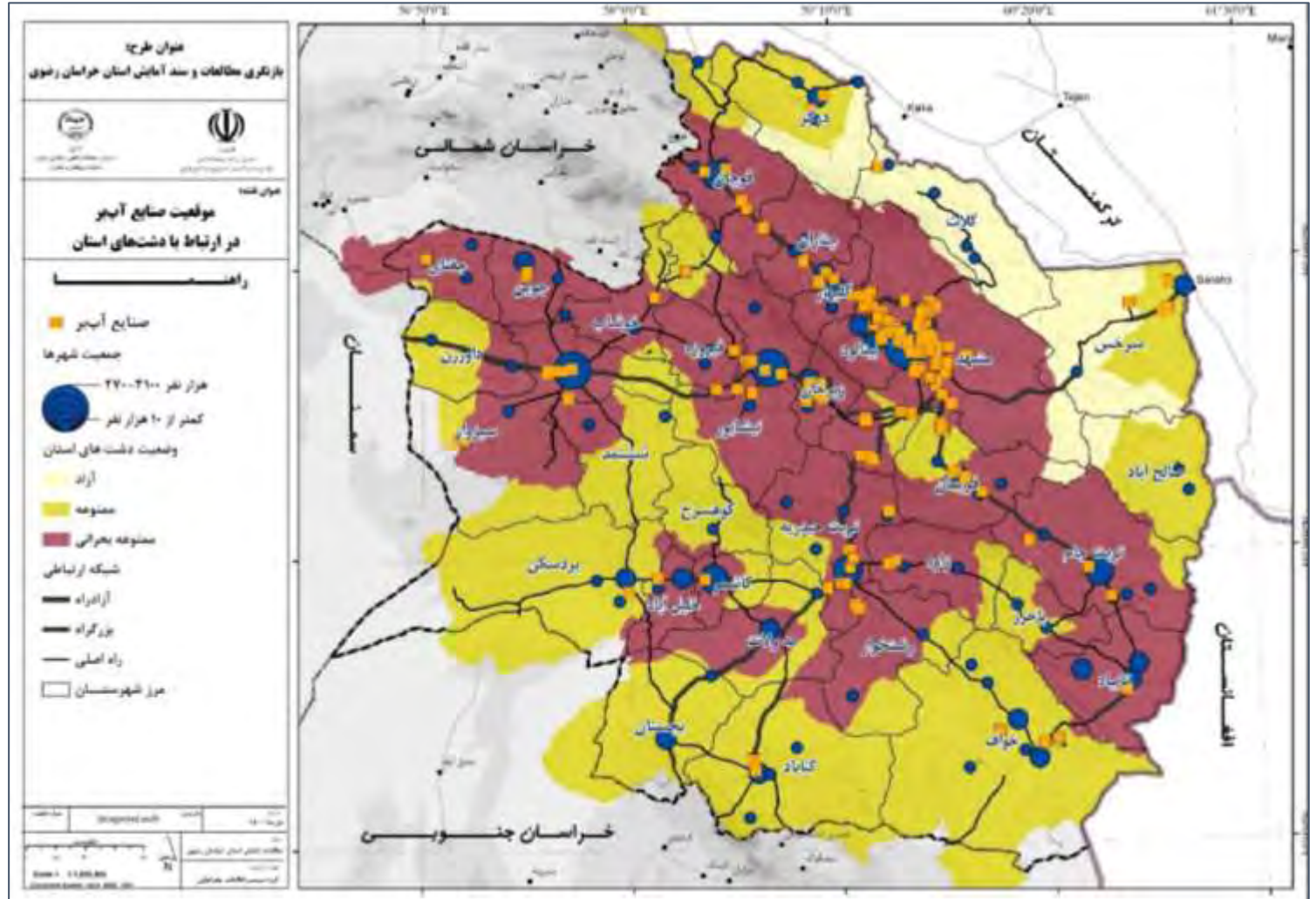

تعارض قرارگیری واحدهای صنعتی آب بر در دشتهای بحرانی

درصد تعداد صنایع آب بر در دشتهای استان 1%

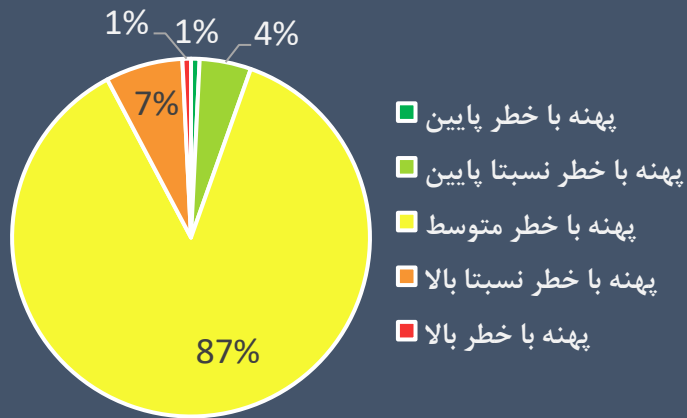

حدود ۹۹ درصد از صنایع آب بر در دشتهای بحرانی و ممنوعه استقرار یافته اند که بایستی چاره ای اساسی در جهت پایدار سازی منابع اندیشد چرا که در بلندمدت دشت و صنایع با مشکلات جدی روبرو خواهد شد.

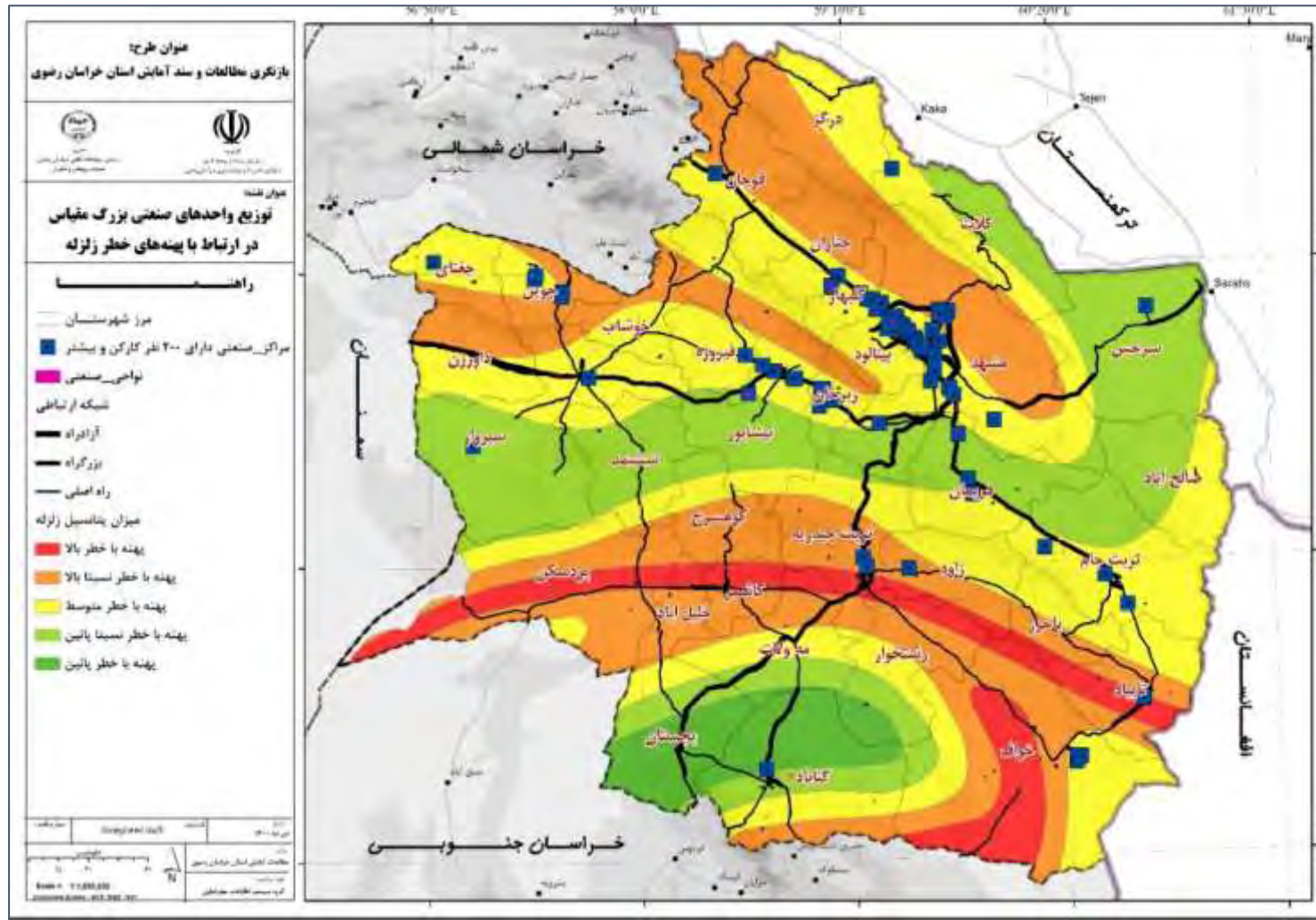

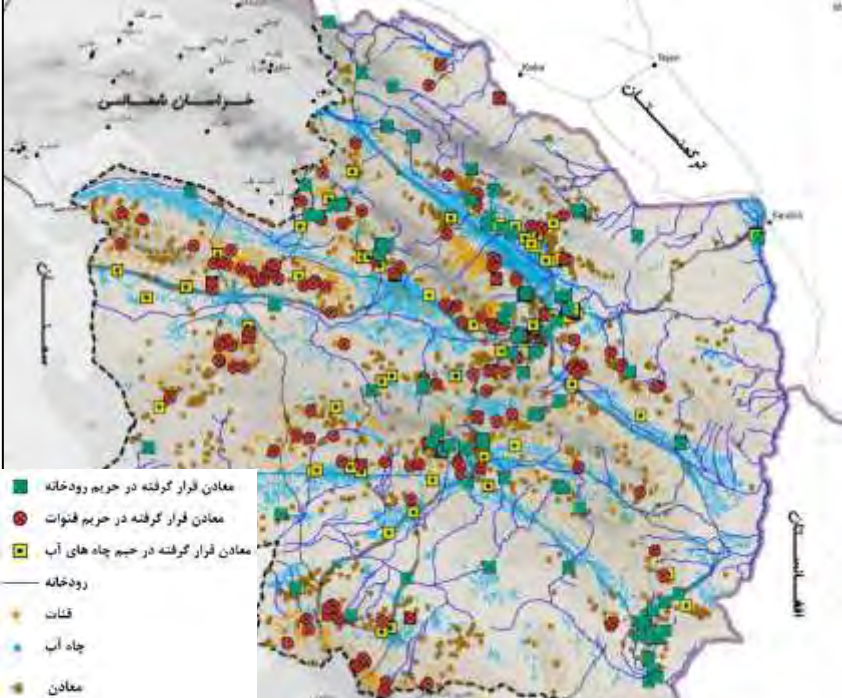
پراکنش صنایع در پهنه‌های خطر زلزله

پراکنش صنایع در پهنه‌های خطر زلزله

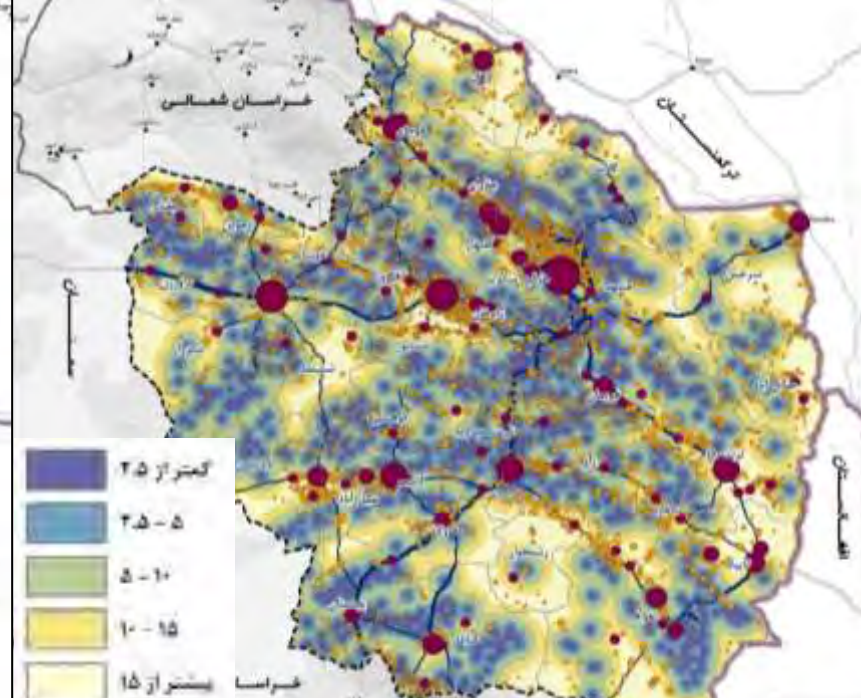

از کل تعداد واحدهای صنعتی بالای ۲۰۰ کارکن استان، ۰.۸٪ در پهنه با خطر زلزله بالا، ۷٪ با خطر نسبتاً بالا، ۸۶.۸٪ با خطر متوسط و تنها ۵.۴٪ واحدها با خطر نسبتاً پایین و پایین قرار گرفته‌اند.

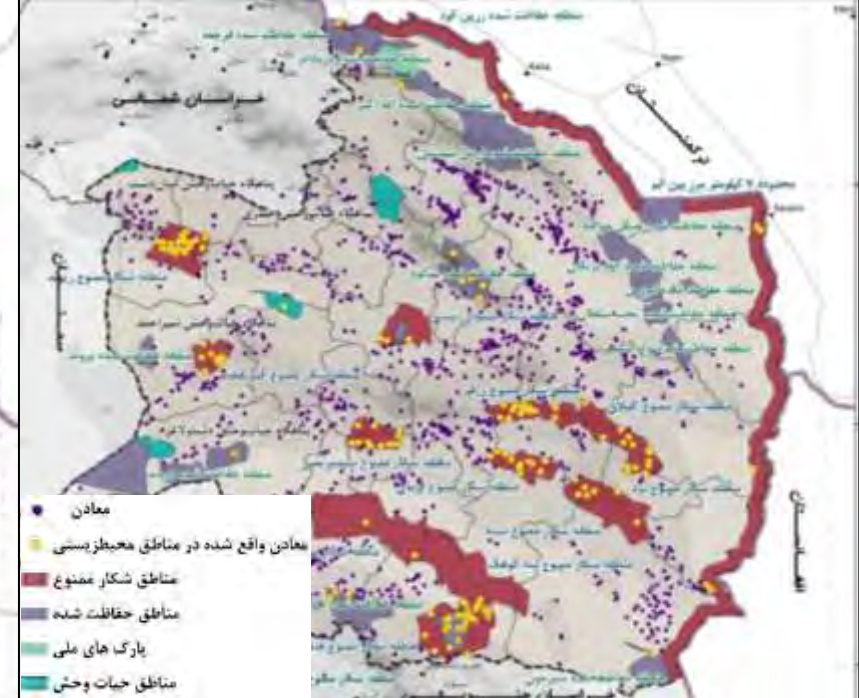

موقعیت معدن در ارتباط با منابع آبی

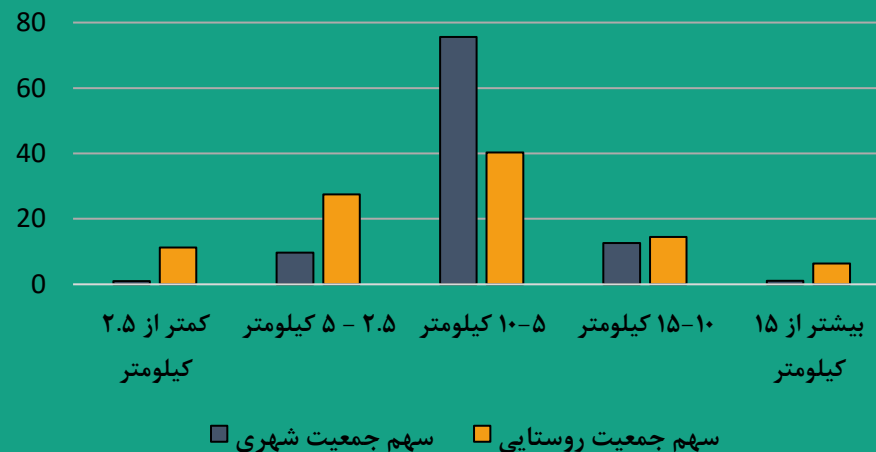

مجاورت معدن با نقاط سکونتگاهی

موقعیت معدن در ارتباط مناطق محیط زیستی

تعداد ۹۵ معدن در حریم رودخانه‌ها،
 ۱۴۶ معدن در حریم قنوات و ۱۱۴ معدن
 در حریم چاه‌های آب قرار گرفته‌اند.

۱۵۲ معدن در مناطق چهارگانه محیط زیستی
 قرار گرفته‌اند که از این بین ۱۲۴ معدن در
 مناطق شکار ممنوع، ۲۷ معدن در داخل
 مناطق حفاظت شده و یک معدن در داخل
 منطقه حیات وحش قرار گرفته است.

ساختار گزارش

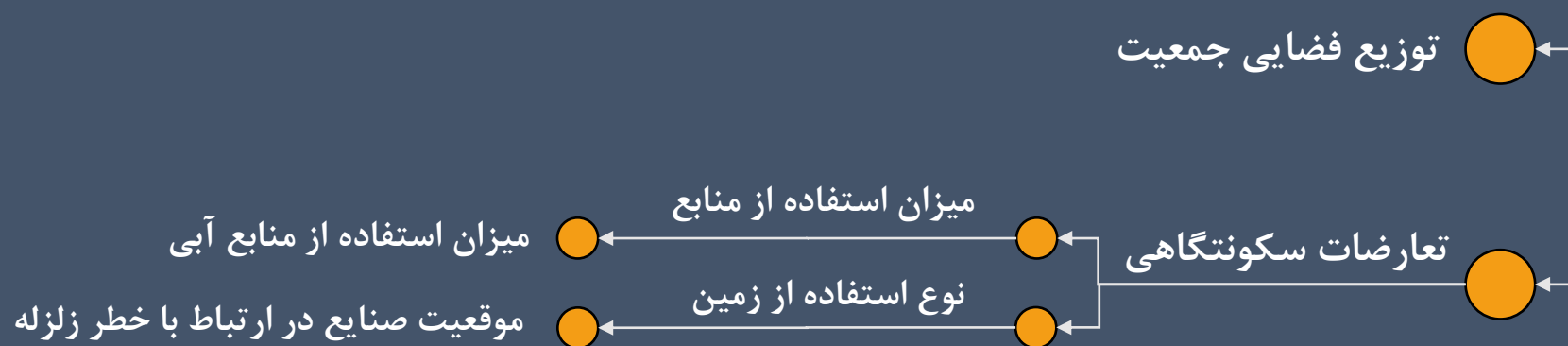
زیربنایی

ساختار سکونتگاهی

اقتصاد

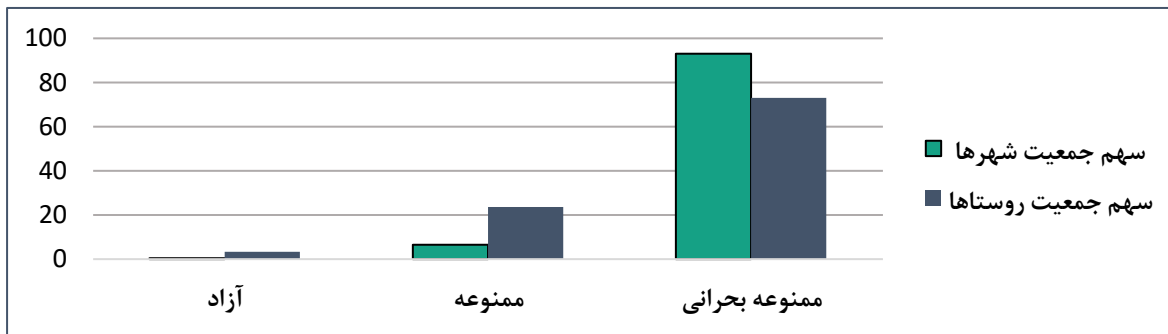
اجتماعی فرهنگی

منابع طبیعی

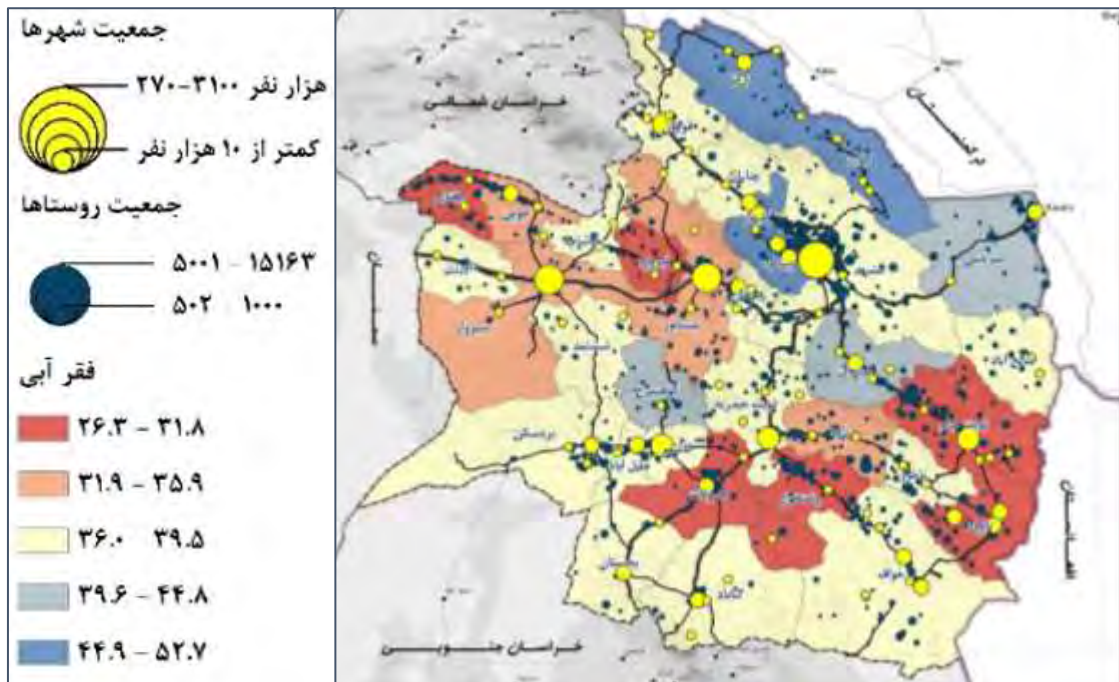
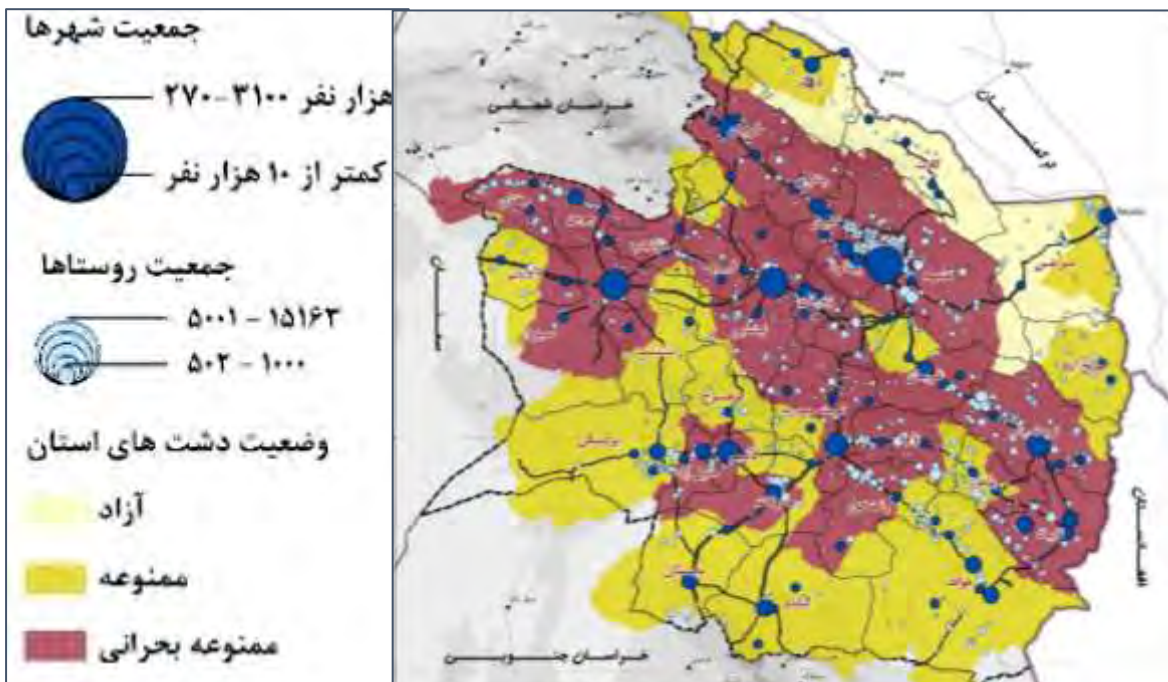
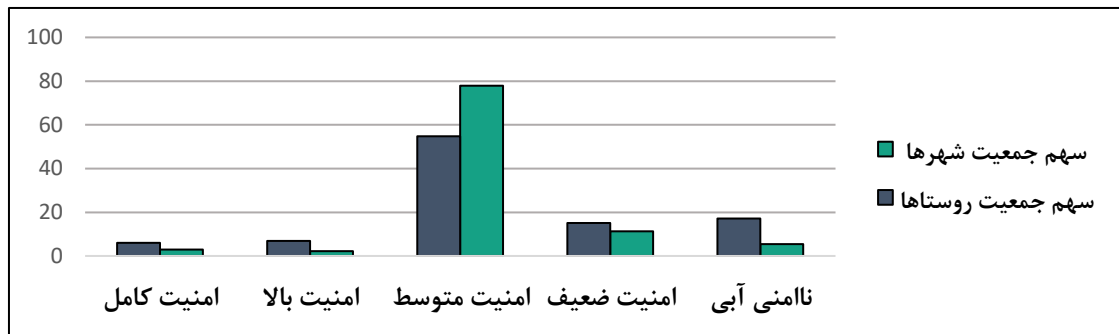

موقعیت سکونتگاه‌های شهری و روستایی در ارتباط با منابع آب

موقعیت سکونتگاه‌های شهری و روستایی در ارتباط با دشت‌های استان

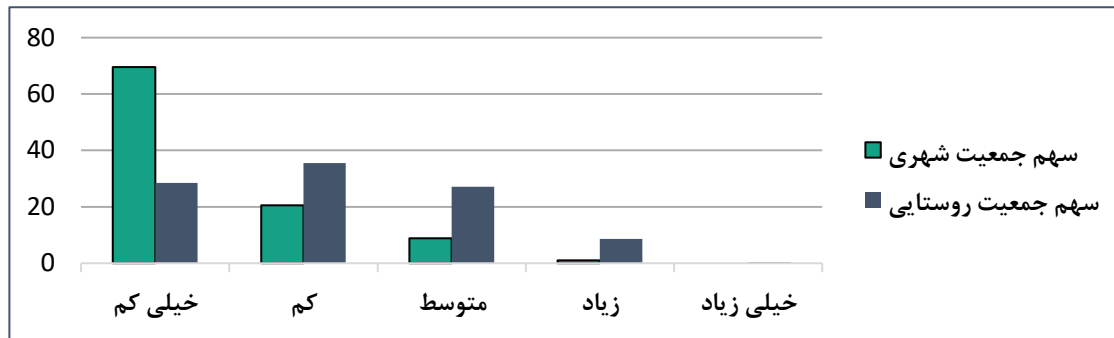

سهم جمعیت شهری و روستایی شهرستان‌ها در ارتباط با شاخص فقر آبی

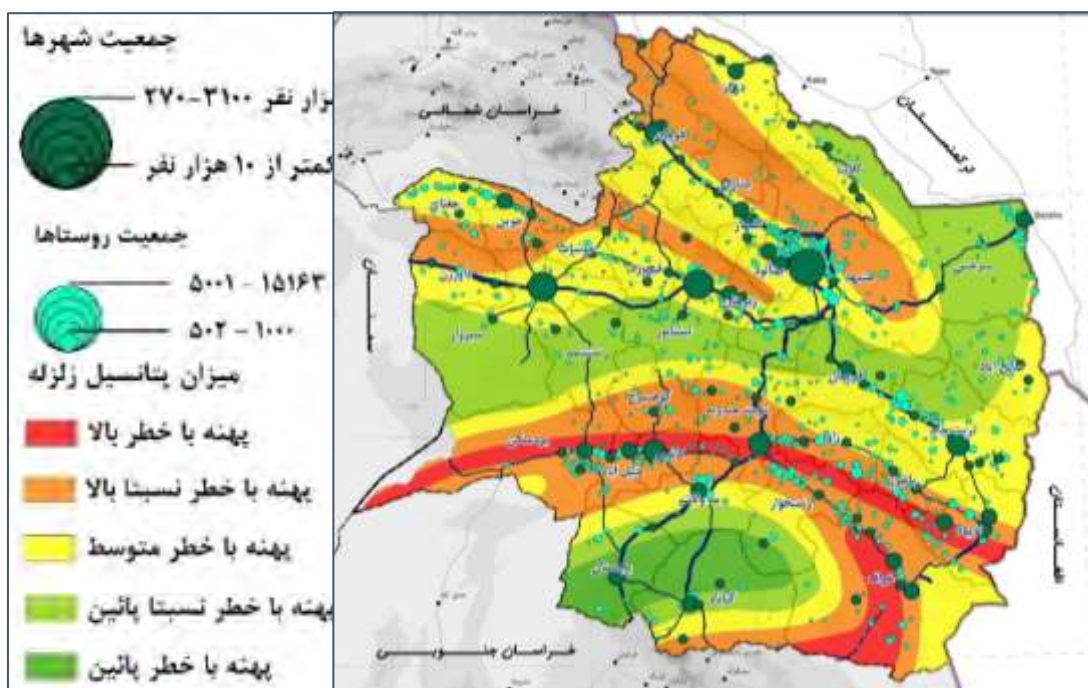
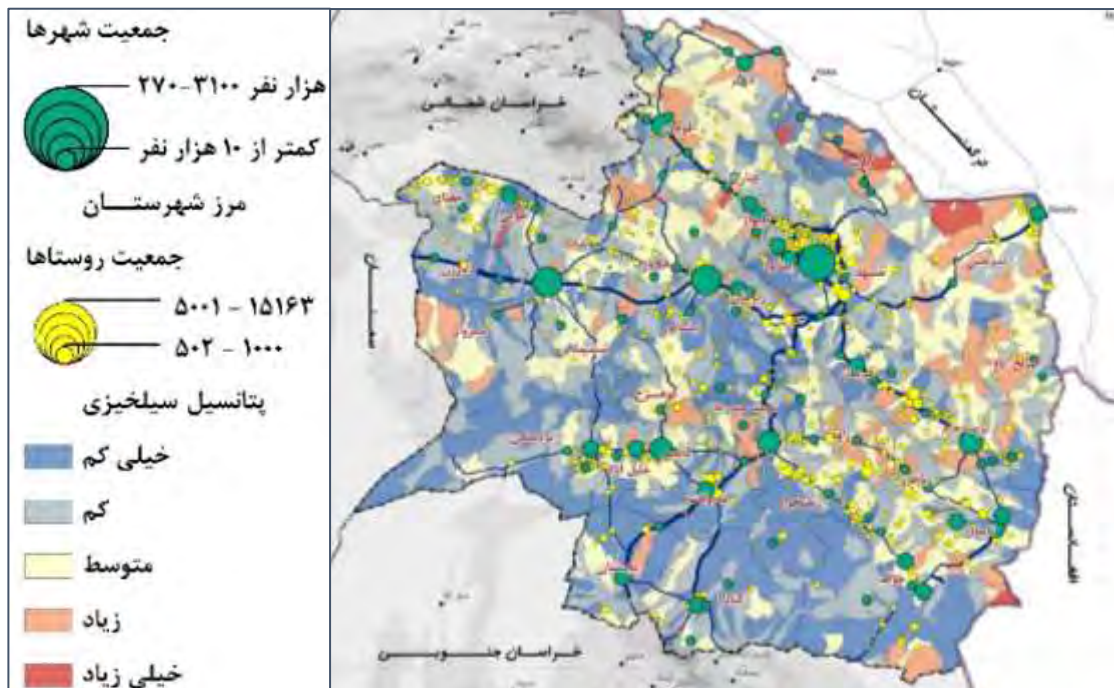
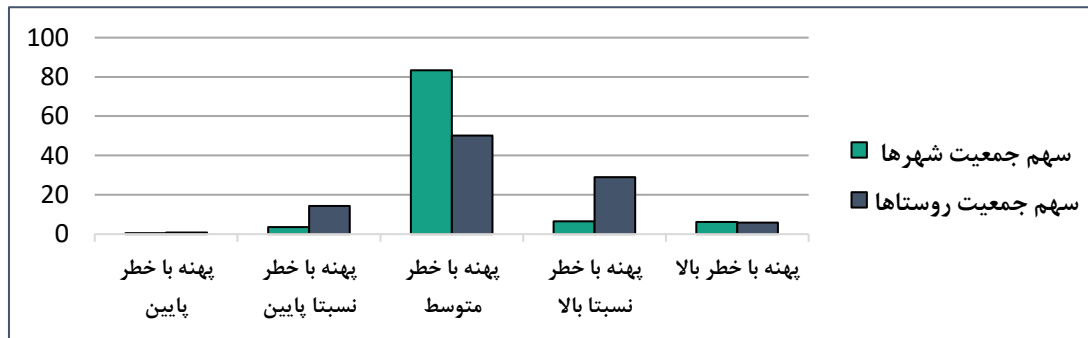

موقعیت سکونتگاه‌های شهری و روستایی در ارتباط با پهنه‌های خطر

سهم جمعیت شهری و روستایی در پهنه‌های با پتانسیل سیل خیزی

سهم جمعیت شهری و روستایی در پهنه‌های با میزان پتانسیل زلزله

ساختار گزارش

زیربنایی

ساختار سکونتگاهی

اقتصاد

اجتماعی فرهنگی

منابع طبیعی

تعادل های حمل و نقل

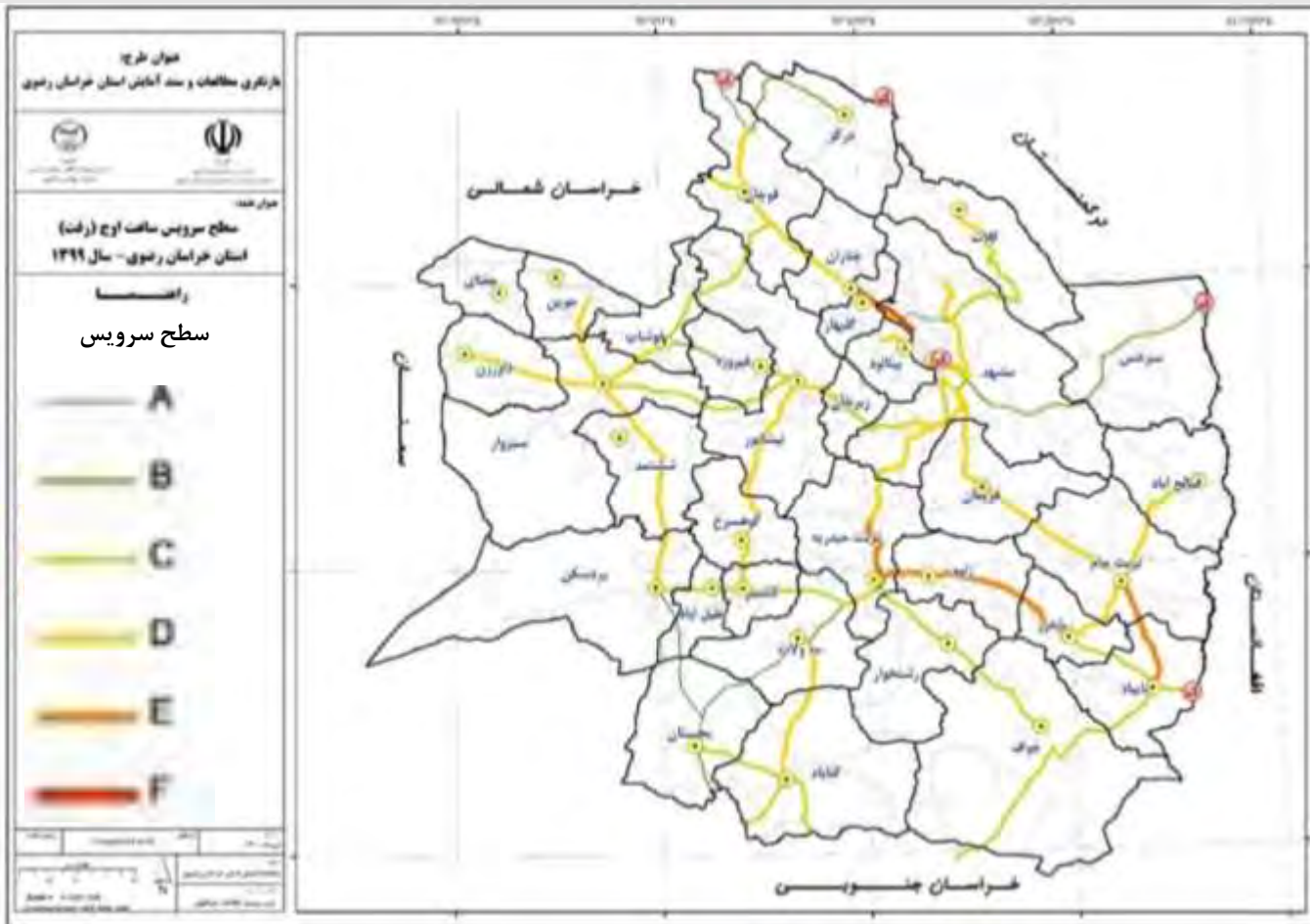
تعادل بین قابلیت و عملکرد

بررسی سطح سرویس جاده‌ای

تنها محور استان خراسان رضوی که به لحاظ سطح سرویس در وضعیت حاد و فوق بحرانی قرار دارد مسیر رفت و برگشت مشهد، تقاطع بلوار شاهنامه - چناران می‌باشد که در سطح سرویس F قرار دارد. همچنین مسیر رفت تربت حیدریه - رباط سنگ و نیز مسیر برگشت کارده - طوس در سطح سرویس E قرار دارند که بحرانی هستند

تعادل در برخورداری از امکانات

در حالیکه نابرابری زیادی در تراکم راه‌ها بین شهرستان‌های استان وجود ندارد، توزیع نسبتاً نابرابر بزرگ‌راه‌ها در سطح استان وجود دارد.

تعارض ناشی از میزان استفاده (تعارض ظرفیت)

منابع طبیعی و محیط زیست

نسبت برداشت آب به منابع تجدیدشونده

به غیر از شهرستان‌های باخزر و صالح‌آباد که از نظر پایداری منابع آبی در وضعیت بحرانی شدید می‌باشند، وضعیت سایر شهرستان‌ها بدتر بوده و در وضعیت عدم تعادل بیلان قرار دارند. بدترین وضعیت مربوط به شهرستان‌های طرهبه-شاندیز، فیروزه و جغتای با نسبت‌های ۳.۷۴، ۳.۰۲، ۳.۳۷ است.

سرانه آب تجدیدشونده

سرانه آب تجدیدشونده برابر با ۴۷۶ مترمکعب به دست آمده که کمتر از ۵۰۰ مترمکعب بوده و بیانگر وضعیت کمبود مطلق سرانه آب تجدیدشونده در کل استان است. بدترین وضعیت مربوط به شهرستان مشهد (۱۲۰)، کاشمر (۱۵۳) و سبزوار (۳۴۷) است که همگی کمتر از ۵۰۰ مترمکعب هستند.

سهم اراضی کشاورزی بر روی دشت‌های بحرانی

از مجموع مساحت اراضی زراعی آبی استان تنها ۱.۳۷ درصد در پهنه دشت‌های آزاد واقع است و ۷۰.۶۸ درصد از این اراضی در دشت‌های ممنوعه بحرانی و ۲۷.۹۷ درصد نیز در دشت‌های ممنوعه عادی قرار دارد.

کشاورزی

مقایسه سهم حجم آب مصرفی کشاورزی شهرستان با فقر آبی شهرستان

نیشابور، تربت‌جام، سبزوار، رشتخوار، تایباد، مه‌ولات، جغتای، زاوه از جمله شهرستان‌هایی هستند که امنیت آبی ضعیفی دارند اما سهم حجم آب مصرفی کشاورزی آن‌ها قابل توجه بوده است.

نسبت کشت محصولات آبر شهرستان با وضعیت دشت‌ها

بینالود، خلیل‌آباد، قوچان، تربت‌جام، نیشابور و مشهد از جمله شهرستان‌هایی که نسبت کشت محصولات آبر آن‌ها زیاد بوده است اما بر روی دشت‌های ممنوعه و بحرانی قرار گرفته‌اند.

صنعت

موقعیت صنایع آبر در ارتباط با وضعیت دشت‌ها و فقر آبی شهرستان‌ها

۹۹ درصد صنایع آبر استان (۳۱۹ واحد) در دشت‌های ممنوعه و بحرانی قرار گرفته‌اند. همچنین ۸.۴ درصد صنایع آبر در شهرستان‌های با ناامنی آبی و امنیت ضعیف و ۶۱ درصد صنایع در پهنه با امنیت آبی متوسط قرار دارند.

سکونتگاه

موقعیت سکونتگاه‌ها در ارتباط با وضعیت دشت‌ها و فقر آبی شهرستان‌ها

تنها ۱.۲ درصد جمعیت استان در پهنه دشت‌های آزاد ساکن هستند. همچنین حدود ۲۰ درصد جمعیت استان در شهرستان‌های با ناامنی آبی و امنیت ضعیف قرار گرفته‌اند که شامل شهرستان‌های تایباد، تربت‌جام، رشتخوار، مه‌ولات، جغتای، سبزوار، نیشابور، فیروزه و جوین می‌شوند.

تعارض ناشی از نوع استفاده
(تعارض کاربری)

کشاورزی

عدم تطابق با توان اکولوژیک

۵۴ درصد اراضی کشاورزی استان فاقد توان اکولوژیک هستند
بیشترین سهم تعارضات کشاورزی در شهرستان مشهد وجود دارد.

صنعت

موقعیت صنایع بزرگ مقیاس در
ارتباط با خطر زلزله

از کل تعداد واحدهای صنعتی بالای ۵۰ کارکن استان، ۰.۸٪ در پهنه با خطر زلزله بالا، ۷٪ با خطر نسبتاً بالا، ۸۶.۸٪ با خطر متوسط و تنها ۵.۴٪ واحدها با خطر نسبتاً پایین و پایین قرار گرفته‌اند.

سکونتگاه

موقعیت سکونتگاه‌ها در ارتباط با
خطر زلزله و سیل

حدود ۱۸ درصد جمعیت استان در مناطق با پتانسیل زلزله بالا و نسبتاً بالا قرار گرفته‌اند که به طور عمده شامل مناطقی از شهرستان‌های خواف، بردسکن، خلیل‌آباد، کاشمر، تایباد، باخرز می‌شود. حدود ۱ درصد جمعیت شهری که در ۱۲ شهر ساکن هستند و ۸ درصد جمعیت روستایی در مناطق با سیل‌خیزی بالا قرار گرفته‌اند.

تعارض ناشی از همجواری
(تعارض مجاورت)

معادن

مجاورت معادن با منابع آبی

تعداد ۹۵ معدن در حریم رودخانه‌ها، ۱۴۶ معدن در حریم قنوت و ۱۱۴ معدن در حریم چاه‌های آب قرار گرفته‌اند.

مجاورت معادن با نقاط سکونتگاهی

تعداد ۶ شهر با جمعیت حدود ۱ درصد جمعیت خراسان و ۵۶۶ نقطه روستایی با جمعیت ۱۱ درصد جمعیت روستایی خراسان در فاصله ۲.۵ کیلومتری معادن قرار گرفته‌اند.

قرارگیری معادن در مناطق
محیط‌زیستی

۱۵۲ معدن در مناطق چهارگانه محیط‌زیستی قرار گرفته‌اند که از این بین ۱۲۴ معدن در مناطق شکار ممنوع، ۲۷ معدن در داخل مناطق حفاظت شده و یک معدن در داخل منطقه حیات‌وحش قرار گرفته است.

مجاورت معادن با اراضی کشاورزی

۵۸ درصد معادن استان در حریم ۸۰۰ متری اراضی کشاورزی قرار دارند.

پیش ران های توسعه در استان

به منظور تعیین پیشران های توسعه در ابتدا اصلی ترین نقاط قوت و ضعف در هر حوزه استخراج شده و سپس مهم ترین عوامل شکل دهی به آنها به عنوان پیشران های اولیه معلوم شدند. در ادامه روابط متقابل میان این پیشران ها به کمک روش دیمتل مورد بررسی قرار گرفت. در گام چهارم میزان عدم قطعیت پیشران های مرحله قبل، از ۱ (دارای کمترین میزان عدم قطعیت) تا ۱۰ (دارای بیشترین میزان عدم قطعیت) توسط صاحب نظران امتیازدهی شد. در آخرین مرحله نیز اثرگذاری و عدم قطعیت های هر یک از بخش ها نرمال شده و امتیاز نهایی آنها از ضرب میزان اثرگذاری در عدم قطعیت نرمال شده محاسبه گشت. در نهایت مطابق با بررسی های انجام شده و نتایج به دست آمده از دیدگاه های خبرگان تیم آمایش پیش ران های توسعه در قالب سه دسته نظام حکمروایی، بهره برداری از منابع محیطی و تعاملات بین المللی خوشه بندی شدند.

پیش ران های کلیدی منتخب (کلی)	پیش ران های کلیدی (جزئی)
روابط بین المللی هم پیوندی فضایی و ایفای نقش در کریدورهای بین المللی تحریم ها سرمایه گذاری خارجی دسترسی به فناوری نوین	تعاملات بین المللی
نظام حکمروایی ساختار نهادی-مدیریتی جاری سازی قوانین و برنامه ها و اسناد توسعه جریان های مهاجرتی نظام سکونتگاهی بودجه، اعتبارات و منابع مالی سرمایه اجتماعی وضعیت اقتصادی توسعه اقتصادی قیمت گذاری کالاها و خدمات	نظام حکمروایی
بهره برداری از منابع محیطی	بهره برداری از منابع محیطی

قلمروهای اولویت دار توسعه سکونتگاه‌ها

با توجه به اینکه ظرفیت سکونتگاه‌های موجود استان پاسخگوی نیازهای آتی استان نیز خواهد بود

در اولویت اول تقویت مراکز موجود سکونتگاهی اعم از شهری و روستایی

01 شهرهای میانی

02 شهرهای مهاجرپذیر

03 شهرهای با احتمال افزایش حاشیه نشینی

04 روستاهای دارای نقش مرکز خدماتی

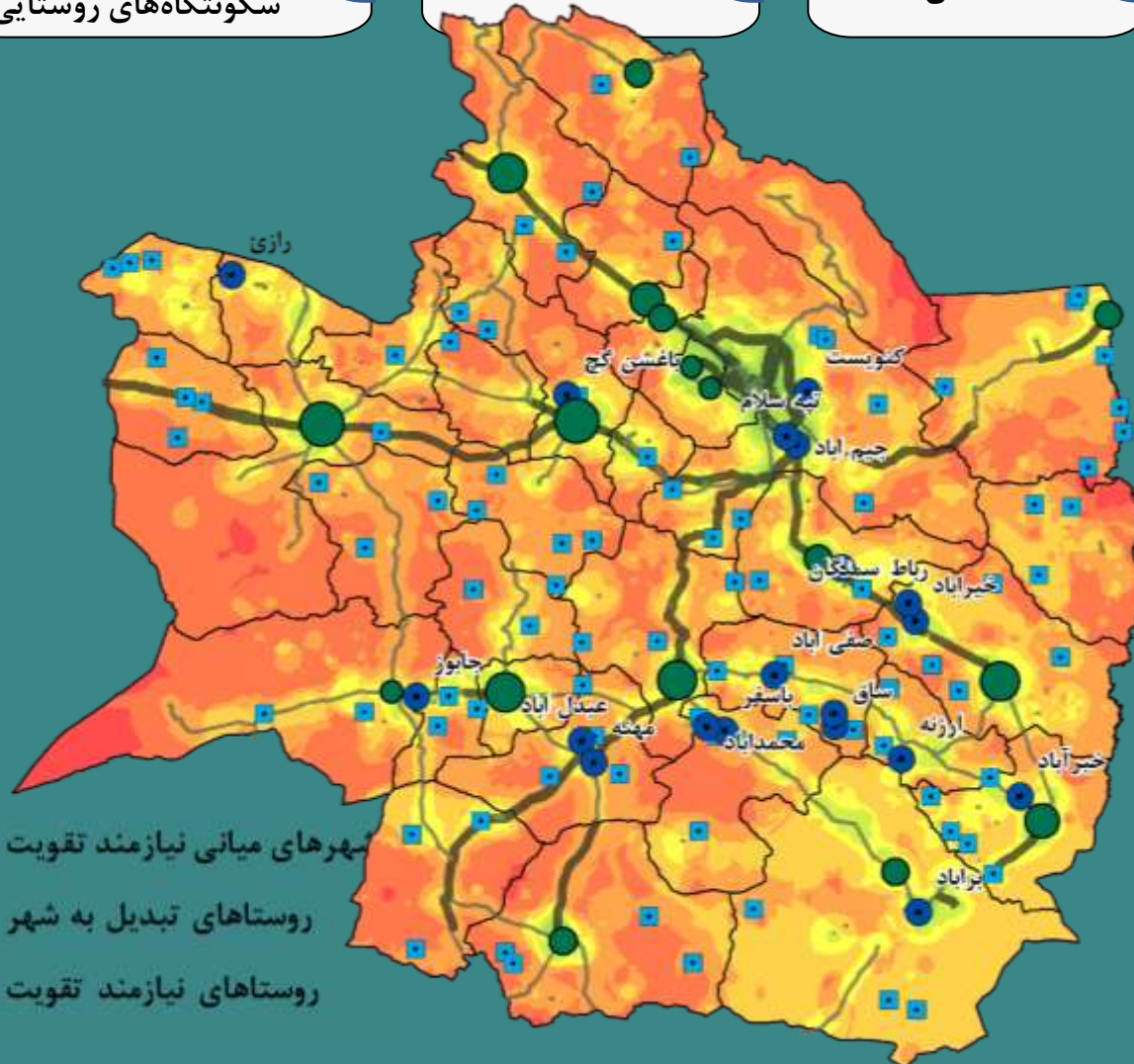
05 شهرهای دارای پتانسیل رشد و توسعه (معادن، گمرک، دانشگاه، بین‌راهی)

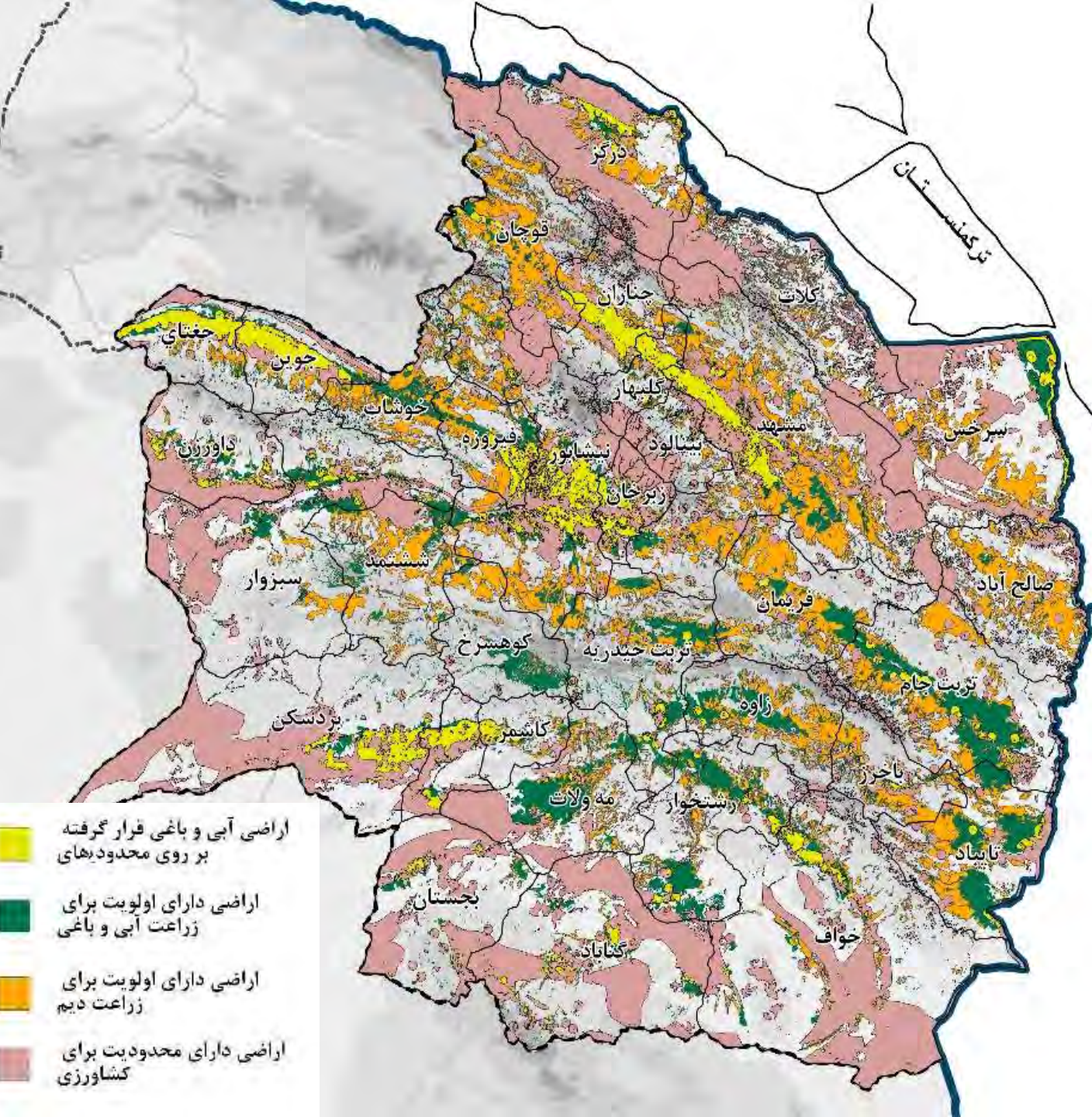
سکونتگاه‌های روستایی نیازمند تقویت

1 روستاهای واقع در پهنه خطر خالی شدن

2 روستاهای بالای 1000 نفر جمعیت

3 روستاهای دارای موقعیت مناسب و قرارگیری در نواحی با تعداد زیاد سکونتگاه‌های روستایی

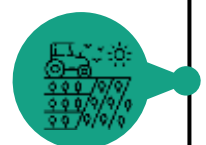
قلمروهای دارای محدودیت کشاورزی

- پهنه های کوهستانی منطبق بر ارتفاعات هزار مسجد
- محدودیت استقرار در مناطق چهارگانه محیط زیست
- محدودیت استقرار در اراضی دارای خاک های شور
- محدودیت استقرار در پهنه های کویری استان
- محدودیت استقرار در حرائم رودخانه ها

قلمروهای دارای اولویت کشاورزی

قلمروهای کشاورزی (زراعی آبی، باغی و دیم) در وضعیت موجود که دارای توان کشاورزی (تناسب اراضی برای کشاورزی) هستند

قلمروهای دارای اولویت گلخانه ای

پهنه های زراعی آبی موجود که دارای محدودیت برداشت آب و فرونشست زمین هستند به عنوان قلمروهای کشت گلخانه ای پیشنهاد شده اند

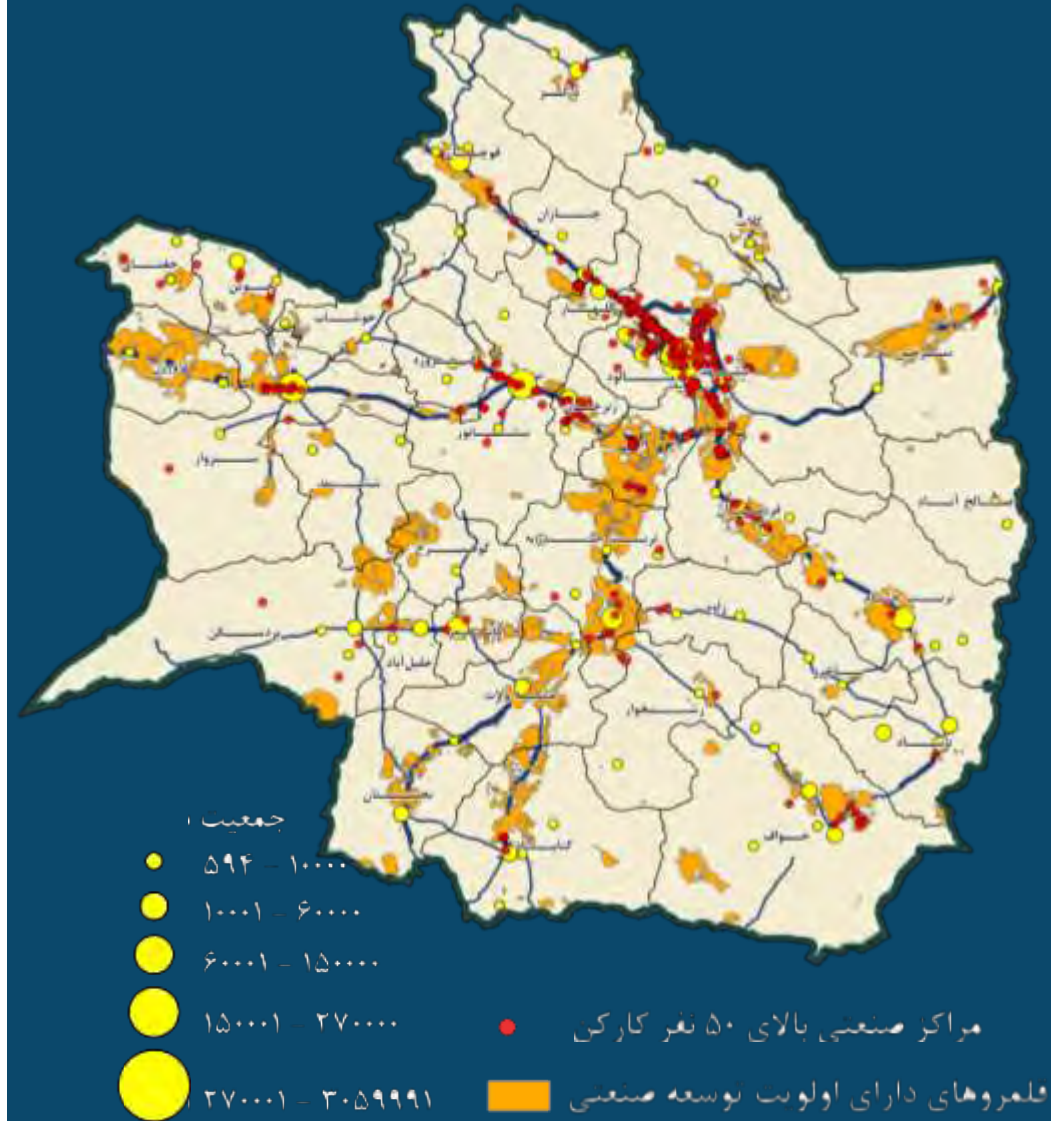

ارتفاع استان

بهنه استقرار فعالیت های صنعتی

تولید فراورده های غذایی و آشامیدنی	صنایع فلزی	تولید محصولات رایانه ای، الکترونیک، و نوری	تولید پوشاک	معادن فلزی
صنایع تبدیلی غیر لبنی فریمان طرقبه و شاندیز گلبهار سرخس درگز کلات کوهسرخ خلیل آباد تولید فراورده های لبنی نیشابور مشهد زبرخان چناران ترتبه حیدریه	فلزات اساسی خواف داورزن ترتبه حیدریه فریمان نیشابور زبرخان بردسکن گناباد محصولات فلزی فابریکی نیشابور فریمان جوین چناران طرقبه شاندیز	مشهد نیشابور فریمان سبزوار چناران طرقبه شاندیز	مشهد نیشابور سبزوار ترتبه حیدریه فریمان کاشمر قوچان ترتبه جام گناباد تایباد	خواف (آهن) بردسکن (مس) منگنز (زاوه)
		صنعت ماشین سازی نیشابور سبزوار فریمان چناران طرقبه شاندیز		صنعت وسایل نقلیه موتوری، تریلر نیشابور سبزوار فریمان چناران طرقبه شاندیز

قلمروهای دارای اولویت توسعه صنایع

قلمروهای دارای محدودیت توسعه صنایع معدنی، فلزی و انرژی بر

- ✓ شهرستانهای خواف، ترتبه حیدریه، زاوه، کاشمر، بردسکن و رشتخوار در صنایع فلزی آب بر
- ✓ شهرستانهای مشهد، طرقبه شاندیز، چناران، قوچان، درگز و سرخس در معادن فلزی و غیرفلزی آب بر
- ✓ شهرستانهای ترتبه جام و تایباد در صنایع، سلولزی، شیمیایی و فلزی آب بر
- ✓ شهرستانهای مشهد و فریمان در صنایع گچ و سیمان، صنایع چوب و صنایع فلزی (بجز فلزات فابریکی شهرستانهای سبزوار و جوین در صنایع فلزی آب بر)
- ✓ شهرستان ترتبه حیدریه در فعالیت صنایع سلولزی
- ✓ شهرستانهای نیشابور و فیروزه در صنایع فلزی آب بر
- ✓ شهرستان بجستان در صنایع غذایی و صنایع سلولزی

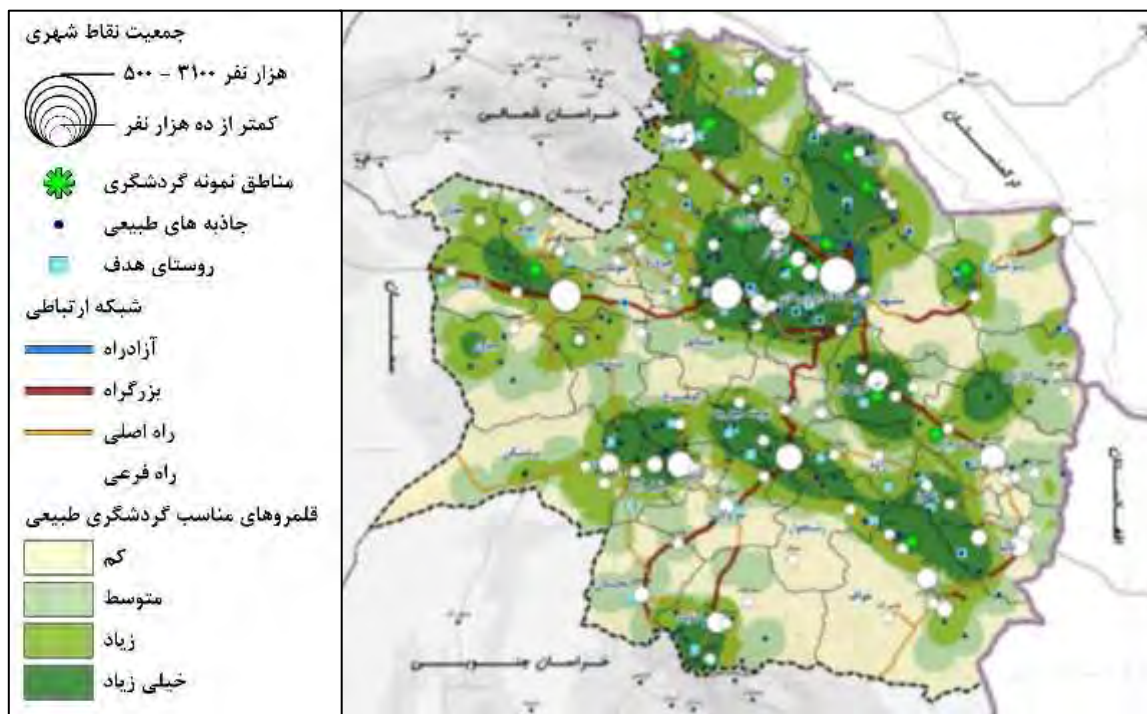
قلمروهای اولویت دار توسعه گردشگری

معیار تراکم جاذبه در یک موقعیت و میزان دسترسی به آن به عنوان دو معیار اصلی برای شناسایی قلمروها استفاده شده است.

رویکرد: عدالت منطقه ای و دسترسی به خدمات گردشگری با تاکید بر تعامل با آسیای میانه

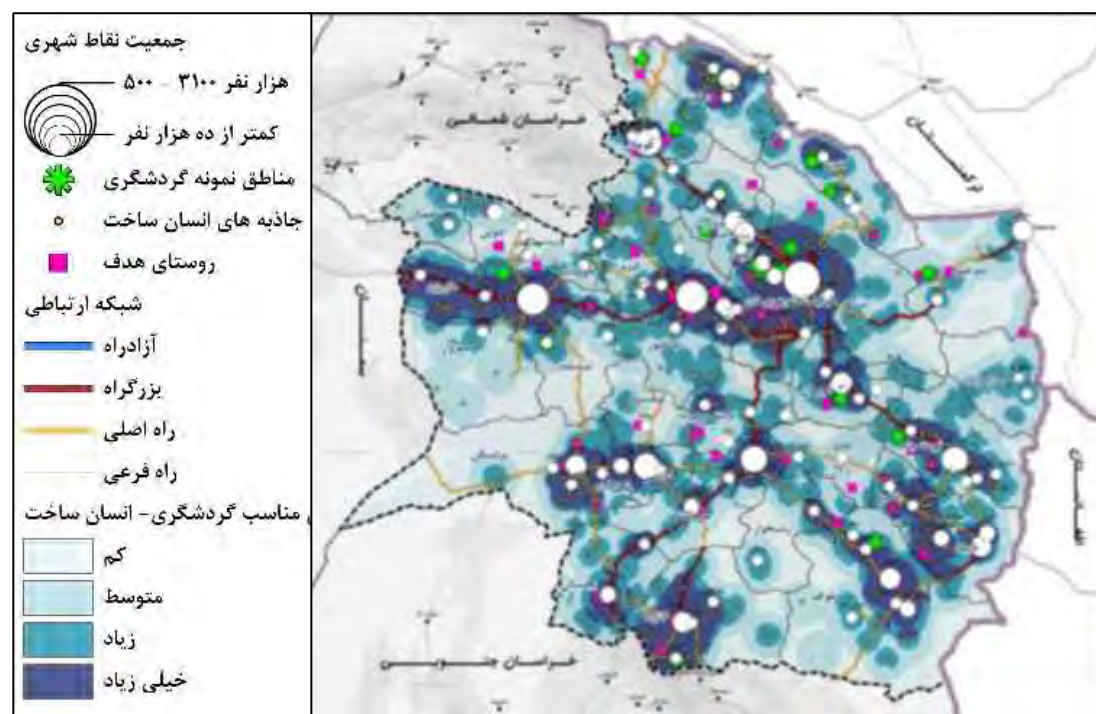
● قلمروهای اولویت دار توسعه گردشگری طبیعی

1. مشهد
2. کلات
3. نیشابور سبزوار، بینالود، چناران و قوچان، تربت جام، تربت حیدریه

● قلمروهای اولویت دار توسعه گردشگری (انسان ساخت)

1. مشهد
2. گناباد
3. خواف، نیشابور و سبزوار

برنامه - پروژه های پیشنهادی در مسیرهای گردشگری استان

برنامه - پروژه های مسیرهای فرهنگی

مسیر تمدن سلجوقی و تیموری

01

اقامتگاه از نوع کمپ در تایباد

مسیر تمدن قنات

02

اقامتگاه بوم گردی در منطقه کلات

مسیر عرفان

03

اقامتگاه بوم گردی در مسیر

سبزوار - نیشابور

جلاده ابریشم

04

اقامتگاه بوم گردی در سرخس

برنامه - پروژه های مسیرهای زیارتی

مشهد - ده سرخ - قدمگاه - امام زاده
محروق نیشابور

01

مجموعه پذیرایی استاندارد بین
المللی و اقامتگاه بوم گردی بین
راهی در ده سرخ

مشهد - کاشمر (سید مرتضی) - ریوش و
امام زاده محروق نیشابور

02

قدمگاه - ده سرخ

03

تاسیسات پذیرایی

برنامه - پروژه های مسیرهای طبیعی

مسیر هزارمسجد (مشهد - کلات - درگز -
قوچان - مشهد)

01

مجموعه های اقامتی - پذیرایی در
قالب بوم گردی، در لاین، چاپشلو،
نوخندان و درگز

مسیر کاشمر - ریوش - کوه سرخ -
نیشابور و مشهد

02

مجموعه پذیرایی استاندارد (بین
المللی) بین راهی

مسیر نیشابور کاشمر

1 نوع مسیر
➤ زیارتی

2 زمان سفر
➤ دو یا سه روز

3 بازار هدف
➤ زائران عرب

4 سطح مسیر
➤ سطح سه

5 اولویت احداث
➤ تاسیسات پذیرایی
استاندارد

مسیر تمدن قنات

1 نوع مسیر

➤ فرهنگی طبیعت گردی

2 زمان سفر

➤ سه یا چهار روز

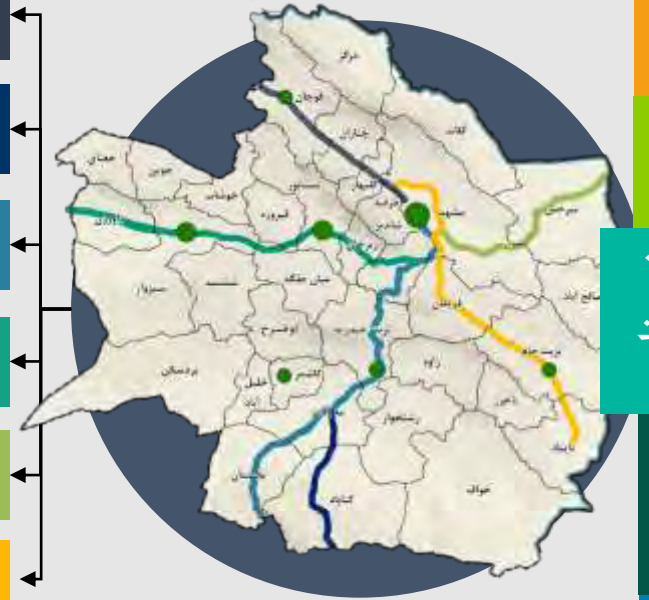
3 بازار هدف

➤ ورودی ایران

4 سطح مسیر

➤ سطح سه

مهم ترین محورهای ارتباطی استان

مشهد - قوچان

مشهد - تربت حیدریه - گناباد

مشهد - تربت حیدریه - بجستان

مشهد - نیشابور - سبزوار

مشهد - سرخس

مشهد - فریمان - تربت جام - تایباد - دوغارون

دسترسی به شهرهای شمالی استان و کشور

دسترسی به شهرهای جنوب شرقی کشور مانند بیرجند، زاهدان و چابهار

دسترسی به شهرهای جنوب کشور مانند کرمان و بندرعباس

دسترسی به نواحی مرکزی کشور مانند سمنان و تهران

دسترسی به پایانه مرزی سرخس

دسترسی به تنها پایانه مرزی با کشور افغانستان

قلمروهای دارای اولویت توسعه بازرگانی

- ✓ شهرستان بجستان جهت استقرار بندر خشک ریلی (مشترک با خراسان جنوبی)؛
- ✓ شهرستان های خواف و سرخس با اولویت توسعه مرکز لجستیک مرزی؛
- ✓ شهرستان مشهد جهت توسعه دهکده لجستیک؛
- ✓ شهرستان های تربت حیدریه، خواف و چناران با اولویت توسعه پارک لجستیک؛

- ✓ شهرستان های کاشمر و سبزوار در استقرار مناطق ویژه اقتصادی؛

- ✓ شهرستان های سرخس و خواف به ترتیب با اولویت توسعه منطقه آزاد و منطقه آزاد معدنی؛

- ✓ شهرستان های درگز و سرخس در توسعه بازارچه مرزی؛

1 **سریع السیر و برقی شدن مسیر راه آهن مشهد-تهران**

از اصلی ترین کریدورهای ترددی در سطح کشور

2 **اتصال راه آهن نقاب تا اسفراین**

3 **احداث راه آهن مشهد-بجنورد-گرقان**

اتصال مرکز استان خراسان شمالی (بجنورد) به شبکه ریلی کشور و اتصال مسیر ریلی استان های مازندران و گلستان به استان خراسان رضوی

4 **راه آهن مشهد-بیرجند-زاهدان-چابهار (اتصال ایستگاه یونسف به گناباد)**

ظرفیت اقتصادی (دسترسی کشورهای آسیای مرکزی را به آب های آزاد)، کریدور ریلی شمال-جنوب

5 **احداث راه آهن خواف-هرات از مرز سنگان تا روزنک و اتصال به هرات**

تعامل اجتماعی و مبادله اقتصادی و تراز تجاری ایران و افغانستان

طرح های ملی

پروژه های ریلی استان ملی، درون استانی

6 **تکمیل طرح راه آهن سبزوار اتصال کاشمر، بردسکن، سبزوار به شبکه سراسری**

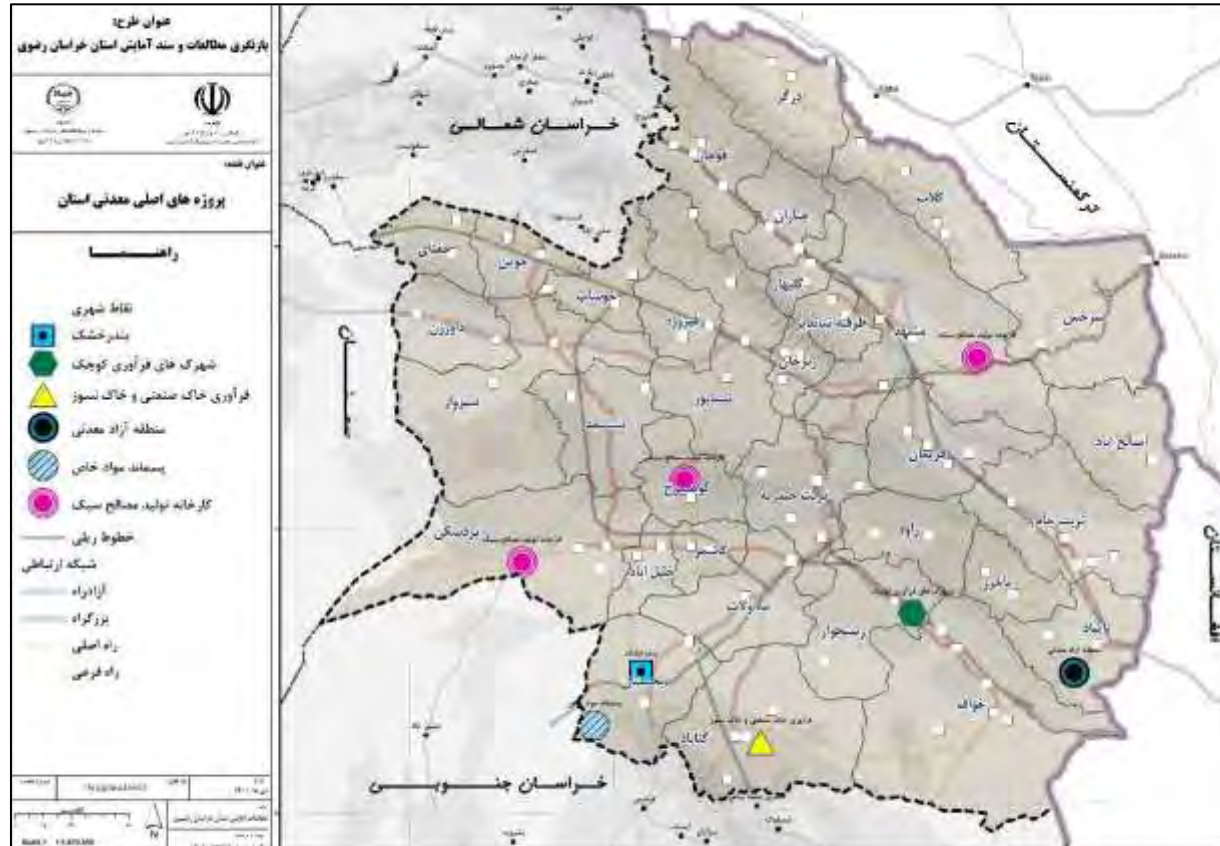
راه اندازی راه آهن در مسیر مناطق صنعتی و محورهای پر تردد و محرومیت زدایی از شهرستان های حاشیه کویر مرکزی ایران در غرب خراسان

7 **اتصال راه آهن دوغارون به شبکه سراسری از طریق ایستگاه شهید معلمی**

اتصال شهرهای تربت جام، تایباد و گمرک دوغارون

طرح های درون استانی

پروژه‌های اصلی معدنی استان

منطقه آزاد معدنی در نوار مرزی و در مجاورت گمرک دوغارون

ایجاد بندر خشک و یا بارانداز مواد معدنی در مبادی ورودی استان در نواحی جنوبی به ویژه در مجاورت ایستگاه راه آهن بجستان

تولید مصالح سبک در منطقه جاده سرخس، جنوب بردسکن و منطقه کوهسرخ

شهرک پسماند خاص در منطقه بجستان

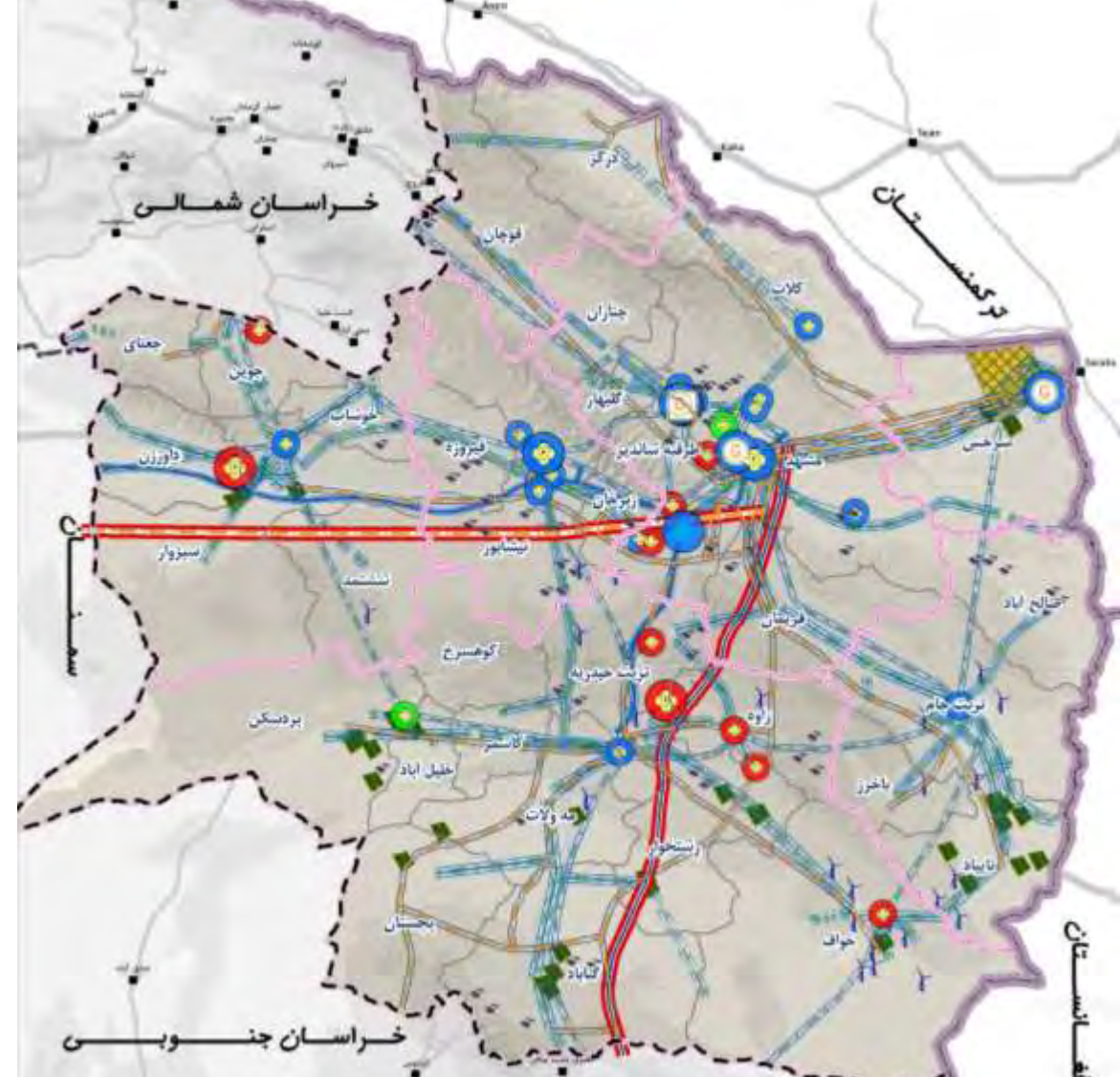
فراوری خاک صنعتی و نسوز در منطقه گناباد

ایجاد شهرک های فرآوری کانی های فلزی علی الخصوص سرب و روی و فروکروم منطقه گناباد-بجستان

اصلی ترین پروژه های انرژی

پروژه های حوزه انرژی

- ✓ راه اندازی مزرعه های تولید انرژی پاک (خورشیدی و بادی)
- ✓ راه اندازی نیروگاه های سیکل ترکیبی
- ✓ ارتقای راندمان نیروگاه های گازی
- ✓ سیکل ترکیبی نمودن نیروگاه های گازی
- ✓ نصب بویلرهای بازیافت حرارتی در خروجی توربین های نیروگاه های گازی
- ✓ راه اندازی فاز ۲ تاسیسات ذخیره سازی گاز در میدان شوریجه پالایشگاه گاز خانگیران
- ✓ احداث خط لوله واردات گاز ترش از ترکمنستان

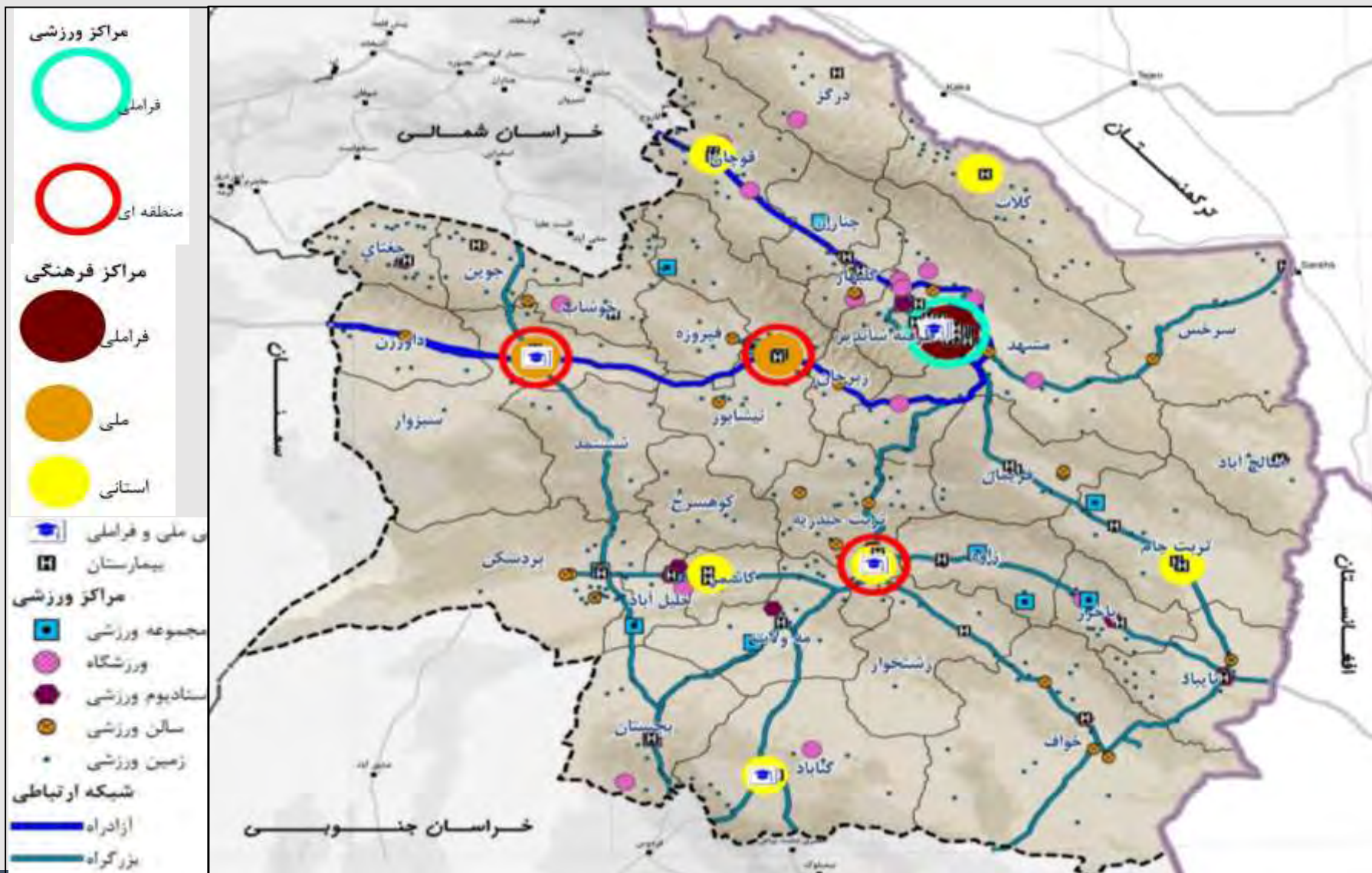

انرژی

حمایت های قانونی - بهره گیری از فناوری های نوین - نوسازی تجهیزات انتقال و توزیع برق - توسعه تجهیزات کم مصرف - کارگروه های بین سازمانی

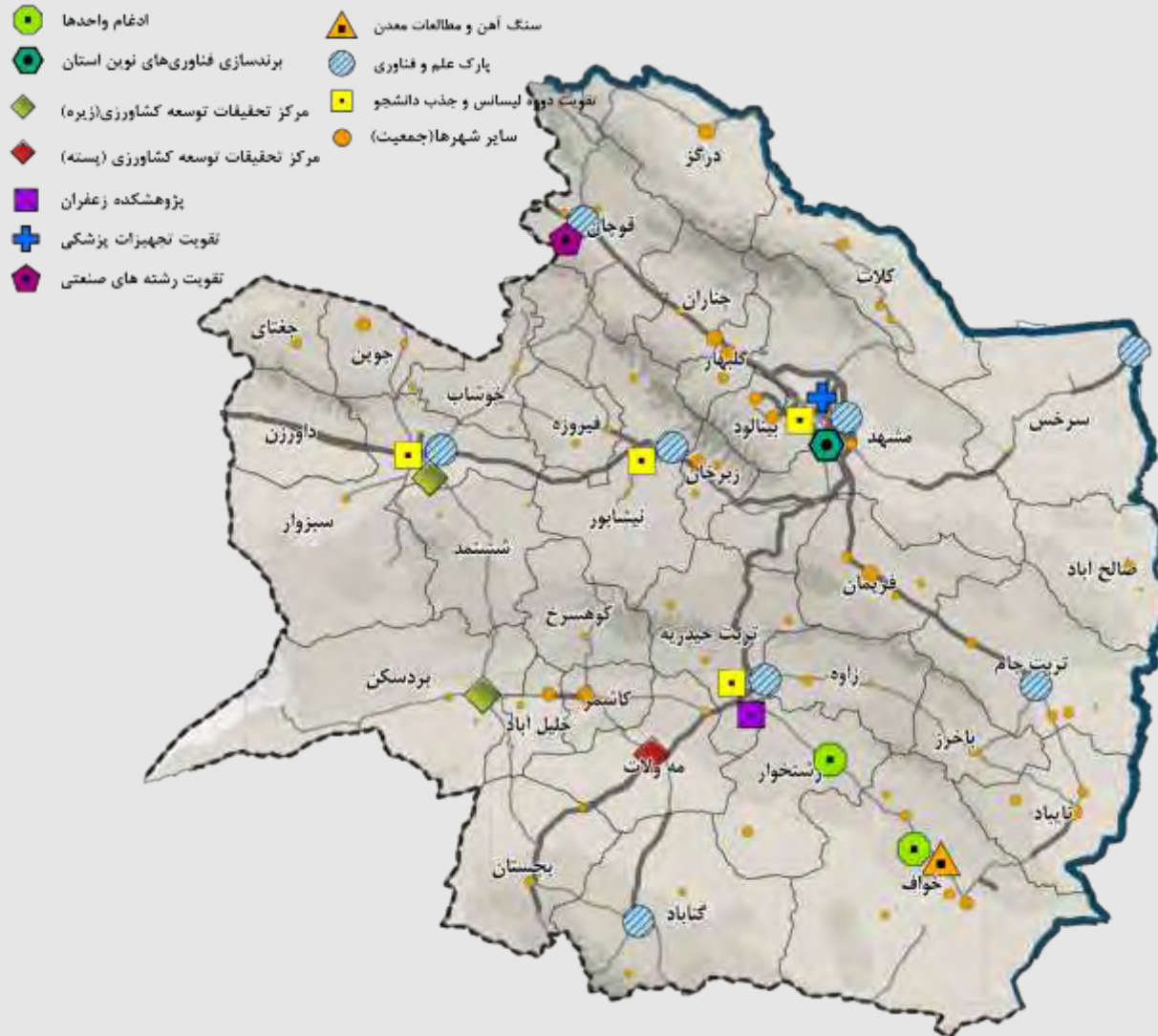
فرهنگ و هنر

رویکردهای اصلی در حوزه فرهنگ و هنر

آموزش و فناوری

- قطب علمی-فناوری و آموزشی شرق کشور
- دانشگاه فردوسی زیست بوم فناوری و نوآوری منطقه ای شرق کشور

-توسعه مهارت آموزی متناسب با عملکرد تخصصی شهرها و اشتغال پذیری دانشجویان

-حمایت از ظرفیت های موجود استان در بخش های معدن، صنایع غذایی و کشاورزی در مناطق دارای ظرفیت

-همکاری های علمی، آموزشی، پژوهشی و فناوری در سطح منطقه ای و جهانی.

-توسعه و تقویت قطب های علمی - دانشگاهی.
-توسعه محصولات دانش بنیان بر پایه مزیت های رقابتی و قابلیت های دانش و فناوری مناطق با استفاده از ظرفیت شبکه شهرهای همکار.
-برند سازی فناوری های نوین استان در بخش های دارای مزیت.

-سیاست های انقباضی و عدم توسعه کمی زیرساخت های آموزش عالی

-حرکت به سمت آموزش دیجیتال

پروژه‌های گردشگری

- تقویت گردشگری ورزشی پیست شیرباد چناران و بوم گردی از طریق تقویت زیرساخت ها، فعالیت ها و محصولات
- تقویت مسیرهای گردشگری ناحیه (به عنوان مسیرهای گردشگری سطح ۱، ۲ و ۳ استان) از طریق تجهیز مجتمع های بین راهی و پذیرایی
- ایجاد زیرساخت های گردشگری در روستاهای هدف و مناطق نمونه گردشگری
- احداث اقامتگاه بوم گردی در روستاهای کارده، آل، ده سرخ، شریف آباد (شهرستان مشهد)، مغان (طرقبه شانديز)

پروژه‌های علم و فناوری

- برندسازی فناوری‌های نوین، تقویت تجهیزات پزشکی، پارک علم و فناوری، تقویت دوره لیسانس و جذب دانشجو

